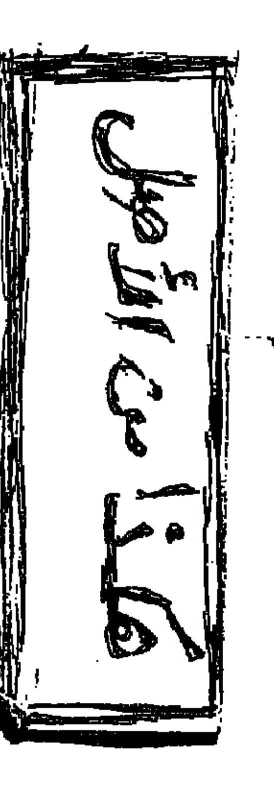
ט"ז בכסלו תשמ"ו 29.11.85

מבצע השנה

קחי טיפ

וקבלי חינם משחת קלין

חברת ויטקו יצרנית קלין גאה להכריז על המבצע השנתי הגדול של אבקת הכביסה "טיפ חדש".
קחי את האבקה המעולה "טיפ חדש" באריזת 5 ק"ג ותקבלי בחנות שי חינם גביע ½ ק"ג של
"משחת קלין לכלים" בריח לימון - משחת הכלים הטובה ביותר בישראל.
"טיפ חדש" - "המוצר הנבחר" ו"הקנית הטובה ביותר" 1985
★ "טיפ חדש" בעלת כושר ניקוי מעולה.
★ "טיפ חדש" חסכונית יותר ומתמוססת היטב.
★ "טיפ חדש" בריח בושם נפלא שנשאר על הבגד גם לאחר הכביסה.
"משחת קלין לכלים" - "המוצר הנבחר" ו"הקנית הטובה ביותר" 1985
★ "משחת קלין לכלים" בעלת 37% חומר פעיל, מנקה באופן מושלם, וחסכונית בשימוש.
★ "משחת קלין לכלים" מכילה חומרי הגנה השומרים על עור ידייך.

החודש את חייבת טיפ חדש

קלין

112-6.12.85

שבוע הילד והצעצועים
במשביר לצרכן

חצאיות מכנסיים מעילים טריינינגים סווטשרים סריגים גרביים נעליים — 20% הנחה

חליפות שמלות חולצות טריינינגים סווטשרים 'סריגמיש' צעיפים וכובעים לבני תפרון-שיקה — 25% הנחה

גופיות תחתונים פיז'מות כותנות לילה אביזרים עגלות ריהוט לתינוק — 15% הנחה

מבצע מחיר — חליפות טריינינג איבר דגם 7406 — 40% הנחה

כל הצעצועים משחקי חברה בובות מכוניות סביבונים לגו — 20% הנחה

בובות 'פומוזה' אופני ילדים VIVI מוצרי "מילטון ברדלי" — 25% הנחה

מוצרי "פישר פרייס" — 15% הנחה

מבחר מתנות מכשירי כתיבה וציוד ספורט 20% הנחה

מבצע חנוכה במשביר לצרכן

על כל קניה מעל 150,000 ש' זכות השתתפות כפולה בהגרלת ענק וב-10% הנחה בקניה הבאה

הפרסים בהגרלה:
2 זוגות אופנים BMX
לגו אוניברסל עם מנוע חשמלי
2 סירות מתנפחות K66
10 בובות ברבי
6 זוגות אופני ילדים VIVI
10 לגו למתחילים
4 סוסי נדנדה "יורטורס"
5 מערכות לגו ענק

תחרות פרסים לגו חנוכה

LEGO

ילדים עד גיל 14 מוזמנים להגיש חנוכיות וסביבונים מאבני לגו לכל-בו הקרוב לביתם

הגרלות חינם במשביר לצרכן לרוכשי הכרטיס הכחול

על כל קניה עד 30,000 ש' - 2 הגרלות חינם
על כל קניה מעל 30,000 ש' - 3 הגרלות חינם
על כל קניה מעל 60,000 ש' - 4 הגרלות חינם
על כל קניה מעל 90,000 ש' - 5 הגרלות חינם
על כל קניה מעל 120,000 ש' - 6 הגרלות חינם

דרוש בקופה תעודת שי להגרלות חינם בכרטיס הכחול

במשביר לצרכן קנית - בפיס חינם זכית

פרסום הרשות

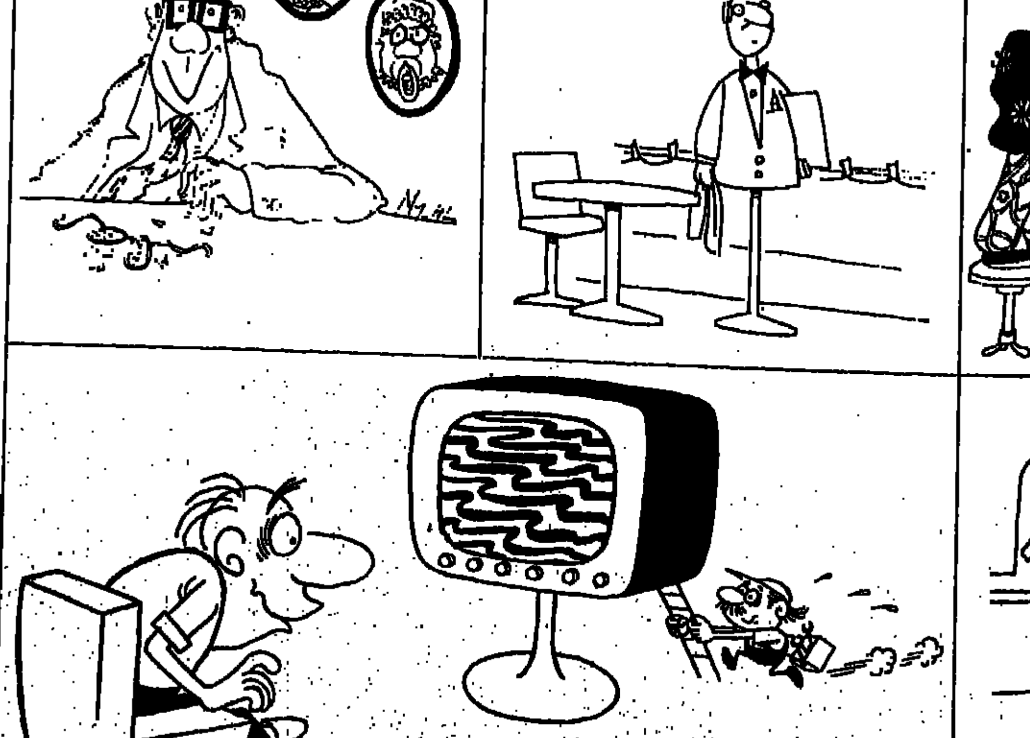
סופשבוע

ט"ו בכסלו, תשמ"ו 29.11.85

עורך: צבי לביא
עריכה: תמר גיא
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן

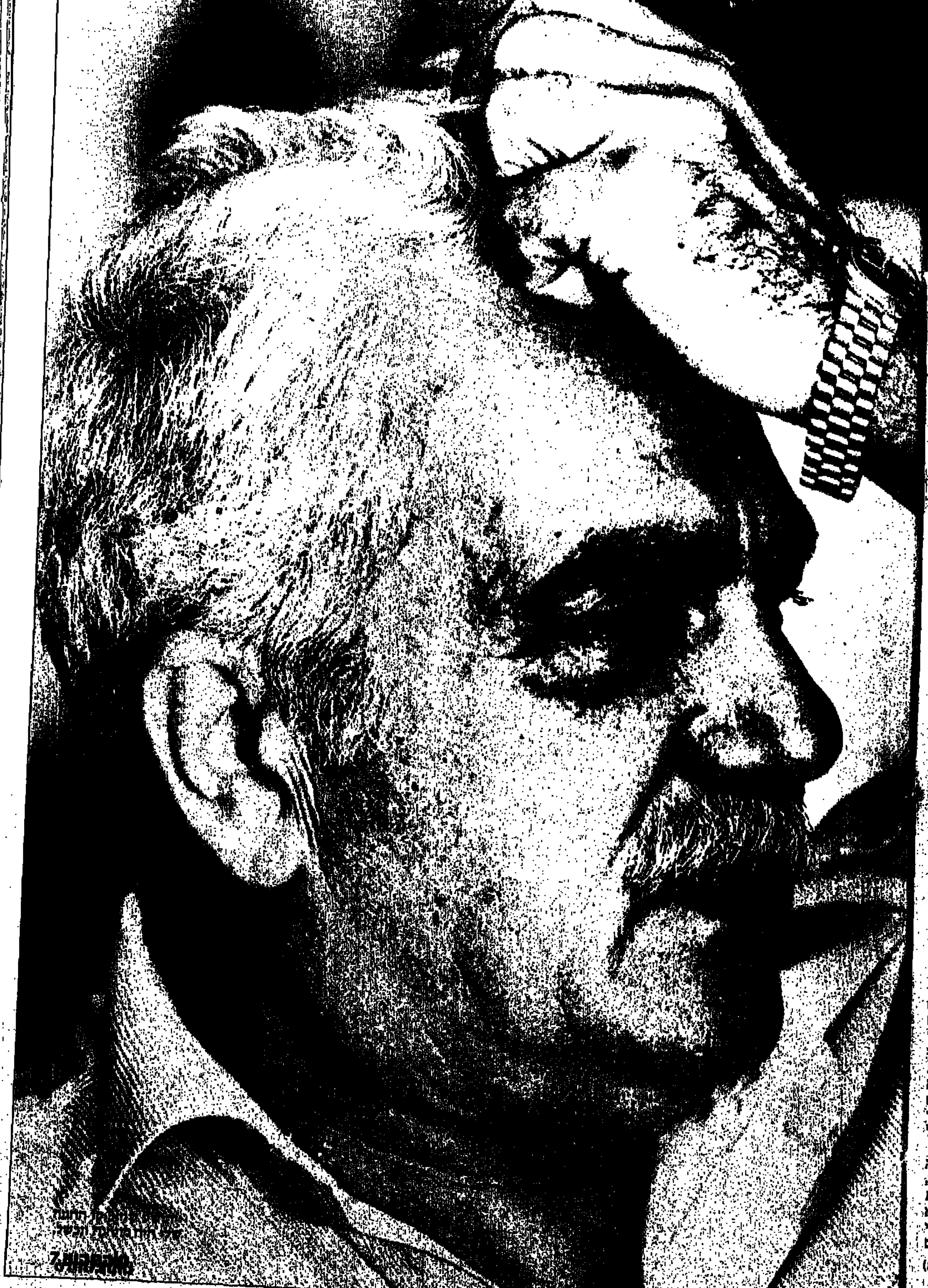
בשער: טדי קולק. עשרים שנה לכהונתו כראש עיריית ירושלים. עמודים 36־37. (צילום: עדי אבישי)

צוחק מי שצוחק ראשון

הוא לא בגין

אין מי שיכתוב לגנרל

המלחמה עם הערבים קרובה עתה עוד יותר מתמיד – מאמין ראש אמ"ן לשעבר, אלוף יהושע שגיא. התנאים שנוצרו לשלום הם אשליה מסוכנת, לדבריו. בימים אלה הוא שוב על פרשת דרכים, עוזב את תפקידו ב„תדידאן" ומחפש את דרכו. בינתיים הוא כותב, מתריע, מרצה ומתוסכל: „לא קיבלתי תגובה אחת. שיגידו משהו, שיגידו שאני אידיוט, שאני מקשקש, משהו."

מאת עמנואל רוזן
צילומים: ראובן קסטרו

כאשר נכנסנו השבוע, בשעת ערב, לביתו של ראש אמ"ן לשעבר, האלוף במילואים יהושע שגיא, הטלוויזיה מכוונת לערוץ הירדני ושגיא שואל אותנו אם אנחנו יודעים משהו על פרשת המרגל היהודי באמריקה. אנחנו לא יודעים וחנה, אשתו של שגיא, שנשענת על מירע מהדשות השעה שבע, תופסת ראשה בידיה ואומרת שעוד אי אפשר לדעת כלום. אחר־כך מדברים בסלון של משפחת שגיא על זה שהפעם „הוא" – אם באמת "הוא" אחראי – יצטרך לשלם את המחיר. „אם זה הוא – הוא חייב היה לדעת," אומר שגיא. אחר־כך, במבט לחרשות, יושלך הס בסלון ובני הזוג שגיא יקשיבו ברריכות להודעתו המכחישה של דובר משרד החוץ.

ראשי אמ"ן במיל' הם לפעמים נגעועים ל'ניוז'. יהושע שגיא מתגעגע. הניתוק מפיטמות־המידע מכביד עליו, מעצבן אותו. „לך כעיתונאי – הוא אומר – קל הרבה יותר להשיג מידע מאשר לי כראש אמ"ן לשעבר". את המשפט העצוב הזה הוא מרפד בהסבר אקרמי על זה שבעצם אפשר ללמוד הרבה מאוד גם מהמידע הגלוי. הוא גם מספר שבערבי ששי באים אליו הכיתה קצינים, שמרגישים ממורמרים ודפוקים וגם שם מחליפים מידע. שיחות סלון.

יכול להיות שאם שגיא היה בגין, הוא היה נותר ספון בביתו מאז היום שוועדת כהן זרקה אותו הביתה. בחישוב מתמטי פשוט – הוא כשלון. הוא התנגד להסכם השלום עם מצרים והשלום נחתם. הוא התנגד להפצצת הכור העירקאי והכור הופצץ. הוא התנגד למלחמת לבנון והמלחמה פרצה. הוא התריע על אופיין של הפלנגות והפלנגות הביאו אותו לוועדת כהן, הוא אמר אמת בוועדה ולכן נאלץ לסיים את תפקידו. הוא ניסה להצטרף למסגרת רעיונית־פוליטית עם פרופסור אליעזר שוויד ואלוף (מיל') רחבעם (גנדי) זאבי, אבל עזב כי הרעיון הלך ימינה מדי לטעמו. השבוע, הוא עוזב את כס העוזר למנהל חטיבת המערכות האלקטרוניות ב„תדיראן" כי איש לא קיבל שם את הצעותיו מרחיקות־הלכת.

אבל שגיא אינו בגין. כי שגיא, למשל, ממשיך לעבוד במשק שלו בבית־חנן, להרצות פעמיים בשבוע, לכתוב מאמרים לעתונות ולהתראיין. „אם התרשמת שאני מתוסכל – הוא אומר לי בסוף הראיון, אחרי ארבע שעות של שיחה – אז התרשמת לא נכון", ואשתו מוסיפה מייד: „הוא פשוט בעמדת המתנה." בינתיים, הטלפונים והמכתבים אינם מגיעים לעמדת ההמתנה הזאת. בכל אופן, לא הטלפונים והמכתבים ששגיא מצפה להם. הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, עוד לא מצא זמן לקרוא לו לשיחה. בקשתו של שגיא למינוי־חרום בצה"ל נדחתה. הוא עדיין מחכה להסבר. מה שנשאר הם המאמרים בעיתון. שגיא אומר שהוא כותב אותם בשביל הדרג המחליט, לא בשביל האזרח הפשוט. הוא מקווה שהשרים והפקידים הבכירים יקראו והפעם, סוף־סוף, ישמעו בקולו, אבל התגובות אינן מגיעות ואיש אינו כותב לגנראל. „אני פשוט נדהם – זועק שגיא – כתבתי עד היום עשרות מאמרים. הרציתי בפני אלפי אנשים ועוד לא קיבלתי תגובה אחת. שיגידו משהו, שיגידו שאני אידיוט, שאני מקשקש, משהו. הרי אני לא כותב שם על השמיים הוורודים. אני מדליק נורות־אזהרה, אני מתריע."

על־פי התוכנית המקורית, שגיא אמור היה להשתחרר מצה"ל בימים אלה ואז „הייתי מנסה להיכנס לאיזה תפקיד לאומי במיגזר הפוליטי, מנסה ליצור מועצה לבטחון לאומי או מוסד של יועץ לבטחון לאומי, אולי הייתי מקים מכון מחקר, אולי משתלב יותר בפוליטיקה עצמה." כיום, כדי ששגיא יהיה היועץ לענייני מודיעין של ראש הממשלה, צריך ראש הממשלה לקרוא לו. אם זה יקרה, הוא יעתר מייד. שגיא, אגב, לא מאמין שזה יקרה. „אחד השיקולים של הקברניטים שלא לאמץ להם מוסד כזה הוא הרצון שלהם לא לדעת – הוא אומר – אבל יכול להיות שאחרי האסון הלאומי הבא הם יבינו סוף סוף שאין להם ברירה."

> „מנעו ממני אינפורמציה, כי הכירו את דעותי וידעו שאני אתנגד. פחדו שאני אסביר את זה לבגין, שהוא אדם הומניסט וישר."

שגיא ממשיך, אם כן, לשחק את נביא הזעם הלאומי. הוא, אגב, אינו מסכים לכינוי הזה ואומר שכראש אמ"ן גם אמר עשרות פעמים "כן". בכל אופן, מה שהתפרסם היו הלאווים שלו. הוא אמר 'לא' להסדר שלום עם מצרים, שמשמעותו מסירת כל סיני, והיום הוא אומר: „לצערי צדקתי. אני חושש שעוד נרע ראס כורקות." הוא אינו מגדיר עצמו כימני, גם לא כשמאלני. „אני תקוע – הוא אומר – בין שני הגושים. הצבעתי בפעם האחרונה למערך אבל זה לא אומר שאני מסכים איתם בכל."

הוויכוח הגדול שלו על השלום היה עם וייצמן. „כאשר אמרתי לאיזה שלום באמת מתכוונת מצרים, אמרו לי שאני לא מכיר את המצרים." מי אמר? „עיזר ויצמן. זה שיודע שתי מילים בערבית וחושב שבגלל זה הוא ערביסט. הוא אמר לי שהמצרים הם בכלל לא ערבים, הם פרעונים והם שונאים את הפלשתינים יותר מאיתנו. אחר־כך הוא גם קרא לי עוכר ישראל ועוכר השלום."

ההיתקלות הראשונה שגיא־ויצמן היתה בתחילת שנת 1979, כאשר עיזר, כשר בטחון, קרא לשגיא והודיע לו שהוא נאלץ לדחות את מינויו לראש אמ"ן בגלל „לחץ ציבורי". „הוא התכוון לכמה מאמרים ארסיים שהופיעו נגדי בעתונות ושעד היום לא ברור לי ממה הם הם

(המשך בעמוד הבא)

> „זה מדהים עד כמה שהדיונים בממשלה יכולים להיות שטחיים ולא רציניים. כשאומרים 'הקבינט דן והחליט' למה מתכוונים? לזה שהקדישו שלוש שעות לנושא, שצריך ללמוד אותו לפחות שלושה ימים?"

(המשך מהעמוד הקודם)

נבער", אומר שגיא, "היתה לנו שיחה קשה מאוד. אמרתי לעיזר שאסור לו להחליט לפי מה שהעיתונאים קובעים." אני שואל את שגיא אם במושגים של בטחון־לאומי עיזר וייצמן הוא סכנה למדינה. שגיא שקל את תשובתו היטב. "תראה – הוא אומר – עיזר הוא ידיד אישי שלי. עשרים וחמש שנה היינו שכנים. אני מחבב אותו. הוא אדם נהדר, אבל הוא אימפולסיבי והחלטות שלו יוצאות כולן מהבטן, לא מהראש. הוא לא מחליט לפי ההגיון אלא לפי הרגש. והאמת שזו לא רק הבעיה של עיזר, זו הבעיה של כל השלטון אצלנו. גם היום התקוות לשלום עם ירדן יוצאות מהלב ולא מהראש. בגלל זה אמ"ן לא מצליח לשכנע. בגלל זה הרגשתי כל־כך הרבה פעמים שאני טוחן מים בממשלה. היו נותנים לי לדבר רק כדי שיגידו אחר־כך – כשיפתחו את הפרוטוקולים – שמישהו אמר גם את האנטי־תיזה והממשלה החליטה כפי שהחליטה. אתה יודע, בן אדם – גם אם הוא ראש אמ"ן – יכול לשכנע בן־אדם אחר שהוא צודק, אבל הוא לא יכול לשכנע אותו שהוא טועה."

זה מדהים – ממשיך שגיא – עד כמה שהדיונים בממשלה יכולים להיות שטחיים ולא רציניים. כשאומרים 'הקבינט דן והחליט' למה מתכוונים? לזה שהקדישו שלוש שעות לנושא, שצריך ללמוד אותו בסימנריון לפחות שלושה ימים? ושמתוך שלוש השעות מקדישים שעתיים וחצי לריווח העובדות היבשות ובסוף נותנים איזה רבע שעה לבן־אדם שלמד ולומד את הנושא שנים רבות?"

גם ההחלטה להתקיף את הכור – אליבא דשגיא – יצאה מהבטן. הנבואות האפוקליפטיות שנשא אז טרם התגשמו, אבל שגיא מסביר: "העיראקים עסוקים עכשיו, למזלנו, במלחמה עם איראן. אני חושש שגם כאן עוד יבוא היום ויוכח שצדקתי." וגם ההחלטה על מלחמת לבנון – אליבא דשגיא ושארית עם ישראל – היא תוצר של המעיים. הוא ניסה לשכנע, חזה את הקטסטרופה 4 חודשים לפני שהצמד רפול את שרון הרים את שרביט הניצוח. זעק וצעק בממשלה ובמטכ"ל – אבל איש לא הבין ומי שהבין לא רצה להבין. "אני הרי הבנתי מייד ששרון מתכוון להילחם גם בסורים ולכן הצעתי בישיבת מטכ"ל שאם זה ככה צריך לעלות על הסורים מייד בתחילת המלחמה. נדמה לי שגם ינוש (אלוף בן־גל) הצטרף לדעתי, אבל היא לא התקבלה ויש לי יסוד לחשוד ששרון ידע היטב שאין לו סיכוי לקבל אישור ממשלה למלחמה אם יחשוף מראש את הכוונה הזאת."

ראש אמ"ן לשעבר: יש היום ניפוח של תקוות וציפיות

בגין, שלא כמו שרון – סבור שגיא – באמת לא הבין. "אני חושב שהפעם הראשונה שהדברים התחילו להתבהר אצלו, היתה בנהריה, כפגישה בה שמע מבאשיר ג'מייל שהוא לא בדיוק מתכוון לעשות שלום עם ישראל. רק שם הוא הבין עם מי יש לו עסק. למרות שגם אחרי סבךה ושתילה, כאשר ביקשתי להפעיל מודיעין על הפלנגות, בגין אמר שלא מרגלים אחרי ידידים. אבל עד כמה שאני מבין, שם, בנהריה, החלה ההדרדרות של מנחם בגין."

שגיא לא התפטר. כששואלים אותו למה, הוא נשען לאחור ומדקלם תשובה ארוכה, שמלמדת כי זאת לא הפעם הראשונה שהוא נדרש לשאלה הזאת. תקציר התשובה: התפטרות היא אינה פריווילגיה של קצין, שגיא גם אומר, כי אם היה צריך להתפטר בכל פעם שחלק על רפול, היה עליו להתפטר כל יום. הוא אינו מעסיק את עצמו באפשרות שהתפטרות כזאת היתה עוצרת את המלחמה, משום שלדבריו "היא לא היתה עוצרת שום דבר. נניח שהייתי מתפטר, אז מה? אם הייתי מכנס מסיבת־עיתונאים ומודיע לעם ישראל שהולכים לסבך אותו במלחמה מיותרת, הייתי מקבל ארבע־עשרה שנות מאסר ולא הייתי יכול לומר מילה אחת נגד גזר־הדין הצורק הזה."

אבל, בסופו של דבר, גזר־דין אחר, לא צודק לטענתו התקיפה של שגיא, גרם לו להתפטר. ועדת כהן קבעה שעליו לסיים את תפקידו בגלל כהות חושים ודיבור בקול רפה. שגיא קורא לילד בשמו: עיוות הדין. הבת שלו, בת 14 וחצי, אמרה לאחר שקראה את מסקנות הוועדה: "עכשיו אני בטוחה שעמוס כרנס חף מפשע". שגיא אומר שאיש לא דיווח לו על הכוונה להכניס את הפלנגות לסברה ושתילה. "אני לא מבין – הוא זועם – 12 איש העידו כפני הוועדה על מה שקרה בחדר הפיקוד בבוקר שלמחרת רצח באשיר, 9 מהם אמרו שלא רוכר שם על כניסה למחנות ואלה תשעה אנשים, שאין להם שום אינטרס להעיד לטובתי. אז איך הוועדה יכולה להתעלם מדבר כזה?!"

ההסבר של שגיא לעובדה שאיש לא סיפר לו על הכניסה למחנות הוא הסבר מצמרר. "מנעו ממני אינפורמציה, כי הכירו את דעותי וידעו שאני אתנגד. פחדו שאני אסביר את זה לבגין, שהוא אדם הומניסט וישר. תראה, למשל, מה קרה בישיבת הממשלה ביום חמישי, היום בו הוכנסו הפלנגות למחנות. ישבתי שם חצי שעה, ראיתי שהישיבה עוסקת בדיווח של שר הבטחון והרמטכ"ל ושמסתדרים בלעדי וביקשתי רשות לעזוב את החדר כי למחרת הייתי אמור לטוס לארה"ב והיתה לי הרבה עבודת הכנה. מייד אחרי שעזבתי, קם רפול ודיווח על הפעולה. זה נראה לי משונה מאוד שלא דיווחו על זה בהתחלת הישיבה."

שגיא אינו רוצה לומר אם נעשה כאן תרגיל מכוון. הוא מבין, לדבריו, את המניע של שרון בהכנסת הפלנגות למחנות, אך למען עם ישראל מעדיף לשמור את זה בבטן. בכלל, ככל שמדובר בשרון וברפול, שגיא אינו מפגיז. "יכולתי – הוא אומר – לצאת אחרי שחרורי מהצבא למסע הנקמה הפרטי שלי, למכה השניה של יהושע שגיא. אבל אני לא עושה את זה. אני לא מבזבז את כל התחמושת בבת אחת." אני שואל אם מועמדות של שרון לראשות הממשלה היא הקו האדום של שגיא, האם אז יפתח את הפה. "נו, אתה באמת מאמין שהעם יתן לשרון להיות ראש ממשלה?", נוזף בי שגיא. אולי – אני מתגונן, ושגיא אומר: "אז מה אתה רוצה? שאני ארצח אותו? כשנגיע לגשר – נעבור אותו, אבל לדעתי לא יתנו לו. יהיו מספיק אנשים שיקפצו מעורם, עוד לפני שאני אצטרך לומר מה שאני יודע."

פעם נחשב שגיא לאיש של שרון. היום הוא אומר שזה קישקוש. "בכל שלוש הפעמים שהצטלבנו. לא שרון הוא שנתן לי את המינוי. אני לא חייב לו שום דבר. השמועות האלה נובעות מכך שלא מכירים את שרון. אצלו יש שני סוגי אנשים – כאלה שהוא נותן להם גיבוי מלא ואחרים שהוא רומס אותם עד עפר. אני קיבלתי גיבוי. נקודה." אני שואל מהי, אחרי ככלות הכל, הנקודה השחורה ביותר של שרון. שגיא חושב רגע ועונה כמעט בלחש: "העובדה שאין גבול למחיר, שהוא מוכן לשלם כדי להשיג את המטרות שלו."

גם עם רפול, שאמר לו פעם "שגיא, אני יודע שאתה חושב שאני אידיוט", הוא לא סוגר חשבון. יש לו מילים טובות על רפול כחייל וכרמטכ"ל מקצועי, ועל כל היתר הוא מסתפק ב: "אני לא מתרשם מהעומק שלו", וב"מה אתה רוצה שאני אומר לך? שהוא משקר ביודעין?!" יכול להיות שבאיזשהו מקום שגיא כועס על עצמו. מבחינתו, הוא היחיד שאמר אמת בוועדת החקירה וקיבל את העונש הקשה ביותר, בעוד שאחרים שיקרו ואמרו חצאי־אמיתות ונשארו בחיים ובתפקיד. "יכול להיות שאם היה לי עורך־דין אחר, גם אני הייתי נוהג כמוהם, אבל לא היה לי", הוא אומר. עורך־הדין של שגיא היה דוד ליבאי. "עובדה היא – אומר שגיא – שקו ההגנה שהוא בנה לי היה מוטעה ונכשל".

עו"ד ליבאי מגיב על הדברים: "קו ההגנה נקבע ע"י שגיא עצמו בישיבה הראשונה של הוועדה, עוד לפני ששכר את שירותם של שני עורכי הדין. מה הוא רצה? שנגיד לו לשקר אחרי שהוא כבר העיד בשבועה?"

אחרי שפסקה הוועדה מה שפסקה ושגיא הלך הביתה, עברו עליו ימים קשים. מי שמכיר אותו אומר, שהימים הקשים האלה עדיין לא עברו. "איך אני חי עם זה? זו שאלה היפוטטית", הוא מצטחק בחוסר חשק מופגן, "עובדה שאני חי. נכון שאלה חיים קשים, חיים שיש בהם מעבר חד וקיצוני ממצב של אובדן אמונה מוחלט בערכים ועד להקמתה של מערכת ערכים חרשה, שבה אדם חי עם עצמו ולא עם מה שהחברה מעוללת לו. מה עבר עליו? לפעמים הרגשתי שעבר עלי מכבש. אני אומר אמת ויוצא כאילו לא אמרתי אמת, אני נלחם על דעתי ויוצא כאילו לא נלחמתי. כהות חושים, מה זה? הרי ההערכות של אמ"ן כתובות, הכל מתוייק, קיים. נכנסתי למצב של הסתגרות, מצב שבו אני לא מאמין יותר באף אחד, מסתגר בחוג המשפחה המצומצם, רואה איך כל הידידים מתרחקים ונשארים רק הידידים האמיתיים באמת, ופתאום אתה רחוק מהשפעה ומנסה למצוא איזשהו עיסוק אזרחי שימלא את כל כולך, כמו שחיית בשלושים ושתיים השנים שעברו..."

העיסוק הזה היה בשנתיים שעברו מישרת עוזר למנהל חטיבת המערכות האלקטרוניות בתדיראן. השבוע שגיא אומר שלום גם שם. אומרים שעזב אחרי שלא קיבל את מישרת מנהל החטיבה. שגיא אומר: "ניסיתי ליישם שם קצת מנסיון העבר שלי במה שקשור ללוחמת מודיעין, ואני חושב שלא הגעתי לידי ביטוי. ניסיתי להכניס כל מיני רעיונות חדשים, אבל לא קיבלו את התזות שלי. יכול להיות שהציפיות שלי היו גבוהות מדי."

מה הלאה? עוד לא ברור. שגיא נכנס עכשיו לתקופה נוספת של גישושים. "אני לא עשוי מחומר שמתעייף מזה שהחיים התאכזרו אליו", הוא אומר. בחדר העבודה שלו מתבשל הספר האוטוביוגראפי. "רק התחלתי בעבודה", הוא מספר, "יש לי עוד זמן. ממילא צריכות לעבור חמש שנים עד שיותר לי לפרסם ספר ואני גם מעדיף לחכות לקונסטלציה אחרת של ועדת שרים, לוועדה שתורכב מאנשים שלא מעורבים בארועים, כדי שהספר לא יחזור לי מתוק ומצונזר." ומישהו בסלון אצל שגיא מוסיף בחיוך: "אני חושב שיהיו הרבה אנשים שישלמו כדי שהספר הזה לא יראה אור."

„נכנסתי למצב של הסתגרות, מצב שבו אני לא מאמין יותר באף אחד, מסתגר בחוג המשפחה המצומצם, רואה איך כל הידידים מתרחקים ונשארים רק הידידים האמיתיים באמת, ופתאום אתה רחוק מהשפעה ומנסה למצוא איזשהו עיסוק אזרחי שימלא את כל כולך."

„עזר ויצמן, זה שיודע שתי מילים בערבית וחושב שבגלל זה הוא ערביסט. הוא אמר לי שהמצרים הם בכלל לא ערבים, הם פרעונים והם שונאים את הפלשתינים יותר מאיתנו. הוא גם קרא לי עוכר ישראל ועוכר השלום."

„המלחמה הבאה מתקרבת!"

„תהליכי השלום, שאנחנו הולכים בהם בזמן האחרון, מקרבים את המלחמה הבאה. הסיכויים למלחמה עכשיו מוחשיים יותר מאשר לפני חודשיים" – אומר ראש אמ"ן לשעבר בתגובה על מהלכי השלום של הממשלה כלפי חוסיין. הוא בעד שלום עם הערבים, אך אומר כי המציאות במזרח־התיכון מחייבת אותנו בראש ובראשונה "להמנע ממלחמה ולא לרוץ לשלום."

"אני לא מקבל את הסברה שנוצרו תנאים לשלום, אני חושב שמדובר באשליה מסוכנת", אומר שגיא, "אני שומע עכשיו שיש סיכוי לפיוס סורי־עיראקי. תאר לעצמך עכשיו ציר בגדד־דמשק־רבת־עמון. זו הדרך לשלום? זו דרך למלחמה! ומה שגורם לתהליך הזה זו הפעילות והעלתנות היתר שלנו. אנו יוצרים קטליזטור למלחמה הבאה."

"תרשה לי לצטט את הנרי קיסינג'ר, שהיו לי כמה שיחות איתו גם אחרי שסיים את תפקידו כמזכיר המדינה. הוא אמר לי שישראל צריכה לשאוף להסכמי אי־לוחמה ולא לשלום. תמורת החזרת חלק מהשטח לקבל שקט צבאי – עד שיווצרו במזרח־התיכון משטרים אחרים שיאפשרו לדבר בשפה מקובלת. מתי זה יקרה? יש להניח שלא בדור הזה ולא בדור הבא."

"חוסיין הוא שליט חכם, ערמומי, אמן ההישרדות, את התהליך לנועזות, שלא קיימת אצלו בפוליטיקה, תמצא בעיסוק במקצועות ספורט מסוכנים. אם חוסיין יכול היה לחזור לקווי 4 ביוני ולסלק את אש"ף ממעמד של נציג לגיטימי לפלשתינים ושליט יחיד עליהם – הוא היה הולך לשלום. הוא פוחד ממדינה פלשתינית יותר מאיתנו, וכל עוד לא יהיה לו סיכוי להשיג את המטרות האלה – הוא לא ילך לשלום."

"יש היום ניפוח של ציפיות ותקוות בשני הצדדים והסכנה היא גודל האכזבה. בישראל – של כל אלה הרוצים באמת ובתמים שלום עם ירדן, ובירדן – 50 אחוז מהאוכלוסיה שכבר רואים עצמם אורזים את המזוודות וחוזרים למולדת."

"הבעיה היא שמחר עלולה להיווצר קואליציה לחזית מזרחית שתוביל למלחמה – ובמקרה כזה קשה לי מאוד לראות את מצרים עומדת מן הצד. גם אם היא לא תירה כדור אחד – מספיק שהיא תזיז את גייסותיה לסיני ובזה היא תתרום יותר מכל למאמץ המלחמתי של אחיה הערבים."

"צריך להבין שמה שמניע את העולם הערבי – כולל מצרים – זה לבטל את קיומנו. הם עדיין לא קיבלו את העובדה שיש באיזור שלהם נטע זר לחלוטין ואף אחת מהן לא נטשה את הרעיון שרגע הגאולה יגיע ביום בו נהיה חלשים ונטושים. את התאוריה הזו, אתה שומע אצלם על כל צעד ושעל."

"לדעתי, אם מחר יקומו בגדה שני מנהיגים ויכריזו שהם ליכדו את הגדה סביב הרעיון של קנטון שיהיה בקשר עם ישראל אבל בעל זכות הגדרה – אנחנו נהיה חייבים לקבל את זה! לא תהיה לנו ברירה. אם 1.2 מיליון ערבים ירצו הסדר איתנו – נהיה חייבים להגיע איתם להסדר. אבל הבעיה היא ששני מנהיגים כאלה לא יקומו, כי יום למחרת, ואולי עוד באותו היום, ירצחו אותם."

"התהליך יוביל, לדעתי, בהכרח למצב של סיפוח דה־פאקטו של השטחים. במקרה כזה נהיה חייבים לתת זכויות אזרח לתושבים. נתקרב למצב של מדינה דו־לאומית עם רוב יהודי, אבל יהיה גם סיכוי להידברות. אני מאמין שהסיכוי היחידי להגיע אי־פעם לשפה משותפת הוא עם תושבי השטחים, שכן הם, בניגוד לכל המדינות הערביות מסביב, גדלו על ברכי הדמוקרטיה הישראלית. המושגים שלהם אחרים. איתם נוכל להגיע לבסיס משותף של הידברות להסדר טוב יותר."

„זו לא יוזמה פרטית"

„אני עוד לא יודע מה בדיוק קרה שם, אבל בטוח שמשהו חמור מאוד באמת קרה. עד כמה שידוע לי – אומר יהושע שגיא בעקבות פרשת לכידתו של ג'ונתן פולארד – שנות בישראל החלטה, עוד מימי לוי אשכול, שלא מרגלים או עוסקים בביון בארצות הברית. חוץ מזה, חוק בל יעבור בקהילות המודיעין הוא שלא משתמשים ביהודים למטרות כאלה, כי כל אחד מאיתנו צריך שיהיה [illegible] לגורלה של הקהילה היהודית. והדבר השני מוזר בעיני הוא שכביכול אנחנו מחפשים מידע על המזרח־התיכון בארצות הברית, הרי אנו המומחים הגדולים ביותר בחלק הזה של העולם ולא האמריקאים."

"בסכומי הכסף, שלפי הפרסומים בעיתונים ניתנו למרגל, אין הזמנות מפורשות של סוכנים מוהלים. ראש השרות המודיעיני חייב לדעת מזה. ומישהו בכיר מאוד היה חייב לאשר את המבצע."

בדואי מהסרטים

לי מרווין שמח לספר איך הרג את רונלד רייגן כששיחק לצידו בסרט „הרוצחים". גם את מרווין הרגו כבר ששים פעם, אבל הוא עדיין נינוח ומחייך. בחודשיים האחרונים הוא יושב במרומי הסוויטה של מלון תל־אביבי ומככב ב„כוח הדלתא" של מנחם גולן. שיחה מיוחדת ל„סופשבוע" עם הכוכב ההוליוודי שעיקר זמנו מוקדש עכשיו לקריאה, דייג וצפיה בטלוויזיה.

מאת יצחק בן־חורין

האיש שירה ברונאלד רייגן

לי מרווין במלון בתל־אביב: לשחק את הנוכל זה כמו אנליזה. (צילום: שמואל רחמני)

מהסוויטה במרומי הקומה ה־20 של מלון „שרתון" בתל־אביב, המשקיפה על הטיילת וים־השיש הכחול־עמוק של אמצע נובמבר, החיים פשוט נראים נפלא.

בשעה תשע בבוקר, ממש כמו בסרטים, מתעורר לי מרווין אל הנוף המרהיב הזה ומסיים את ארוחת הבוקר המוגשת לו למיטה. מתנהל בעצלתיים לעבר חדר האורחים של הסוויטה, כאילו היה רכוב על סוסו השיכור בסצינה מתוך „קאט באלו", אותו סרט, שזיכה אותו לפני 20 שנה בפרס האוסקר, והפך אותו ל„שחקן של מיליון דולר לסרט".

אותן זוג עיני תכלת בעלות מבט קר וחודר, אותו קול עמוק מאיים, אלא שהוא מופרע לעיתים תכופות בכחכוחי גרון. מרווין מעשן בשרשרת ופולט מגרונו ליחה של בוקר.

בגיל 61, לי מרווין כבר מבוגר ומנוסה דיו לומר את מה שהוא באמת חושב על עצמו. „הרבה שנים 'שיחקתי' את המשחק ולא פעם בראיונות לא דייקתי, בעיקר כשהייתי שיכור", הוא מודה. „הרבה שנים רצתי אחרי עתונאים אבל הם לא התעניינו בי. כשהתפרסמתי – התחלפו היוצרות: הם התחילו לרוץ אחרי ולי אין בהם שום עניין".

היום מרווין מתנהג בפשטות, בלי המאניירות של כוכב וללא גינונים מיותרים. הוא יכול להרשות זאת לעצמו. אחרי השהייה שם למעלה בצמרת, עם הלחצים האופייניים והבריחה לאלכוהול, גילה את סוד החיים. לפתע פתאום, לאחר שנים של התנשאות, נוכח הכוכב ההוליוודי לדעת, שהוא אינו גבוה מן החיים עצמם. „היום אני חי ממש כמו בדואי", הוא מתגאה.

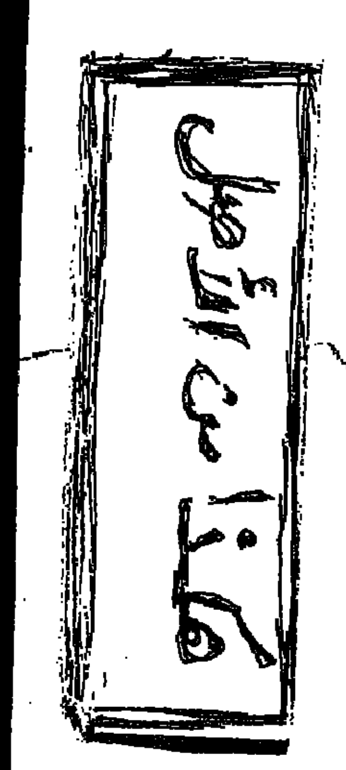
כשהגיע ארצה לפני כחודשיים להופיע בסרטו של מנחם גולן, „כוח דלתא", הזמינו אותו להשתתף בתוכנית הטלוויזיה „סיבה למסיבה". הצופים התרשמו, כך נראה, כי יש להם ענין עם כוכב מזורקן, שאין לו הרבה מה לומר. בג'סטה של ג'נטלמן הוא וויתר כמעט על כל זמן הראיון שהוקצה לו לטובת שלי וינטרס, אשר השתלטה על המסך. היו שפירשו את זה כאילו מרווין אינו מסוגל לתת תשובות מורכבות יותר מ„כן" ו„לא".

שטויות, הוא בכלל לא היה זקוק לראיון. נמאסו עליו השאלות השגרתיות שמציגים לו בדרך כלל. נשבר לו לענות על השאלות הצפויות: מיהו הבמאי שאתה מעדיף? עם איזה שחקן אתה אוהב לשחק?

למזלי, לי מרווין לא היה זקוק לראיון אלא לשיחה. חודשיים הוא חי בבדידות מזהרת בסוויטה שלו, נמנע מהטרדת צוות המלון, מסתפק במה שנותנים לו, חי ללא דרישות של

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

כוכב. ממעט לרדת לבאר וליטול חלק בפעילות החברתית של צוות ההסרטה.

לאחר שיחה של שעתיים, הוא מצטייר כאיש שיחה רגיש ואינטליגנטי, המצוייד במנות גדושות של חוש הומור וביקורת עצמית.

לתל־אביב הגיע בגפו, בניגוד לכוכבים אחרים דוגמת צ'אק נוריס שבאו בהרכב משפחתי מלא. מרווין מסביר: „התחלתי לשחק בסרטים זמן רב לפני שהתחתנתי. הייתי אז איש צעיר, ללא משפחה. במשך השנים נסיתי לצרף אלי את משפחתי למשך תקופת ההסרטה. משהתבגרתי, נוכחתי לדעת שיש לי בעצם אישיות כפולה: זו של השחקן, שעובר במשך תקופת ההסרטה 14 שעות ביממה ונתון כל כולו לעבודתו, וזו של בעל ואיש משפחה, שצריך לקיים חיי משפחה סדירים.

„קשה לי ללחוץ על כפתור ולהפוך בן־רגע משחקן לאיש משפחה. יש שם כל כך הרבה בעיות בשטח ההסרטה. לכל אחד יש את הבעיות שלו ואתה מעורב בזה, כל אחד מגולל את הבעיות. הצוות חי למעשה כמו משפחה גדולה. כמו קיבוץ. קל לי לחזור משטח ההסרטה לחדרי ולהשאר עם עצמי. בסרט אתה יוצר למעשה חיי משפחה עם הצוות. בכל פעם מחדש נוצר הקושי של פרידה מהם, ממש כמו נישואין וגירושין מהירים. אני נקשר מאד לצוות ההסרטה. הפרידה הופכת עם השנים ליותר ויותר קשה. כשאני מצטרף להסרטה, זה כמו להכנס לשדה־קרב ואני זקוק לריכוז ולשקט שלי. זו הסיבה שהעדפתי לבוא לבד להסרטה בתל־אביב. אשתי יודעת שהיא התחתנה עם שחקן, אבל יחד עם זה שחיי המשפחה חשובים לי".

ח רף העובדה שהוא אדם נוח מתקשה מרווין ליצור קשר אמיתי עם השחקנים האחרים. „אין לי על מה לדבר איתם מחוץ לזירת הצילומים. השחקנים מדברים רק על עצמם. בזמן הצילום אני מתרכז במצלמה ולא מתעניין במה שקורה מסביבי. אחרי הכל המוצר המוגמר שאתה רואה על האקרן, זה לא מה שקורה בזירת הצילום.

„האנשים שאני נקשר אליהם בזמן הצילומים וגם בחיי היום־יום הם האנשים הפשוטים. אלה הם האנשים שצריכים לעבוד קשה בשביל להאכיל את המשפחה שלהם. הם יודעים על החיים יותר משחקן שמרוויח מיליונים וחי בעולם האשליות של הציר הוליווד־קאן. הפועל הפשוט הוא הקשר שלי אל החיים, אל המציאות. לפעמים אני עוצר ליד פועלי הניקיון בשדרה הראשונה והשניה של מנהטן ושואל אותם מה נשמע, כדי להרגיש שאני בעניינים". לפחות כלפי חוץ לי מרווין אינו מותיר רושם של איש משפחה. מתחמק מהדימוי של סבא'לה־טוב־טוסון.

מתגעגע לנכדים? „אני לא יודע. יש לי תשעה נכדים, רובם בני שנתיים עד שבע. אני סבא טוב אולי לעשרים דקות. אחר־כך הנוכחות שלהם מתחילה להפריע לי. הם עושים כלאגן וההורים שלהם רגילים לזה ולא מעירים להם. 'טוב, שסבא ישבור קצת את הראש', הם חושבים לעצמם ושמחים לסמוך עלי ולהשתחרר מהנטל. אבל אין לי סבלנות, אני לא קורא לנכדים ספרים, לא יוצא איתם לטייל וגם לא אביא להם מתנות מישראל. יש להם הכל בבית. אשתי היא זאת שקונה את המתנות".

ומה עם תפקיד האב? כשארבעת ילדיו גדלו, היה לי מרווין בשיא הקריירה שלו. הוא נישא לראשונה כשהיה בן 24 לבטי אדרלינג. הנישואים האלה החזיקו מעמד 14 שנה — הרבה זמן לפי מושגיה של הוליווד.

תמיד מת לפני הסוף

„נולדתי ב־19 בפברואר 1924 בשם לי מרווין. לא שיניתי את שמי בשביל קריירה קולנועית", מספר מרווין.

כשהשתחרר מהמרינס, הקדיש את קיצבת הפציעה שלו ללימוד משחק בסטודיו ניו־יורקי. את צעדיו המקצועיים הראשונים עשה בשנת 1947, והשתכר שבעה וחצי דולר לשבוע. הופיע כשחקן חובב בברודוויי ובטלוויזיה, לפני שעבר להוליווד בשנת 1950.

מהרגע הראשון הודבקה לו תוית של מנוול מקצועי, חלאת אדם. מרווין של אותם שנים לא התרגש. הוא ידע שזה מה שהוליווד מצפה ממנו — וזה מה שהוא נתן לה. היה ברור לו, כי עליו למות לפני שהמילה „סוף" תופיע על המסך. „אני חושב שהרגו אותי אולי 60 פעם בקריירה שלי".

בתחילת שנות החמישים עשה תפקידים לא חשובים בסרטים שוליים: „אתה שייך לצי עכשיו", „האקדוחנים" של ראול וולש, „החום הגדול" בבימויו של פריץ לאנג. ב־1958 החל לעבוד בטלוויזיה והצליח בסידרה על המשטרה. אחר כך חזר אל הבד והופיע במיגוון תפקידים — לא רק של הבריון הקשוח.

ב־1961 עשה את „הקומנצ'רוס" לצידו של ג'ון ויין (בוים מייקל קורטיז) ואחר כך את סרטו המפורסם של ג'ון פורד „האיש שירה בליברטי וואלאנס".

ג'ון וויין ולי מרווין שיתפו פעולה (שוב בבימוי ג'ון פורד) ב„פונדק בטהיטי", ריצ'ארד אלדריץ' בחר בו לתפקיד של קצין שפל בסרט „התקפה". ב־1967 שיתפו השניים פעולה ב„שנים עשר הנועזים".

כאשר החליט דון סיגל לעבד מחדש את „הרוצחים" של המינגווי לסרט קולנוע, מרווין נבחר באופן טבעי לגלם רוצח מקצועי, קר־מזג ויעיל (1964).

בשנת 1965, לאחר 15 שנה בתפקידים של בריון, מנוול, רוצח להשכיר, התברר לכל, כי מרווין הוא גם קומיקאי מעולה. זה החל ב„ספינת השוטים", שם שיחק, לצידה של ויויאן לי, דמות שהיא פרודיה של כל דמויות המנוולים אשר גילם עד אז.

אולם השיא היה כמובן בפרודיה המערבית „קאט בלו". הוא גילם תפקיד כפול של פקיד שתיין ואחיו הנבל. על משחקו בסרט זה קיבל את פרס האוסקר. באותה שנה נבחר בבריטניה לשחקן הזר הטוב ביותר.

בדרכו לתהילה עשה עוד את „המקצוענים" (ריצ'רד ברוקס) את „שנים עשר הנועזים" (אלדריץ') ואת „המכורים לזהב".

לצדו של השחקן היפני טושירו מיפונה שיחק בסרט הבלתי נשכח „הגיהנום בפסיפיק" (של ג'ון בורמן). וב־1969 שר בסרט „צבע את הקרון שלך" את שירו המפורסם „נולדתי כוכב נודד", שהיה להיט במצעד הפזמונים.

מאז 1980 ממעט מרווין להופיע בסרטים. הוא עשה זאת רק שלש פעמים. כעת הוא מסיים את צילומי „כוח דלתא" בישראל בתפקיד מפקד הכוח, קולונל ניק אלכסנדר.

עם קלאודיה קרדינלה וברט לנקסטר ב„המקצוענים": „מעולם לא הרמתי יד על איש".

„האם אני לא מצטער שלא הייתי אבא אמיתי? אני לא יודע. אני רוצה לחוש רגשות אשמה, אבל זה לא יוצא. אני לא מרגיש אשם", הוא מודה. „לא רציתי שילדי יהיו שחקנים, כי זהו מקצוע בלי יציבות. לא אמרתי להם את זה, אבל אני שמח שהם פנו למקצועות אחרים"

מי שחושב שלהפוך לכוכב קולנוע הוליוודי, מיליונר בדולרים, זה הפתרון לבעיות הקיומיות - שישאל את ילדיו של מרווין. הוא עצמו מאשר: „לא רציתי שילדי יהיו תלויים בי. יום אחד צלצל הבן הבכור ממרחק של מאות מיילים, והודיע לי שהמצמד של המכונית התקלקל לו ושהוא זקוק לעזרה. שאלתי אותו איך לעזאזל הוא חושב שאני יכול לעזור לו ממרחק כזה? אמרתי לו שהוא יצטרך להסתדר בכוחות עצמו.

„יש לי שני בנים ושתי בנות. בן אחד עובד במכרה נחושת, אחד מנקה חדרים ובארמן בבית־מלון ומתופף בזמנו החפשי. לבת אחת יש מספרה בסאן־פרנציסקו ובת שניה התחילה כתופרת, והיום היא מעצבת אופנה. לא רציתי שהם יהיו תלויים בי, כי אני יכול להיעלם בין רגע מהעולם".

ומה עם הכסף הרב שצברת?

לי מרווין, כמו מנער מעליו זבוב טורדני, פולט: „זה נותן לי גג על הראש". חכם גדול. עם הכסף שלו הוא יכול להרשות לעצמו לומר: „אני לא בדיוק זקוק להרבה כסף. אני לא מבלה הרבה. יש לי כסף־כיס וזה מספיק. אני צריך קצת כסף בשביל להסתדר כל החודש".

חכם גדול, אני לוחש לעצמי. כל מי שהמפיק היה משכן אותו בסוויטה במלון עם שלוש ארוחות למיטה היה מצליח להסתדר בצניעות. בפגישה שלנו הוא מעשן „אירופה" ולובש חולצת־טי צנועה, שאני מבחין עליה בתוית של איב־סאן־לורן.

לי מרווין אינו תורם מידע מיותר על מצבו הפיננסי. כמה הוא „שווה" באמת ניתן אולי ללמוד מתביעת פיצויים שהגישה נגדו בשנת 1979, מי שהיתה הידועה בציבור שלו במשך שש שנים, מישל טריולה. היא תבעה ממנו פיצויים בסך 1.8 מיליון דולר ומחצית רכושו (שתי חווילות במאליבו ואחת, בה הוא מתגורר כיום בטוסון, אריזונה). בית־המשפט העליון של מדינת קליפורניה פסק לה סכום צנוע של 104 אלף דולר „לסידור ראשוני בחייה העצמאים".

ח מישל טריולה הוא נפרד לטובת פאמלה גריפין־פיילי, ידידת נעורים, שכנה בוודסטוק שבמדינת ניו־יורק, בה גדלו השנים ולמדו. פמלה עצמה, גרושה שלוש פעמים, הביאה אתה כנדוניה ארבעה ילדים, שהצטרפו אל מרווין וארבעת ילדיו.

המשפחה המורחבת התגוררה בביתו של מרווין במאליבו, עד שיום אחד, לפני עשר שנים, קם הבנאדם ומאס בהוליווד ובכל מה שהיא מבטאת, ועקר עם משפחתו לאריזונה.

„טוסון רחוקה מהחיים הרועשים של הוליווד וקליפורניה בכלל. שם מצאתי את השלווה שלי. אני לא חושב שזה המקום המועדף על אשתי. לנשים יש דברים אחרים בראש. אני לא אוהב קניות ומוזיאונים. אני גם לא הולך להרבה הצגות תיאטרון, כי יש מעט מאד שחקנים טובים שכדאי להתאמץ וללכת לראות אותם. אני מעדיף לקרוא ספר טוב ולהאזין בבית למוסיקה קלאסית. מספיק לי לצאת פעם בכמה חודשים להאזין לקונצרט, בתנאי שליאונרד ברנשטיין מוזמן לטוסון".

חיין שם נשמעים משעממים למדי. מרווין של היום ממעט להשתתף בהסרטות ומבלה את רוב זמנו בחווילתו. בין קריאת ספר, יציאה לדיג, וצפיה בטלוויזיה, הוא מאשר כי הוא מעביר את זמנו בבטלה: „בבית יש לי המון זמן פנוי, ואני לא עושה כלום. החברים שלי משתגעים ממני. אני יכול לתקן שקע חשמלי בבית ולהתעסק אתו שבוע שלם. לנסוע לעיר ולחפש 20 דקות איזה בורג, לחזור הביתה ולהיות מבסוט שהצלחתי לתקן את זה. אחרי כמה דקות אני מתעצב, כי עלי לחפש לעצמי תעסוקה חדשה".

לבדואיזם של לי מרווין יש קבלות. יום אחד לפני שנים הוא ישב אצל עורך־דין לדון בעניני הירושה שלו ושל אחיו רוברט. לפתע נכנס שוטר מבוהל והודיע שבית המשפחה עולה באש. „זה היה במרחק 11 מייל. גם אם הייתי טס למקום, לא הייתי מציל את הבית. אמרתי לעורך־הדין: 'בוא נגמור לשתות את הקפה וניגש לראות את הנזק'", סיפר מרווין.

הוא אינו מרבה לצפות בסרטים. „אין הרבה

(המשך בעמוד 23)

המלך ואן ליר

אגדה לגדולים. משפחת ואן ליר. מולטי־מיליונרים יהודים מהולנד, שני דורות: הדור הראשון עשה את הכסף, הדור השני וויתר עליו. בירושלים יושבים וים וליאה. היא – הסינמטק והוא – נכון לעכשיו, עיתונאי.

מאת יאיר לפיד
צילומים: דפנה קצור

ברנארד ואן ליר, האב, מיליארדר, מת בשווייץ. לבה, אשתו, פולי, מתה בירושלים. לכה, הבן הצעיר, אוסקאר, חי באמריקה, הבן הבכור, וים, חי בירושלים כשהיא נפטרה. הוא לא הלך לבקר אותה.

לא היתה לך ההזדמנות? אני שואל, בנימוס.

„הזדמנות היתה לי. חשק לא".

שנתיים לפני מותו, קרא ברנארד ואן ליר לשני בניו – וים ואוסקאר – לבוא אליו לשווייץ. כשהם הגיעו – הוא ביקש מהם לחתום על מסמך בו הם מודיעים על כך שהם מוותרים על חלקם בירושה ואין להם כל תביעות עליה. השניים חתמו.

לא יכולת לסרב לחתום?

„בטח שיכולתי, אבל זה היה הכסף שלו. הוא לא היה חייב לי כלום".

קשה לפצח את וים ואן ליר. הוא קוסמופוליטן, אוהב חיים, איש שיחה מבריק, מליונר, תעשיין, סופר, עיתונאי, טייס, מרגל. איש נבון, כתפיים מתוחות אחורה, פנים מצומצמי הבעות, את ההדגשים הוא עושה עם הקול, משחק בין הטונים. איש שיודע לספר סיפור. משתי סגנון, הולנדי מאוד. הוא לא תמיד היה כזה. בספרו „זמן חיי", שיצא לאור בארץ באנגלית, הוא כותב: „אין טעם לשאול את עצמי במה האמנתי כשהייתי ילד. האמנתי בכל – רק בגלל שתכניות הוכר האמונה, הספק והדחייה, לא הגיעו אלי עדיין".

לפעמים, התמימות הזאת יוצאת בחבוקי

(המשך בעמוד הבא)

וים ואן ליר:
לא היה לי בית חם.

(המשך מהעמוד הקודם)

התלהבות קצרים, נמרצים. הוא מזכיר לי קצת את ג'רי וסטרבי, אחד מגבוריו של להי־קארה. אביו של וסטרבי, הלורד, הוא מליונר, איש קשה, מגדל נלהב של סוסים. „אבא", אומר וים ואן ליר, „היה רודן בעבודה, עריץ בסגנון נפוליאון, אבל הוא אהב מאוד סוסים, היתה לו אורווה שלמה של סוסי 'ליפיצאר' אצילים, אותם הוא טיפח שנים רבות". וסטרבי הצעיר, כשהוא עוזב את הבית, מצטרף לחייליו של ג'ורג' סמיילי ועובד, במקביל, בעיתון בריטי. וים הגיע לעתונות רק

ליאה, הסינמטק

היא לא אוהבת לדבר על עצמה. את הפרטים צריך ללקט מסביב. נולדה בבסרביה, הגיעה לישראל ב־1940. ערב אחד ב־1948 הזמינה אותה חברה לבוא למסיבה, שם פגשה צעיר הולנדי, גבוה ממנה בשני ראשים, ענק בלונדיני עליז ומשעשע, שכבש את לבה. הוא היה אז נשוי ולקח זמן להשיג גט. בסוף הוא קיבל אותו במקסיקו, במלון 'ריץ' במקסיקו־סיטי. הם התחתנו וגם גדולי הרכילאים מודים שאלו נישואים טובים, הרמוניים, ליאה תצליחת לבנות לעצמה שם משלה, הנסוב, כולו, סביב הסינמטק שהקימה.

זה התחיל בסרטים שהיו להם בבית. וים, חובב קולנוע נלהב, קנה מקרנה והיה מביא סרטים מכל העולם. אחר כך הם הפכו את זה למועדון לחברים, שהיה מקרין בשבתות מדי פעם. בשלב מאוחר יותר, הם הפכו לארכיון סרטים, מסונף לפדרציית הארכיונים העולמית, והתחילו להקרין בקולנוע „פאר" בחיפה. את הסרטים הם שמו בחדר קטן בבית־רוטשילד בחיפה. ב־73' חיפה נמאסה על שני בני הזוג. „אף אחד לא בא לחיפה", ליאה אומרת, „ב־73 החלטתי לעבור. אבל זה לקח עד שבעים ושש לסדר את זה". כשהם הגיעו לירושלים, הם עוד היו קטנים. הקרנה אחת בשבועיים, ב'בית אגרון', 200 חברים רשומים. היום הסינמטק ממוקם בבית משופץ, באמצע גן וולפסון, שני אולמות, 5000 חברים רשומים, שתיים עד שלוש הקרנות ליום.

על ארון הדואר, ליד המשרד של ליאה כתובים שמות כמו – גילי, מעה, אילן. „כיף לי עם אנשים צעירים", ליאה אומרת. בלוח ההקרנות של נובמבר: „גינוצ'קה" של לוביץ', „טארטיף" של דמרדיה, „פאני ואלכסנדר" של אינגמאר ברגמן, את „מונטי פייטון בהוליווד" שומרים להצגת חצות. טעם מסוים מאוד, ליאה אומרת, שהרמן שלי לא נכון, שהם הקרינו גם את „רוקי" של סילבסטר סטלונה ואת קלינט איסטווד. מת שבטוח: בסח הוא לא רואה מות. הוב תכסף, אגב, בא מקנוצת ואן ליר בהולנד, המממן את האולמות, את ספריית הקולנוע ומוזיאון למקורות עתיקות.

מה המטרה שלך הלאה?

„אני רוצה להגדיל את הארכיון שלי, להוסיף סרטים ישראליים ויהודיים, חוץ מזה אני מחפשת 400,000 דולר בשביל להציל את ארכיון אקסלרוד".

סרטים ישראליים זה כולל את ג'ורג' עובדיה?

„בודאי. אני לא יודעת אם הייתי מביאה אותו אם הוא היה יוצר זר, אבל אם הוא יוצר ישראלי, אני רוצה את הסרטים שלו".

יש לסינמטק תדמית מסוימת של מקום [illegible] שמאלנים אינטלקטואליים.

„זה סטראוטיפ. אתה יכול לראות פה גם אנשי [illegible] וגם זקנים. כל הקשת. באים [illegible] בבית הקפה. העובדה שיש פה איפה [illegible] הופכת את הסינמטק למרכז".

כמה סרטים יש לך פה?

„יותר מ־5000. זה שם. אתנו בשורת [illegible] בעולם. אבל ארוך הדרך להמשיך".

[illegible]

וים עם מכונת הקרנה ישנה, מתחילת המאה: בהתחלה היו מקרינים סרטים בבית.

אחרי גיל ששים. בגיל שמונה־עשרה הוא עזב, ללא צער מיוחד, את בית הוריו ונסע לגרמניה, ללמוד. „לא היה לי יותר מה לעשות בבית", הוא אומר, „לא רציתי את הכסף, רציתי לעשות את הדרך שלי בעצמי. אפילו כשהייתי מגיע לאמסטרדאם, לביקורים, הייתי ישן ב־ימק"א, למרות שמלון 'אמסטל', המפואר שבמלונות אמסטרדאם, היה בבעלות הורי".

סאגה של משפחת ואן ליר נובעת רק מכוח (או מכורח) השם המשותף, הקשר הביולוגי שביניהם. נקודת המוצא היא ברנארד ואן ליר. איש מוזר, מתבודד בנוסח כמעט הווארד יוז, רב עוצמה. בתחילת המאה הוא המציא את חבית הנפט הראשונה העשויה מתכת, רעיון פשוט שעיקר כוחו – ורווחיו – היה בכך שהוא חזה את עידן המיכליות עוד לפני שהוא התחיל. ההמצאה הזאת עשתה אותו למליונר, אחר־כך למיליארדר. ב־1911 הוא התחתן עם פולי רובנס, בתו של ראש הקהילה היהודית באמסטרדאם. ב־1913 נולד בנו וים, שנתיים מאוחר יותר נולד אוסקאר.

„זה לא היה בית חם", אומר היום וים, „כל הזמן רבנו. אבא היה עסוק ועם אמא לא כל־כך הסתדרתי. אבל מריבות, נדמה לי, הן קשר חזק מאוד". כשוים עזב את גרמניה ב־38', לאחר ליל הבדולח, הוא נסע לחיות בבריטניה. בדרך עבר בהולנד להזהיר את המשפחה מפני הנאצים. הם לא הקשיבו לו. „בסדר", אמר וים, „אבל כשתחליטו לברוח, אל תבואו אלי". שלוש שנים מאוחר יותר, כשהגרמנים נכנסו להולנד, הם נתנו לברנארד לצאת. יחד איתו יצאו גם הסוסים שלו שהוגדרו – לצורך העניין – כ„קרקס ואן ליר". הכסף, כמובן, נשאר אצל הנאצים. בין עובדי „הקרקס" היו גם יהודים רבים וכמה מתנגדי משטר ידועים.

כשהגיעו לאמריקה, הסתבר כי הממשלה האמריקנית הקפיאה את הרכוש שהיה להם שם. וכך, מכורח המציאות, הבריחה על הקרקס הפכה אמיתית.

„קרקס ואן ליר" היה, בלשון המעטה, קרקס

[illegible]רע, כשברנארד, פולי ואוסקאר הגיעו לאמריקה, [illegible]לי פרוטה, הם התחילו להסתובב ברחבי היבשת, חיים מהופעות.

וים, בינתיים, ישב באירלנד, שם עבד כפועל רגיל והמשיך ללמוד. יום אחד התברר לו שהוא זכה ב־600 ליש"ט בלוטו. הוא לקח את הכסף ונסע לוילנסטון סיטי, העיר הראשונה באנגליה, שנבנתה לפי תכנית מוקדמת. הוא הקים מפעל קטן, בעזרת הלוואות מהבנק המקומי, שייצר מנעול מיוחד שוים המציא בעצמו. בדרך הוא הספיק גם להתחתן עם בחורה שוויצרית, נוצריה. אז פרצה המלחמה והוא נכנס לתעשיית הנשק. בסוף 1945 כבר היו לו מפעלים בוולס, אירלנד, סקוטלנד ואנגליה, בהם הועסקו יותר מ־1500 עובדים. כמו במוסיקה, ציור, כתיבה וריקוד, גם בעסקים, מסתבר, הכשרון עובר בירושה. כשהמלחמה נגמרה הוא היה תשוש לחלוטין. באופן ספונטני, הוא נסע להולנד להיות עם המשפחה. „כשתעבור בהולנד", אמר לו אביו בתחינות, „תמיד תחכה לך אצלנו כוס קפה". לא „כשתבוא", לא „כשתחזור".

מן קצר אחרי שחזרו להולנד, אמא פולי התחילה שוב לארוז, בדרך לירושלים. אמרו שהזוג רב, אמרו שהוא השתגע, שהיא השתגעה, מה לא. האמת, כנראה, היא פשוטה בהרבה – אם לפני המלחמה נהג ברנארד לעבוד שמונה־עשרה שעות ביום, הרי עכשיו גם עשרים וארבע שעות לא הספיקו לו. זה לקח שנתיים – רק שנתיים – לשקם את האימפריה, אבל היה קשה להיות לידו. קשה מאוד. הבן הצעיר, אוסקאר נסע לאמריקה, פולי באה לכאן. השמועה טוענת שברנארד נתן לה, צידה לדרך, עשרה מליון דולר. בניין ואן ליר בירושלים הוא אחת מתוצאות השעשוע הזה. על הקשר ביניהם שמרו ברנארד ופולי באמצעות הטלפון, דיברו כל יום. לפעמים ברנארד היה גם קופץ לבקר.

הקווים על המפה המשפחתית נעצרו בשלב זה. פולי בירושלים, אוסקאר באמריקה, ברנארד בהולנד. הקו היחיד שהמשיך להתפתל הוא של וים. אחרי ההזמנה של ברנארד לקפה, הוא עזב את הולנד ונשכר לשמש כטייס פרטי של מליונרית אמריקאית, שבאה לסיור ביבשת הישנה. לתפקיד, כנראה, היו גם צדדים נוספים וכשהמליונרית חזרה הביתה – היא העניקה לוים את המטוס שלה. „ישבתי בספרד, משתעשע בצעצוע החדש שלי, ואז התחיל הרדיו לספר את סיפורה של 'אקסודוס'". הוא לקח את המטוס וטס לחפש את הפליטים. „לא בדיוק ידעתי למה אני טס לשם", הוא אומר היום, „נסעתי אחרי הרגש".

[illegible] ואן ליר: תהיה חוברת

[illegible]של תדמית. למכון ואן ליר יש, קודם [illegible] תדמית שמאלנית. אלוף תד־אבן אומר [illegible] תדמית הזאת אחיזה במציאות. גם אם [illegible] קשה להבין איך היא נוצרה.

[illegible]

[illegible] 84: כהנא אפוצץ הסמינר [illegible] ואן ליר.

[illegible] 83: ששים תלמידים מכפרי [illegible] קבלו מלגות ממכון ואן ליר.

[illegible] 83: פרס ע"ש אמיל גרינצוויג [illegible] ואן ליר על עזרה לפליטי לבנון.

[illegible] 85: פרופ' שלמה שרן מאוני' [illegible] של מכון ואן ליר על מצב [illegible] הנוער הישראלי – לא מקצועי [illegible]

[illegible] דובר פלשתיני בסמינר במכון [illegible] של תהליך השלטון, יחזור [illegible]

[illegible] מכון ואן ליר מארגן מתנה [illegible] ערבי.

[illegible] אנחנו שמאלנים", אומר חר [illegible] שאנחנו עוסקים בנושאים, שכנראה גם השמאל עוסק בהם. אנחנו מנסים להביא את כל הדיעות, גם מישה ארנס ושמואל כץ השתתפו בסמינרים שלנו". במדינה שבה התגובה למלים כמו „פלשתיני" ו„המשולש" היא יותר ומלכסיבית מאשר הגיונית – משני צידי המפה הפוליטית – אין להסברים שלו סיכוי. העובדה שרבים מאנשי המכון הם אנשי „שלום עכשיו" – כולל מנהל המקום, פרופ' אלקנה – לא עוזרת לשינוי התדמית.

אחת הבעיות של מכון ואן ליר היא שאין לו עדיין מטרה. רק היום, 27 שנה אחרי תחילת הקמתו, מכינה הנהלת המכון חוברת, שבה יפורטו קווי־יסוד למטרות המועדון. הטיוטה אומרת שמטרת המכון היא לעסוק בכל מה שקשור להתייחסות הוגנת ל„שונה" בחברה הישראלית. במלים אחרות, ימשיכו לחגיד שהם שמאלנים.

מלבד כנסים חינוכיים, עוסק המכון גם במימון מחקרים חברתיים ועל פיתוח מערכות לחינוך לדו־קיום־בשלום, בשיתוף עם משרד החינוך.

מפעל חשוב ומפעל יפה, רק לא מספיק מוגדר, לפחות עד שתצא החוברת.

בסוף נחת, רצוץ, בפאריז. אחרי שינה ארוכה הוא הלך לטייל ברחובות. האדם הראשון בו פגש, ממש בפתח המלון שלו, היתה אמא שלו, פולי, שבאה לביקור קצר בעיר האורות. פולי הקשיבה לסיפור שלו וקישרה אותו עם אנשי האצ"ל בפאריס. וים, בלי לדעת מה בדיוק הוא עושה, הצטרף לארגון ועסק בעיקר בהטסת ציוד ובתרומות. האנשים, שאיתם היה במגע, הציעו לו לבוא לארץ. נישואיו באותה תקופה עלו על שרטון והוא ניסה לשקם אותם בדרך מקורית – הוא ואשתו גרו בבתים נפרדים. אחרי תקופת התלבטות ארוכה הוא החליט לעלות לישראל. בדרך הוא קפץ לבקר את דודה פלורה בשוויץ.

דודה פלורה, אחותה של פולי, היתה מרגלת. בתקופת המלחמת העולם הראשונה היא היתה מאורסת לקצין תותחנים צרפתי, היא ישבה וחיכתה לו בז'נווה, בחדר מספר 22 ב'הוטל לה פן', לשם הגיעה אליה ההודעה על מותו של אהובה. היא תלתה את ההודעה על הקיר ונשארה לגור בחדר מס' 22 עד יום מותה. כשהתחילה המלחמה, היא התגייסה מייד לביון הצרפתי ושירתה אותו בנאמנות. דודה פלורה אמרה לוים שלא יסמוך על פולי – מה שוים ידע במילא – ושיילך לבקר את דודה קלרה, אחותן השלישית, שגרה בישראל

כשוים הגיע לישראל – הוא התגייס לחיל האוויר. בחופשות היה ישן במשרד של דודה קלרה ומדבר עם איש מבוגר, שישב במשרד ממול, אברהם הרצפלד. „אתו ביחד הייתי נוסע לסיורים בארץ, עובר ממקום למקום, דרכו פגשתי את האנשים בקיבוצים. את ישראל האחרת, היפה יותר". את ישראל היפה פחות הוא פגש, לטענתו, בחיל האוויר. הקריירה של וים שם היתה, כלשון המעטה, לא מזהירה. הוא שימש כטייסו הפרטי של מפקד החיל הראשון, אהרון רמז: „אין לי שום בעיה להבין איך רמז הפך למפקד חיל האוויר הישראלי", וים אומר. „מה שלא ברור לי זה איך הוא הצליח לקבל דרגת סרג'נט בחיל האוויר הבריטי". חוסר ההערכה הזה היה, כנראה, הדדי ווים עזב את חיל האוויר. הוא חזר, כמעט מחוסר ברירה, לעשות מליונים. ב־48 הוא התגרש, התחתן מייד עם ליאה, אותה פגש באקראי, (ראה מסגרת) ועבר לגור בחיפה. המפעל הראשון שלו היה חברת „כימאוויר", החברה הישראלית הראשונה למטוסי ריסוס. הוא והטייסים שלו היו חבורה מטורפת במקצת, שהפיקה סיפוק עצום מטיסה מתחת לחוטי חשמל והפחדת עכברים ביעפים נמוכים.

גבוה הרבה יותר טסה, באותה תקופה, אמא פולי ואן ליר. היא התחילה אז לפתח את עקרונותיה הפילוסופיים־מיסטיים, שהנחו אותה מאז ועד למותה. אף אחד, אבל אף אחד מכל אלה שחיו ועבדו לצידה לא מצליח להסביר, עד היום, למה בדיוק היא התכוונה. היא דיברה על ירושלים כמרכז הרוחניות העולמית הדתית לאלו שאינם בני דת ועל הקמת בית שלישי ליהודים שישמש, בעת ובעונה אחת, את כל הדתות. מאחורי הדיבורים עמד כסף, הרבה כסף.

אחד מראשוני המאזינים לה היה פרד סימונס, ממקימי מכון ואן ליר והמנהל האדמינסטרטיבי שלו בהווה. בעדינות הוא אומר על תורתה של פולי: „זה היה מיסטי מאוד, אבל היה בזה גם הרבה דמיון", מעבר לזה הוא לא מפרט. באותה תקופה, פולי ייסדה גם את העיתון „דברי הימים – חדשות העבר", שמסר את סיפורי המקרא באופן חדשותי ובן־זמננו. מה שלא היה ידוע בארץ הוא שאת הרעיון פולי גנבה מבנה, וים, שהוציא באנגליה עיתון דומה, כמה שנים קודם לכן, שעסק בהיסטוריה בריטית. העתון של פולי, היה מי שאמר, גם נפל קורבן למטרות פוליטיות, שפולי לא הבינה או לא רצתה להבין.

(המשך בעמוד 40)

בבית בירושלים: הגיע לארץ בעקבות הרגש.

מנחם תלמי הלך לשמחה תורכית

הגרון של יפו והבטן של ציס...

א יזה רעשו איזה קצב! יאל־לה, תכנסו. באמת לא נורא. אחרי חמישה רגעים מתרגלים לעוצמת המגברים, למהלומות שהם מעניקים לאוזניך. מלבד הלמות המגברים מתפקע האו־לם ממיקצב סוער. זמר גונח. מיתרים דוהרים. לחן סוער, כמעט משכר. לעזאזל הצרות שבבית, הלחצים בעבודה, הבעיות עם שלטונות המס. לעזאזל הכל. קח לך שעה של שכחה והתמכרות וקורת־רוח פראית כמעט. התמכר לנקישות הקצב מהממות. הופפה! הופפה! איזה קצב, איזה סחף, איזה ווליום. הרבה אורות רצים. הרבה פרצופי אדם זחוחי דעת. מניפים כוסות. נועצים מזלגות. קמים לחולל. המלצר אומר לך משהו, אבל האוזניים לא קולטות. איזה קצב, איזה זמרו! שימו לב: „לילה שלי, חמוד שלי, קטן שלי, אוח, איזה לילה, איזה לילה...” שגעון של מלים, שיוצאות ישר מהלב.

המלצר מניע את שפתיו. מה הוא אומר? לא שומעים, לא שומעים. אז הוא לוקח אותך בידך. אל תיבהל. רק להראות לך מקום פנוי. אין הרבה. שגעון איך הולך המקום הזה.

„פאמי־ָבֶק”. זה השם. זה המקום. מועדון לילה תורכי. יפו. אחד המקומות הלוהטים ביותר בלילות ציבה אלה. „פאמי־ָבֶק” זה לא בית קפה פינתי. זו לא מסעדה שכונתית. כשהולכים ל„פאמי־ָבֶק” לובשים את החליפה של ההזדמנויות הגדולות. לובשים את החצאית השחורה שמטשטשת קצת את מרחבי הישבן השופעים. גורבים את הגרביים השחורים עם ציורי הפרפר והלב. עונדים את הזהבים על הצוואר ועל הזרועות. מתגלחים מלמטה למעלה, שיהיה חלק־חלק. מרססים פרפיום מפאריס ושופכים מנה כפולה אפטר־שייב של שבת ובאים ליפו.

ב צומת שלפני השעון פונים שמאלה. וכמו שפנית שמאלה — הגעת. אתה נכנס ונופל לתוך ההמולה המפוצצת. מפלץ השמחה החוגגת מתנפלים עליך מכל עבר. זמן עברי אחר. נגן אלקטרוני אחד, מערכת הגברה משוכללת — איזה מהומה. אבל זו רק ההתחלה. זה עדיין בלי איזידור, בלי ששת הנגנים התורכיים, בלי הגברת בולשאק שנולדה בכפר מעט ליד איסטנבול.

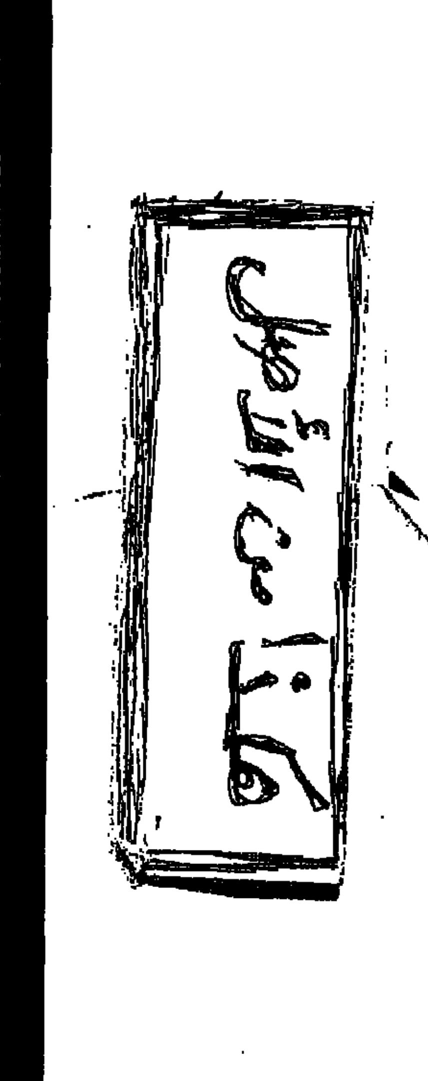
שמח ורועש ב„פאמי־ָבֶק”. כולם אוכלים, שותים, צוחקים, מנסים לדבר. ובין מנה למנה יוצאים למחול יחיד, משהו בין ריקוד לתהלוכה, עם הידיים למעלה. האגן קדימה, נוענע עכוז אחורה. יאסו יאסו.

איזידור, השלאגר של השירה התורכית: השירים הכי חדשים

הקהל אוהב את „פאמי בבק”: קיבוץ גלויות לדוגמא.

„פאמי־בֶּק”, בתרגום חופשי, זה תינוק משפחתי. פלום מינוס. התינוק הקולני והקיצבי הנה שייך לאזולאי המרוקני, פלינט הפולני ואיזידור התורכי. קיבוץ גלויות לדוגמה. שלישיה עלא־כיפאק. לא ילעגו לכם אם אינכם מכירים את אזולאי. לא יורידו לכם פרופיל אם לא נפגשתם אף פעם עם פלינט. אבל שלק לא תגידו שאתם לא מכירים את איזידור. בסדר, לא מוכרחים להכיר ממש. אבל לפחות שמעתם עליו. נכון ששמעתם? איזידור זה השלאגר של השירה התורכית בארץ־ישראל. איזידור זה חליפה לבנה עם דשים אדומים, עם שפם שחור, עם גוף גדול וקול עוד יותר גדול [illegible]

[illegible]

(המשך מהעמוד הקודם)

הבוספורוס, הוא שר לך כאן, ב„פאמי־בֶּבֶּק" של יפו, מקום לאנשים טובים ופשוטים, שמשתוקקים לקרוע איזה ערב סוחף ומהמהם, שאוהבים לשמוח בצוותא, עם קהל גדול ומגברי־קול גדולים ככל הניתן.

„פאמי־בֶּבֶּק" אינו פאב. גם לא מסעדה. לא מועדון לילה עם יומרות מנופחות. הוא בסך הכל בית שמחות עממי, עם אולם גדול וכמה גדולה וטבח תורכי אורגינאל, שממליח לפעמים את המאכלים ואז כולם מחייכים בסלחנות ואומרים: מה לעשות, הבנאדם כבר חצי שנה רחוק מהבית, מתגעגע למשפחה שלו. מלבד אוכל תורכי וזמר צמרת תורכי־ישראלי יש שם להקה תורכית אורגינאל־אורגינאל, שאנשיה מנגנים בכל כלי הקשת ובמרוצת הופעתם נותנים קצב לאיינור בולשאק, שהיא רקדנית־בטן מבטן ולידה. ועד שהיא תופיע בפנינו במלוא חמודותיה המעֻנטזים, הערב עוד גדול. יש זמר ישראלי עם מלווה על סינטיסייזר, דופק את הרמקולים שגעון. ויש מזון תורכי ושתייה חופשית, כלול במחיר.

זוג רוקד על הרחבה: המקום חלוהט.

הזמר הישראלי רוכב על גל הקצב הסוחף ומאלתר לו מלים כמו „עמנו ישראל מתפעל, וזהי ארץ גאולה", או „שלח אלינו את הגואל לישראל, נשמת כולנו, גם נשיר ונפלל". ותוך כדי המלל הנשגב הזה מביא המלצר את המזאטים – איקרה, פאסטראמה טורקית, פיסות לאקרדה, בורגול חריף, נתחי כבד בקר, עלי גפן, ניגובים כאלה ואחרים ועוד היד נטויה. אחר כך יביאו את הטוארמה, מין גולאש תורכי בתוך צלחת חרס גדולה, הניצבת על מיתקן חימום. התבשיל הזה עשוי קוביות בשר כבש, חצילים ועגבניות. בתורכיה משלימים אותו עם גבינה מוקרמת מעליו. כאן, מחמת הרצון לא לפגוע באוכלי הכשר, במקום כיסוי הגבינה, טורפים למעלה כמה ביצים, טס פירות יפים חותם את החלק הקולינארי. המשקאות, כאמור, חופשי־חופשי, הכל כלול במחיר הקבוע. שגעון איך אפשר כאן לסכוא, לשבוע ולשמוח. מה עוד שהלהקה הישראלית כבר עשתה את שלה ומפנה מקום ללהקה התורכית, לאיזידור הגדול, לרקדנית הבטן איינור בולשאק, שכל ניענוע שלה יְנַעֵנַע לכם את הדם ויסחט מגרונכם אנחת חמדה והתלהבות.

אי אי איינור! איזה בטן – ערימת חיטים זה כלב על ירח. אי אי איינור! איזה קורקבן יפה, איזה תחת מטריף דעת. נהמת ערגה בוקעת מקרב קהל הזכרים. מחיאות כפיים סוערות. רקיעות רגלים. נקישות על השולחן, ואיינור החסודה ניצבת על הבמה כולה חיוך של מנצחים, מרביצה ניענוע לכאן וניענוע לשם. חימום קטן בסך הכל, שסוחט שוב אנחה קולקטיווית מהאולם אחוז הציפיות. התזמורת התורכית־אורגנאל מחממת את האוירה. איזידור הגדול נוהם למיקרופון נהמות ערגה וקצב. מערכת ההגברה נותנת את כל המיץ שלה. מאות מבטים מייחלים נצמתים אל הבטן התורכית, ממקרים אליה חלומות כמוסים ומיוזעים. באותו זמן צועק אזולאי לתוך אוזננו שאיינור בתורכית פרושו בעברית ירח מלא. וואללה, איזה ירח, איזה ירח.

זולאי, כאמור, אחד השותפים כאן, דמות יפואית מוכרת. כילד בא לכאן עם משפחתו עוד ב־1948. מאז שנות ה־60 בעסקי בידור יפואיים. זוכרים את „זורבה"? אזולאי היה שם בעל הבית. יום אחד הופיעה ב„זורבה" להקת פולקלור רומנית. היתה שם נחמדה אחת, שרכבה, בין היתר, על סקטים. אש נדלקה בין היפואי והרומניה, שעוד הסתבר שהיא לא רק כלונדינית מצודדת, אלא גם יהודיה כשרה. הסיפור נגמר בהפי־אנד: מאז ועד היום היא פה, אשת חיקו החוקית של אזולאי.

פלינט הפולני הוא השותף של איזידור התורכי ואזולאי המרוקני. השנים האחרונים באו לכאן מעולם הבידור. פלינט קשור לענף האפייה – קבלן לחלוקת לחם בעיר וסביבתה. לעובדה שפלינט הוא הוא פולני במוצאו מתייחסים שני שותפיו בחיוך סלחני. אולי בגלל העובדה שבמרוצת הזמן הוא למד לדבר תורכית.

תעזבו אותנו עכשיו עם קיבוץ הגלויות הנחמד הזה ותנו לנו להתרכז באיינור המתחילה לנענע יותר ויותר את חמודותיה. יש לה חיוך גדול וחזה שנפע. יופי, יהיה איפה להטמין שם את השטרות. וכשיתמלא מיפתח החזה בדולארים ירוקים ובכסף ישראלי נטול אינפלאציה, אפשר יהיה להרים קומה אחת ולהשקיע את מתנת החודיה במכנסיה של הגברת הסוערת.

הנפפו הוספה, הבטן מתפתלת, החזה במתח ומוקר, התחת מתענטז, מחיאות כפיים סוערות. הגברים מתחילים לעלות על הבמה, בזה אחר זה, איש איש ושטרו בידו. מי שלא גבר שיישאר למטה ויחמם את כספו בארנקו. כל גבר תוקע את שטרו סמוך מאוד לחמודותיה של איינור וזכה למחיאות כפיים מקרב הקהל, הוא מחולל סיבוב או שנים סביב המענטזת ויורד מהבמה גאה ושגיב, מפנה מקום לתוקע השטרות הבא אחריו.

תזמורת סוערת. הרמקולים הולמים. המלצרים משייטים בין השולחנות עם מגשי ענק עמוסי מזון ומשקה. איזידור שר. איינור מנענעת בסערה. הלבבות פתוחים והשמחה גואה, שמחה של אנשים פשוטי יום, היודעים לשמוח. איינור יורדת מהבמה ובאה להעניק את ריטוטי חמודותיה לכל שולחן בנפרד. ויושבי כל שולחן כזה ממהרים לפנות ממנו את הצלחות והבקבוקים, כדי שיהיה לה מקום, והיא עולה ומטפסת ורוקדת על השולחן. המבטים העורגים נדבקים לבטן החלומית הרוטטת, לחזה המוגבה, שמיפתחו מאוכלס כבר בהרבה שטרות. וכל שולחן מוסיף על השטרות הללו – בבית החזה ובבית המכנסיים

תאמינו או לא – הנה היא על שולחננו. איינור בולשאק בכל חמודותיה. הבטן התורכית שלה בתוך העינים הישראליות שלנו. איזה מיפגש מהממ! היא מנענעת ואנחנו מראיינים אותה. בין ניענוע לעיכוז מסתבר לנו שהגברת היא כבת 35 (נראית לא רע לגילה); גרושה שלוש פעמים (מה לעשות, החיים זה לא פיקניק); נולדה בכפר צועני, לא הרחק מאיסטנבול (ומה חשבתם, בבני־ברק?); אמא שלה היתה רקדנית הכפר ואבא שלה לא אהב את זה ולא ראה בעין יפה שהיא מלמדת את חבת את אמנות הריקוד והעינטוז (איזה אבא לא מתקרם); אבל האמא לימדה אותה בסתר וכשהיתה בשלה, יצאה לחולל ולעכס ברחבי תבל. הריקודים שלי, מודה איינור, מאוד איזוטיים וגבר שרואה אותי רוקדת, בא לו לעשות אתי אהבה (אלא מה, לקרוא דף גמרא?). ואף על פי כן, היא אומרת, הגברים מתייחסים אלי בהרבה רספקט ומי שלא יודע את הגבול מקבל ממני מין בעיטה מסוגננת, מכאיבה מאוד, שמוציאה לו כל מחשבת זדון מלבו (ממה יש מצדך שתזהרת אותנו מראש). ועכשיו שאלה אחרונה: איך הגבר הישראלי? ניענוע סער של ישבן, רטיטת בטן מהממת והיא פוסקת את פסוקה: הגבר הישראלי נהדר. ממש נחלה בארץ שלכם.

שלוש פעמים בראוו לגברת איינור בולשאק.

זהו זה. „פאמי־בבק", המקום הלוהט של הלילות, מקום עם שמחה עממית, בפניקה צמוד השעון לקיוון שהרית ירושלים. עם זמרים הנושא עם שירי בלקן וישראל, עם איזידור הגדול ואיינור בולשאק, שמנענעת בטן חשוקה לקצב משגע.

מי שלא יגבר שיישאר למטה: איש איש ושטרו.

הצד הרביעי של המטבע

תיאטרון רחוב אנגלי

רוב הכתבים המוצבים בערים זרות, מטעם המערכת של ארץ מולדתם, מתענינים במערכת הפוליטית של הארץ אליה נשלחו, ומרווחים על החלטות המנהיגים, המסיבות והאסונות שלהן קוראים במילה אחת היסטוריה. אני מאמין שתפקידו האמיתי של כתבנו בארץ אחרת, הוא לאבד את עצמו לעיר זרה, לצעוד ברחובות אפלוליים, להיכנס לבית המרזח ולדבר עם האנשים. כך קורים לך המקרים המעניינים ביותר. ההרפתקאות הנועזות ביותר של חיי התחילו בצעידה ללא מטרה, בעיר קרה, בארץ הגדולה והמוכבתת ששמה בישראל – חו"ל.

אני מתחיל לאבד את עצמי כשאני נכנס כתחנת אנדרגראונד שאיני יודע את שמה, ורואה שיש חיים מתחת ללונדון. על ידי עומד גמד. לגמד יש כינור ביד אחת וידו השניה לופתת רצועה הקשורה לכלב גדול כמעט כמו הגמד. הגמד מופיע עם הכינור שלו בתחנות השונות של התחתית, הכלב מאומן לאסוף כספים, ושניהם כעת כדרך בין הופעה להופעה. הגמד מרגיש חשוב. הגמד מרגיש אמן. יש כוכבי־רוק ששוכרים מטוסי סילון להופעות בפני מאות אלפי צופים. הגמד, לעומת זאת, הוא אמן מינורי. הרכבת התחתית היא המטוס שלו, והנוסעים בה הם הקהל שמספק לו את השילינגים לנסיעות להופעות הבאות שלו. כדי לקשור איתו שיחה, אני אומר:

„כלב נאה."

„כלב רחוב," אומר הגמד.

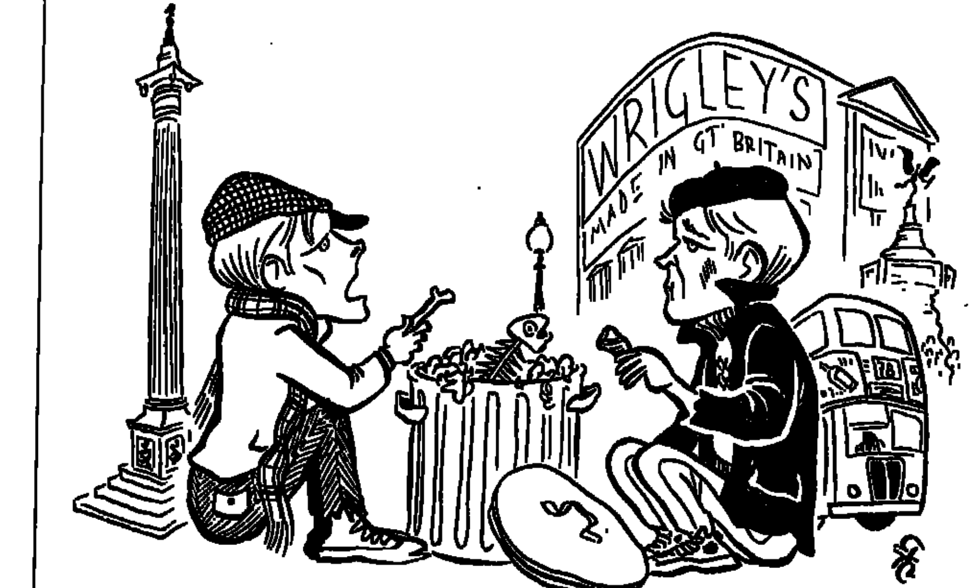
וזה המקום לספר שלא תמיד הורשו כלבים לנוע חופשי ברכבת התחתית ובאוטובוסים של לונדון. זה חוק חדש, הנמצא כעת בניסוי. החוק החדש אומר שכלבים יסעו חינם באוטובוס וברכבת התחתית של לונדון. החל ממרץ האחרון, יצאו הכלבים החוצה, והתחילו לבלות. אפשר להגיד שהכלבים יצאו מהארון. ממש כשם שהאנגלים אינם אוהבים זרים, כך הם מטורפים לגמרי אחרי כלבים, ואם יש נסיעת חינם לכלבים – כלב מי שלא נוסע לטייל עם הכלב שלו. והרכבת התחתית נראית כמו מרכז הקליטה והמיון של צער בעלי חיים.

„הכלב נוסע חינם, אהה?" אני אומר לגמד.

„כן," הוא אומר, „אבל גמדים משלמים."

אנחנו יוצאים לאוויר הקריר ששמו ככר פיקדילי. הגמד ואני וכמובן, הכלב. מזג האויר הוא בתחת, כמו שאומרים. קר וטיפות גשם רקות ובריטיות להפליא, מרויקות כדי לפגוע בדיוק בין הצווארון לצוואר, לחלחל פנימה אל מתחת לחולצה. אבל יש כתם כחול קטן בשמים, והאנגלי שעומד כעת בתור כדי לקנות כרטיס לתיאטרון, כרוכן הכרטיסים של פיקדילי, אומר לאשתו: "What a Wonderful Weather" והאשה עם המטריה הלבנה אומרת: "Wonderful Indeed". והגמד מוציא את הכלי שלו, מנגן לאורך התור קטעים שלא היו מביישים גם את מנוחין, והכלב שנוסע חופשי רץ אחריו ונותן לו קצב עם הזנב.

תפקידו האמיתי של כתבנו הוא לחפש את הגמד. רבות כבר כתבו על המלכה ועל יורש העצר, על ראש הממשלה ועל השרים, על כוכבי הרוק והספורטאים. ומה בנוגע לגמד? כמה שהוא קטן – הן גם הוא חלק מבריטניה הגדולה, וגם הכלב המרוכלל והנוסע־חינם שלו.

כתבנו מודיע בהכנעה לשולחיו: הייתי באנגליה ותיאטרון לא ראיתי. הייתי בקאזינו, בפאבים, בעיקר ברחובות. ותיאטרון לא ראיתי. איך זה באים ללונדון ולא רואים תיאטרון? זה לא קל כמו שזה נראה. כל יום מטלפן לך איזה חבר תרבותי: „אתה חייב לראות הצגה. הערב אני בא לקחת אותך ל'לנון', הצגה משהו־משהו." או: „אתה לא רוצה לחזור לארץ ולהגיד שהיית פה ולא ראית את ה'סטארלייט־אכספרס' נכון?"

התיאטרון האמיתי, אומר כתבנו, הוא הרחוב והפאב. אותי לא תיקנו במחזה־מִסחָרה על ג'ון לנון, ולא בסיפור אהבה בין רכבות. לא קונה את זה. רכבות לא מתאהבות, ואת לנון לא תמכרו לי במחזמר מיסחרי. לא תודה. את התיאטרון הנפלא ביותר שראיתי סיפקו לי דווקא שני נערים בני ארבע־עשרה, שעמדו בלב הככר המרוצפת של קובנט־גארדן, בלי מיקרופונים ובלי תפאורה. הם באו מבריקסטון, רובע מרד הפועלים של לונדון, וקראו לעצמם, כמובן, „ברקיסטון־בראזרס". המחזה היה פשוט מאוד, נער אחד היה אבא ונער אחר היה אמא, ופח הזבל היה ארוחת הערב שלהם. „שוב אין מה לאכול?" שואל הנער־אבא, „אתה לא מביא כסף הביתה," עונה הנער־אמא, „אתה רק עושה הפגנות ומקבל מכות משוטרים". „אז מה נאכל הערב?" שואל הנער־אבא, „כרגיל" אומר הנער־אמא, ואז שניהם יושבים משני צידי פח זבל אמיתי, ואוכלים את מה שיש בפח הזבל. הם מופיעים רק בסמוך לפחי הזבל, וכיוון שלא חסרים פחים כאלה בלונדון, הרי שמספר ההופעות שלהם בלתי־מוגבל. כמרכן, הם ממש אוכלים מתוך פח הזבל. כל מיני לחמניות ישנות ותפוחים נגוסים. משהו באמת מגעיל־א־לה־היפאק, כמו שאומרים. והקהל אוהב אותם, את „בריקסטון־בראזרס" שאוכלים חרא, אבל משחקים נפלא. שים כל פני שאתם שמים להם. בכובע, וכל זמן שיהיו ילדים רעבים ופחי זבל – ההצגה הזאת תרוץ.

זהו התיאטרון שכתבים צריכים לספר עליו, ולא רק על ה„אולד־ויק" וה„תיאטרון השקספירי המלכותי", מיוסיקל על רכבות ודראמה הומאית בשלושה פרקים. לפעמים, לפתע, צצים החיים עצמם, ושני ילדים רעבים הם לפעמים שחקנים גדולים יותר מג'ון גילגוד וסר לורנס אוליביה. ומכל הסָרים השבעים גם יחד.

★

תפקידו האמיתי של כתבנו הוא גם לראות את הדברים מהצד השני. למשל – על המסך הקטן. אצלנו, כשמראים נוכחות ישראלית צבאית בשטחים, אנחנו תמיד נראים צודקים ובדרך כלל מראיינים את החייל שאומר: „אנחנו מתחשבים כתושבים", או „שלא תחשבו שאנחנו אוהבים להיות פה אבל מישהו צריך לשמור פה על הסדר". או קולו של הקריין מלווה את התמונה: „עקב הפרות הסדר הזכרו אמש עוצר בעיר חברון/שכם/טול־כרם (מחק את המיותר)". אבל בבי.בי.סי. – ראה זה פלא. שם אנחנו נראים ממש כמו שמוקים גמורים. חיילים עם רובים בהיכון מניסים נשים בוכיות, ילדים צורחים, ובחור צעיר, המציג עצמו כפלשתינאי, אומר: „זה המצב, רוב הישראלים שונאים אותנו. הם לא מודים בזה אבל הם שונאים אותנו כל כך..." התמונות הללו, של ישראל שולטת ביד חזקה בשטחים שסיפחה לעצמה, חוזרות בכל ערב. ישראל היא כנראה באמת האימפריה האחרונה בעולם, ובשביל האנגלים, הכתבות הללו הן חתיכת נוסטלגיה כנראה. אבל נניח לזה, תפקידו האמיתי של כתבנו בחו"ל הוא להתנזר מפוליטיקה, ולהתרכז בגמד ובתיאטרון, וב„אחים בריקסטון" שלא רואים את הבי.בי.סי., רק אוכלים זבל. בתיאבון.

יהונתן גפן

האיש שירה ברונאלד רייגן

(המשך מעמוד 13)
סרטים מעניינים. אם ראית פיצוץ אחד של מכונית השריף, כאילו ראית את כל הפיצוצים. אני מעדיף סיפור אנושי על סרט פעולה", אומר אחד מגדולי הרשעים הקלאסיים של הבד.

לי מרווין: "בטוסון יש הרבה ערוצי טלוויזיה, אבל גם זה לא תמיד מי יודע מה. למרות הכל, העולם עדיין אינו כפר אחד גדול. עדיין אנחנו לא יכולים לצפות בשידורי הטלוויזיה מבריה"מ. להם יש אמנות גדולה באמת, מוסיקה, משחק, ריקוד. אני לא יודע אם השחקנים שלהם יותר טובים. אבל אני אוהב לצפות בסרטים שלהם, כי הם מלאי תוכן על החיים.

"הייתי אצל חברים בלונדון, צפיתי בסרטים רוסים והתלהבתי. נכון שאני לא מבין רוסית. אבל סרט טוב אינו צריך תרגום. כשבחור עומד ברחוב בתל־אביב ומחזיק בעדינות את היד של חברתו, אני לא צריך תרגום לעברית. לפעמים קשה לי להתבטא באנגלית ולהבין אנשים שמדברים בשפתי. לעומת זאת, אפשר להבין אדם אחר בלי שפת דיבור משותפת. במשך חמישה חודשים עשיתי את הסרט 'גהינום בפסיפיק' עם השחקן היפני טושירו מיפונה. היינו שני אנשים על אי בודד. בשעות הפנאי דיברנו אחד עם השני ללא הרף, הוא ביפנית ואני באנגלית. השד יודע איך הבנו זה את זה, היתה בינינו אהבה גדולה".

כשלי מרווין מדבר על אהבה בין גברים, זה לא מה שאתם חושבים, למרות שבעבר הביע דעות סובלניות על ההומוסקסואליזם. אני מבקש לדבר אתו על מחלת האיידס שהמיתה את רוק הדסון ועל הפניקה שאחזה בהוליווד. "מעולם לא נדבקתי במחלת מין, וגם האיידס אינו מפחיד אותי. אני לא יודע על זה שום דבר. אני לא הומוסקסואל והם לא מהווים איום עלי. אלא על הומוסקסואלים כמותם. זה העסק שלהם ולא משפיע עלי. אתה שואל אם אני פוחד להתנשק בסצינות? זה כמעט שלא קורה לי. בתפקידים שלי יוצא לי לנשק מעט מאד. אם יזדמן לי לנשק, אני לא אחמיץ את ההזדמנות בגלל האיידס", הוא מגחך.

לי מרווין אוהב את המקצוע שלו. "המשחק הוא תרופה נהדרת לעצבים. אני נהפך להיות כל האנשים שאני חולם ורוצה להיות". אני מזכיר לו שרוב שנותיו הוא שיחק על המסך את דמות המנוול הברוטלי. עד כדי כך שכאשר גילם דמות של שוטר בסידרה טלוויזיונית, החלו הצופים לרחם על הפושעים.

מרווין מאשר: "גם לשחק את הנוכל זה תענוג גדול. זה איפשר לי לבטא את הצד האפל של החיים מבלי להזדקק לאנליזה אצל הפסיכיאטר. זה נעים לצאת למלחמה כשאתה יודע מראש שתנצח בה. כי זה מה שהתסריט אומר. גם כשהרגו אותי בסרטי פעולה – וזה קרה לי בערך 60 פעם על האקרן – לא כעסתי כי ידעתי לפי התסריט מדוע אני צריך להיהרג".

רק פעם אחת בחיין יצא מרווין לקרב, שלא על פי תסריט מוכן מראש. הוא היה אז נער בן 17, שברח ממשפחתו הפוריטנית והמבוססת והתגייס למארינס. זו היתה תגובה של נער שניסו לעטוף בצמר גפן ולשלוח אותו לפנימיות מעולות. עד גיל 16 הוא הספיק להזרק מ־12 פנימיות.

"אבות אבותי באו מאנגליה לפני מאתים שנה. הפוריטניות של הורי הפריעה לי. הכל היה מחולק כבית לטוב ורע, שחור ולבן. לא יכולתי לסבול את זה. ברחתי מהבית בגיל צעיר", וכך מצא עצמו בנם של מנהל פרסום ויועצת אופנה מוודסטוק שבמדינת ניו־יורק, לכוד באי סאיפן שבאוקיאנוס השקט, בין אלפי יפנים מסתערים ונלחם על חייו. הוא נפצע באותו קרב ויצא בשן ועין.

במשך הרבה שנים סיפר מרווין, כי הפציעה היתה בגבו וכך אנו מוצאים בהרבה ראיונות עתונאים. עתה הוא מאשר כי פשוט התבייש לספר בזמנו לכתבים שהקליע היפני פשוט חדר לישבנו.

"נכון שהרבה שנים לא סיפרתי את זה", מחייך מרווין, ומוסיף, "אבל אם תחשוב היטב, תגלה שכאשר חייל שוכב על בטנו מול אויב שיורה עליו, שני האיברים הכי בולטים אצלו הם הראש והישבן. אם פוגעים לך בראש אתה מת. האפשרות השניה היא לחטוף כדור בתחת. אחר כך אישפזו אותי ל־13 חודשים בבית חולים. הייתי אז כבר בן 20 וידעתי שיותר לא אצא לקרבות אמיתים. אני מודה שפשוט פחדתי, אי קטן עם אלפי יפנים שתוקפים אותך מכל הכוונים. אני לא יודע איך יצאתי מזה בחיים".

מה רעתו על ההצגה שעשו רונלד רייגן ומיכאל גורבצ'וב בג'נבה? "אני לא מאמין לפוליטיקאים. יש לי רתיעה גדולה מהם למרות שאני יודע שמישהו צריך לעשות את זה. רייגן לא היה שחקן גדול. הוא עשה בימי חייו סרט אחר טוב. "קינג ראו"

הזקנים זוכרים את הסרט הזה. מי יודע אולי הם הצביעו עבורו בגלל זה? בהדרגה רייגן נשר מהמשחק והחל לעבוד בפרסום בשביל חברת "ג'נרל אלקטריק". נשים מאד אהבו אותו. התרגלו להזמינו לארוחות וככה הוא הכיר את הבעלים שלהם, שעמדו על האישיות המושכת שלו והתחילו לדחוף אותו לפוליטיקה. שיחקנו יחד בסרט "הרוצחים", שהיה הסרט האחרון שרונלד רייגן השתתף בו. הוא היה האיש הרע. נכון שגם אני הייתי איש רע. אבל אני הרגתי אותו! אני מקוה שהוא שכח את זה, כי היום הוא נשיא ארה"ב", מבסוט מרווין מהבדיחה.

בשנות הצלחתו הגדולות היה לי מרווין שיכור כלוט. "במשך השנים שתיתי המון וזה הזיק לי מאד. גרם לי דכאונות. המחיר ששילמתי בשביל כמה רגעי הנאה היה כבד מדי – כמה ימים של בחילות והרגשה רעה. אני לא שותה יותר. לעשן אני לא יכול להפסיק. אני מעשן 50 שנה. גם הרופא שלי, שהוא מומחה עולמי – מעשן". היום הוא נראה מעבר לזה. הוא מציג בגאוה את בקבוק השמפניה שהוצב בסוויטה שלו וניצב ללא שימוש כבר שבוע ימים.

"במהלך הסרטת אחד הסרטים בלונדון, נהגתי לשבת מדי ערב, במשך חמישה חודשים, עם סופר (אני לא זוכר אפילו את שמו), שכתב עלי ספר. ישבנו ערבים שלמים ליד באר. הייתי שתוי. אני דיברתי והוא כתב. לא יכולתי לקרוא את הספר. אפילו לא הצלחתי לגמור לקרוא אותו למרות שהוא נכתב עלי. הספר ההוא היה מלא שקרים. פנו אלי ידידים ובני משפחה, שנדהמו ממה שנכתב בספר ושאלו אותי מדוע אינני תובע את הסופר. הסברתי להם שאני לא יכול לתבוע אותו על פרסום שקרים, כי אני סיפרתי. כשהייתי שיכור, את השטויות שנכתבו עלי".

למרווין אין טענות כלפי הכותבים בלבד. הוא אומר ששני הצדדים, השחקנים והכותבים צריכים להתקיים "ויוצאים מזה הרבה דברים לא אמיתים". לי מרווין של הראיונות משנות הששים מצטייר ככוכב מפונק ואנטיפטי. על סצינות השכרות ומעשי הקונדס שעשה, הוא אומר כיום: "למרות הדימוי שלי כאיש רע בקולנוע, מעולם לא הרמתי יד על איש. שיהיה ברור שאני שונא לעשות את מה שעשיתי בשנות ה־30 של חיי. למדתי משהו בחיי, מה לא לעשות. אני אדם שמאמין בנימוסים ובפרוטוקול. שהחיים קשים גם לאחרים, אז אין צורך לעשות אותם קשיים עוד יותר".

היום הוא אומר: "אין לי מה להסתיר, כי המשחק מתקרב לסוף. אני לא פוחד לצאת לרחוב ולהתהלך בין האנשים. אין לי סיבה להסתתר. אני לא מהווה איום מיני, והקהל מרגיש שאני חלק ממנו. כשאני נוסע בכביש הראשי, מנופפים לי אנשים לשלום וממשיכים הלאה מבלי להטריד אותי".

בלוס־אנג'לס הציע לו מנחם גולן לשחק את המלך ליר. "עדיין לא השבתי, כי אני לא מדבר על הסרט הבא עד שאגמור את הנוכחי. אני מאבר את הריכוז שלי בסרט. אני לא יכול לשבת עם הסוכן. לגופו של עניין, אם המלך ליר הוא מופשט, זה יכול להיות מעניין. אני לא רוצה לעשות את התפקיד בדרך השמרנית. אוליבייה כבר עשה את זה, וישנם אחרים שיודעים לעשות את זה בדרך הזו יותר טוב ממני".

למה אתה יכול לצפות אחרי "אוסקר" ומיליוני דולרים?

"השאלה הגדולה שאתה שואל את עצמך כל הזמן היא, האם אתה יכול לעשות את זה עוד פעם? וזו לא תחושה נעימה. אלוהים, האם אני באמת צריך לעבוד כל כך קשה? בזמן ההסרטה עצמה אני אמנם נהנה, אבל לפני ואחרי אני לא מבין מרוע, לעזאזל, אני צריך את זה?"

יצחק בן־חורין

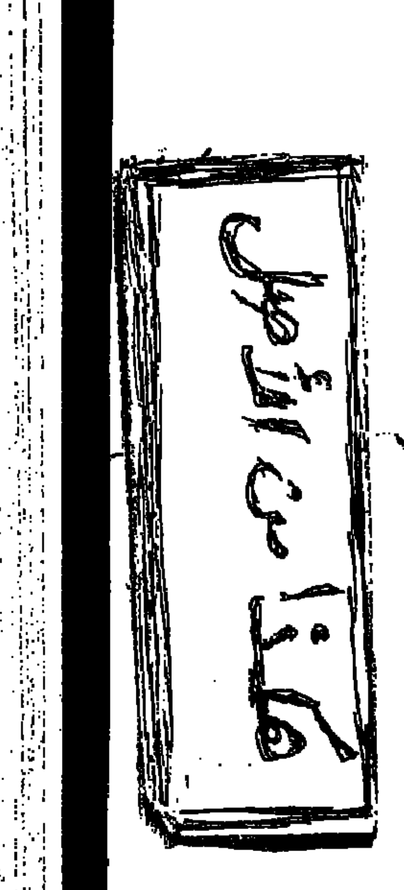
כל ניצב מלך

"**א**ני אוהב את מנחם גולן. הוא מזכיר לי את הבמאים והמפיקים מהזמנים הטובים ההם. הוא הבוס ואתה עושה עסק עם אדם שאומר 'כן' או 'לא'. המשרד שלו בלוס־אנג'לס זה לא כמו 'מטרו־גולדווין־מאייר', עם השטיחים מקיר לקיר ואוירה סטירילית. אצל מנחם זה משרד ישראלי טיפוסי עם בלגן במסדרון, ואנשים שמסתובבים שם לבושים חולצות טי במקום עניבות פרפר.

"גם אלה המופיעים בתפקידי ניצבים ב'כוח דלתא' הם ישראלים טיפוסים. הם מתווכחים עם הבמאי כאילו היו שחקני מפתח. בהוליווד היו זורקים אותם הביתה בלי להגיד עפעף. כאן זה אחרת, ולפעמים אני עומד נדהם ומשפשף את עיני.

"אני אוהב לעבוד עם גולן. אצלו זו הפקה של איש אחד. אפשר לדבר אתו והוא מקשיב. אדם־מול־אדם, פתוח להצעות. לא צריך לבזבז שיחות טלפון, לחפש תסריטאי או מישהו אחר, בשביל לקבל אישורים לשנות משהו בטקסט. כאן אנחנו עובדים ומשנים תוך כדי עשיה. מנחם לא מעמיד פנים שהוא יודע הכל. הוא צועק כל הזמן, אבל אם מקשיבים נוכחים לדעת שיש לו תמיד מה להגיד. הוא צועק, הוא נותן דחיפת אנרגיה ומוציא ממך את המכסימום.

"אני חושב ש'כוח דלתא' ילך טוב באמריקה. זו תהיה הפעם הראשונה שהאמריקנים הצעירים יהיו מעורבים בניסיון כזה. סרט עם המון אקשן, ממש מפחיד. החטיפה של המטוס, הסוף טוב, אבל יש גם מסר. בפעם הבאה שיקרינו בטלוויזיה דיווח על חטיפת מטוס, בני הנוער שלנו לא ילחצו על כפתור לעבור לערוץ אחר. ירצו לדעת מה קורה. חטיפת המטוס תהיה יותר מובנת להם בגלל הסרט, ויותר קרובה לליבם".

כלב שמירה

זאב שיף, פרשן צבאי

סופרו הצבאי של „הארץ" פרץ את גבולות קוראיו. גם האמריקנים מקשיבים להערכותיו, המבוססות על מחקר מדוקדק, רשת מודיעים ועל נסיונו כקצין מודיעין ביחידת דואר־יונים.
עמיתיו מפרגנים לו, עורכיו מעריכים אותו. מי לא אוהב אותו? רפול ושרון, למשל. אבל יש גם תסכולים: המנהיגים והעם לא רוצים להפיק לקחים. „אולי אנחנו זקוקים לעוד כמה חבטות".

מאת מיכל קפרא
צילומים: ראובן קסטרו

זאב שיף: קיבלתי ששה פרסים, יש עוד?

ה מוניטין של הפרשן הצבאי, זאב שיף („הארץ"), שהזהיר אותנו שוב ושוב – לשווא – מפני המלחמה בלבנון, כבר חרגו מזמן מגבולות ישראל. קולו השקט, הנימוס, המשקפיים כסופות המסגרת, אצבעות הידיים, ההפסקות בין משפט למשפט – כל אלו משרים סוג של נינוחות, שאינה משתלבת באגרסיה של הנושא הצבאי, שבו הוא עוסק. מיתקפת הסרטים ההוליבודיים, שמטפלים במעללי הכתבים הצבאיים, יצרו לגיבוריהם אימאז' של טרזן מאובק־גבות ונפוח שרירים. שיף הוא האנטי־תיזה ליציר הצלולויד ההוליבודי. הנהג המצרי של משלחת הכתבים הישראלים בקהיר בתקופת הדיונים על הסכם השלום, קרא לו: דוקטור. שיף, עושה רושם, לא נעלב מהתואר.

שמו של זאב שיף, בן חמישים ושלוש, עיתונאי של שלושים שנה, כתב צבאי מאז 1960, פרץ את גבולות קוראיו בעקבות קבלת הידיעה הראשונה על ההתרחשות במחנה סברה ושתילה, ומאוחר יותר – בתחקיר המעמיק והמעולה על מלחמת לבנון, אותו עשה עם אהוד יערי, שיצא לאור בספר "מלחמת שולל" (שרון, אגב, העיד בשבועה שמעולם לא קרא ספר זה). תחקירם של יערי ושיף, שהדהים גם את חברי הממשלה, היה חוליה נוספת במאבק של שיף, שהחל במאמריו המתריעים מפני כוונות שרון, כבר זמן רב לפני פרוץ המילחמה. אלא שאפקט ההתרעה התפוגג לו בחיי השיגרה, ממש כמו מילחמת לבנון, שנהפכה היום לאבק דליל שאינו מקשה על הנשימה הסדירה של עם ישראל. גם גורל מאבקו המילולי למען הקמת ועדת חקירה, בעקבות הממצאים שעלו בתחקיר, היה דומה.

בכורסה בסלון, בלי מניירות של התמרמרות, הוא אומר: „כמו שאומרים על ילד, שלא ילמד עד שלא יכניס את ידו לאש ויכווה, כך אפשר לומר על העם. אם העם רוצה את זה, שיקבל את זה. הסיפור שהעם היהודי הוא החכם בעמים, הוא לא נכון. הלבנונים הוכיחו עצמם ממולחים יותר. שמו אותנו בכיס הקטן. אכלו אותנו, ואת כל החכמים שלנו, לארוחת בוקר. אם כותבים מאמר שנפתח במילים: השעה אחת־עשרה חמישים ותשע – עומדת לפרוץ מלחמה, ואנשים מסתכלים על זה כמו על פיקניק, ועוטפים בזה דגים מלוחים, יש הירהורי כפירה כלפי כל המקצוע הזה, ולמשמעות של העיתונות בכלל. הרבה מחשבות רעות. אולי העיתון לא בסדר, אולי העם, אולי אני. זה די משגע. אחר־כך אמרתי לעצמי, אולי זו האדישות, חלק מהסימפטומים של התקופה. ולראייה – איך קיבלנו את האבידות. זה תיסכל אותי נורא, בדיוק כשם שתיסכלה אותי העובדה שלא רוצים להפיק לקחים מהמילחמה. אולי העם זקוק לעוד כמה חבטות."

ב אחד הסיורים בלבנון, במחנה שבויים, שמעו את שיף אומר: כאן מתחילה הנאציזציה של המדינה. בסלון הוא לא זוכר משפט כזה: את מראות הזוועה – כן. חברים טוענים שהעובדה שבנו השתתף במילחמה במפקד סוללת תותחים, השפיעה עליו רבות בהתייחסות למילחמה. שיף: „ודאי שהיתה לי רגישות של אב, אבל לא במובן של אב ששולח את בנו למלחמה, אלא התחושה הקשה שאין לזה סוף. לא עוד עניין לרבע דור, לא לעוד דור שלם. אולי בשנות השישים הייתי רואה את המילחמה אחרת, אולי אז זה היה מנגן באופן שונה, אבל כשאני מסתכל ורואה דור שלישי, שנלחם במילחמה שנדחקנו אליה, זה חורה לי. זה לא המקצוע שלנו. אולי טבועה בנו עמוק תחושת מרירות על מה שעשו לנו. הרדיפות, ההשמדה, ומזה צומח איזה רצון לנקמה, חוסר סבלנות וחוסר רגישות לסיבלו של האחר."

„אנחנו העיתונאים", אומר שיף „צריכים לחשוף, לא להיחשף". סיסמאות, הן בדרך כלל, הצד השני של העקרונות. הוא לא אוהב את נסיונותי להציץ אליו פנימה. מתמסר־עם־הרבה־עכבות.

זאב שיף זכה בשישה פרסים על עבודתו העיתונאית. „אני חושב שקיבלתי שישה פרסים, יש עוד?" היוקרתי שבהם היה פרס סוקולוב (1975). עשרים־ושש שנות עבודתו ככתב צבאי, אישיותו, מאמריו וספריו, עשו אותו לכעין מוסד, אוטוריטה בתחום הכתבות הצבאית. ספרו "רעידת אדמה באוקטובר" על מלחמת יום כיפורים תורגם לאנגלית, לערבית ולרוסית, בזכות יכולת הניתוח שלו, תכונת החשרנות, מקורות המידע הרבים,

(המשך בעמוד 27)

„לא זוכר כלום"

דו־שיח קצר עם רפול על זאב שיף:
מה דעתך על זאב שיף?
מי זה?
סליחה?!
לא מכיר.
אתה לא קורא עיתונים?
אני לא קורא אותו.
למה לא?
יש לי דברים יותר מעניינים לעשות.
הוא כתב מאמר על ספרך, לא סיקרן אותך?
לא.
אני מבינה שנפגשת עימו אישית בצבא. אולי אתה זוכר משהו?
כלום.

דו־שיח עוד יותר קצר עם אריק שרון:
מה דעתך על עבודתו המקצועית של זאב שיף?
מה?
יחסך לזאב שיף, זאב שיף.
לא מוכן בשום אופן להתעסק בדבר המפוקפק הזה.
למה?
אני מודה לך שהתקשרת. אל תתביישי להתקשר בעתיד, הלו?

זאב שיף, פרשן צבאי

(המשך מעמוד 25)

הרייקנות האוכססיבית, היה לבר־סמכא גם אצל העיתונאים האמריקנים. כשכתב מאמר ב„ניו־יורק טיימס", בנושא מרוץ הטרור והתגמול של הישראלים והפלשתינאים, פירסם סגן עורך „וושינגטון־פוסט" תגובה: „אני מרוצה להעתיק כאן רעיונות מספר של העיתונאי הישראלי זאב שיף, שכתב באומץ רב ובבהירות רבה על נושא הטרור..." מעבר ליוקרה האישית־מקצועית ששיף צבר, הוא מרבה להשתתף כמומחה בכנסים ודיונים בינלאומיים ושם, בעל כורחו, הוא מכהן בקונסול־הסברה של מדינת ישראל.

מחלון השכן נשמעים פיפסים של החדשות. היד נשלחת אל מכשיר רדיו דומם. ברגע האחרון הוא מוותר. קשה לו. עיתונאי של עשרים וארבע שעות ביממה. כאשר קיבל לפני כולם את הידיעה על הטבח בסברה ושתילה, היו כאלה שלא התפלאו. יש משהו כמעט טרגי במחשבה שהמקור שמסר את הידיעה סמך על שיף יותר מאשר על מפקדו הצבאי. שיף, במשך שנותיו כנתב צבאי, הקים לעצמו רשת מקורות שפרושה בתיחכום רב בצבא כולו, ובגופים לא צבאיים. „שיסלחו לי עורכי", הוא אומר. „אני לא בטוח שהם יודעים כמה אינפורמציה הלכה לי לאיבוד. פעמים רבות ויתרתי על סקופ כדי לא לחשוף את המקורות שלי. זו כמו רשת סוכנים, אסור לחשוף אותם עבור סיפוק רגעי של סקופ."

שיף, ליד ספריו שתורגמו לשפות זרות: „אני לא יונה מטורפת"

שר הבטחון לשעבר, אריאל שרון, התאמץ לשבור את רשת הביון הפרטית הזו. מקורבים יודעים לספר שהוא מינה קבוצה של אנשים, שתפקידם היה למפות את מאמריו של שיף, כדי לעלות על המקורות. כל מאמריו של שיף נותחו והוצלבו בקפדנות עיקבית, אבל שיף, כמובן, ידע על כך, והצליח להתחמק מהמעקב.

רשת המודיעין של שיף, שנבנתה בחשיבה, בעמל רב, וביסודיות אובססיבית, ידעה כמעט תמיד להכשיל כל נסיון של חשיפת המקורות. לפני שנים, קיבל שיף ידיעה ממקור, שיש האזנה על שיחותיו בטלפון בביתו. שיף גילה זאת מאוחר מדי, שכן בעקבות ההאזנה הורחק אחד ממקורותיו מהצבא. „תמיד כשהוא פוגש אותי הוא אומר לי תודה". שיף צוחק, אבל זה לא מצחיק אותו. „אני לא יכול לסלוח", הוא אומר. „מאוד הטרידה אותי הבעייתיות של חוק האזנת סתר. לא יתכן שזה יהיה שרירותי. אם חושדים במישהו בעבירה פלילית או בטחונית יש בית משפט. החוק אמנם תוקן אבל גם היום הוא אינו מניח את הדעת. גם לאחר מכן בתקופה של וייצמן ורפול שוב הועלתה בקשה לעלות לי על הקו, אבל היא הורדה מייד."

בשנת 1971 כתב זאב שיף בספר השנה של העיתונאים מאמר ביקורתי על מערכת היחסים בין הכתבים הצבאיים למערכת הביטחון, ובין השאר, גילה שצותתו למכשיר הטלפון שלו בביתו. המאמר הגיע לוועדת החוץ והביטחון. אורי אבנרי סיפר לשיף כי באותה ישיבה סגורה כינה אותו משה דיין „הכסיל הזה". שיף: „שאלתי את חיים צדוק, שהיה יו"ר הוועדה, ואת חברי הוועדה חיים לנדאו מחרות והשופט בנימין הלוי (ר"ש), ואף אחד מהם לא זכר דבר כזה. לא מצאתי לכך אישור."

היחסים בין שיף למשה דיין מעולם לא היו חמים. „עד מלחמת יום־הכיפורים, היה דיין גנרל נערץ", אומר שיף, „הוא היה אדם עליון, כולם השתחוו לו, ואני ניסיתי בכנות מלאה להיות המורטר ופרשן לא־תלוי, ולתאר את מה שאני מבין. זה לא היה קל, בגלל היותו נערץ כל־כך. אי־אפשר היה לנצח בוויכוח עם הביקורת שלו. אם הוא אמר על משהו – זו שגיאה, היתה לו מייד עדיפות. לא היתה לי אליו אף פעם התייחסות שלילית מהותית. ראיתי טעויות שלו בכמה תחומים, ומקרים של חוסר החלטיות. כתוצאה מכך לא ביקשתי ראיונות אישיים איתו. אני זוכר שהוא ניסה להפריע לי באופן אישי. ישבתי בראיון אצל מתאם הפעולות בשטחים. בתחילת הראיון הגיע טלפון מדיין ובו הוראה לא לתת לי את הראיון, למרות שהוא אושר לי. דיין היה מורכב מאוד ומרתק, וכתוצאה מזה עשה גם טעויות גדולות. אין לי שום מישקע אליו."

על אריאל שרון לא שש שיף לדבר. „די, אין לי כבר כוח", הוא אומר. מעטים זוכרים שזאב שיף היה בין המעטים, שהגנו על שרון כמה פעמים בעבר. בויכוח הציבורי בנושא מי אשם בכישלון הקרב במיתלה, שפרץ בעקבות ספרו של משה דיין, היה שיף כמעט היחיד שהגן על שרון. שרון זכר, וניסה לקרב אליו את זאב שיף. אלא שהעיתונאי סרב. „הוא תפס שאני לא בכיס שלו, שאותי לא מזיזים כמו איזה כלי במשחק שחמט... אני עצמי הבנתי שעם אריק אין חברים. ואני מבין היטב, שמי שרוצה לעשות עבודה יסודית, צריך להיזהר מאוד מחברויות כאלה, כי זו אהבה, שתלויה בדבר, ואני לא מאמין באהבות כאלה", אמר שיף בראיון עיתונאי. שנים של הכרות עם שרון, ותכנית מלחמת לבנון, עליה ידע שיף מוקדם מאוד, הביאו אותו לבסוף למסקנה אישית־ציבורית: „אני מפחד ממנו". בזמן משפט שרון, שהה שיף בוושינגטון, ועסק בעבודת מחקר במכון "קרנגי". במהלך המשפט, כשציטטו הנתבעים שוב ושוב קטעים מסיפרם של שיף ויערי, אמר שרון: „אל תשימו לב לאיש הזה." „הייתי אז בוושינגטון והפיתוי ללכת למשפט היה חזק מאוד, אבל החלטתי לא לנסוע. אני גם זוכר, שהזדעזענו כאשר ראש הממשלה, שמעון פרס, ואשתו הזמינו את הזוג שרון לארוחת צהרים. זה היה קשה". במשבר האחרון בין פרס לשרון, שאלו את שיף, מומחה־לעניני־שרון, כיצד ינהג האחרון: „מה זאת אומרת," ענה שיף, „הוא יתנצל".

המפרגנים הגדולים ביותר לשיף הם חבריו למקצוע. כמעט הערצה. „הוא איש יסודי, חכם, חשדן, בעל זיכרון מעולה, בעל קשרים מצויינים, מערכת מקורות מעולה, וארכיון אישי עצום. הוא אמין מאוד, אפשר לסמוך עליו. התכונה הזו חשובה מאוד למקורות שמדליפים לו ידיעות." בתקופת וועדת־כהן היה לשיף קונפליקט קשה. הוא חשש שהוועדה תחייב אותו לחשוף את המקור שהודיע לו על הטבח בסברה ושתילה, ואולם הוא נתן הבטחה לאיש לא לגלות את שמו. הוא החליט להשאר נאמן להבטחתו, אפילו אם יצטרך לשבת בכלא. בסופו של דבר לא צצה הבעיה.

הכישורים המודיעיניים, שרכש בשירותו הצבאי, בחיל־המודיעין, ביחידת דוארייונים, הם חלק גדול מהצלחתו המקצועית. „הוא קצין מודיעין ברמה־סופר", אומר עליו עמית למקצוע. „לא רק בעבודת המחקר אלא גם באיסוף החומר." לחוות דעת פחות חיובית זוכה כתיבתו. זאב שיף רושם כל שיחה שהוא מנהל. „את רוצה לדעת מה אמר אריק שרון ב־1971?" הוא מחייך. „הכל רשום". הררי פינקסים. "כתב צבאי צריך לעשות הכל כדי לא להתבסס אך ורק על מקורות בצה"ל. טעות לחשוב שרק צה"ל יודע על צה"ל. יש לא מעט מקורות זרים, שיודעים לא פחות. למשל? – האמריקאים. כשיש מקורות זרים לא מאבדים את הפרופורציות. אי־אפשר להסתמך רק על עצמנו". היחסים שרקם שיף, במומחיות עכבישית, עם האמריקאים, הדהימו חבר, שנסע איתו בשבעים־ושמונה לארה"ב. „בכל מעלית בסטייט־דיפרטמנט הוא הכיר שני אנשים, לפחות שני אנשים. זה לא יאומן."

שיף, אב לבן ובת, וסב לנכדה, נולד בצרפת. בגיל שלוש עלה עם משפחתו ארצה, לתל־אביב. אליהו בראלישר זוכר את שיף כתלמיד כיתה ה' בבית־ספר „בילו" בתל־אביב. „הוא קודם כל היה

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

ג'ינג'י – היום כבר קשה לראות – אבל אז הוא היה פירחח ג'ינג'י גדול. אני לא בטוח שהוא היה מכין את כל השעורים, שנינו היינו מסתלקים מהשעורים. גרנו בדרום תל־אביב. המשפחה שלו גרה בקומת קרקע ואביו עבר קשה מאוד בתור מוביל לחם. אבל הוא הלך ללמוד בגימנסיה הרצליה, הגימנסיה של העשירים."

את דרכו העיתונאית החל ככתב אוורי בעיתון הארץ. "זה היה בית־ספר נפלא", הוא אומר, אבל כבר אז פזל לעבר התחום הצבאי. "תמיד התעניינתי בנושאים צבאיים". לאחר שסיים את תפקידו ככתב אזורי, חיפש תחום סיקור אחר. ו"התמזל מזלי", הוא אומר לפני כל פרק בחיים המקצועיים, כביטוי לצניעות מתורגלת היטב, "וסיקרתי שורה של משפטים גדולים. ביניהם: כפר קאסם, רצח קסטנר ושורת המתנדבים." והנה שוב מתמזל מזלו והוא נשלח כעיתונאי ישראלי לברית־המועצות למיפגש הגדול הראשון עם יהודי רוסיה. ופעם נוספת מתמזל מזלו, והוא מטפל במשק ההסתדרותי בימי המחלוקת הגדולה על פיצול סולל בונה. ב־1960, הוא זוכה לעסוק בתפקיד הנכסף – כתב צבאי. הפעם, הוא לא אומר "התמזל מזלי". זה, לפי דעתו, כנראה היה צריך לקרות.

לעיקר המוניטין זוכים הכתבים הצבאיים בעת מילחמות. זה לא מפריע, מתסכל? אני שואלת אותו. המבט שלו מתקשח. "המלחמה", הוא אומר, "היא ביטוי של הנרשא. נכון שהמלחמות הן שיאים, אבל כולם מסקרים אותן. התחום הבטחוני הוא התחום הפרוץ ביותר. כמעט כל אחד עוסק בזה. פוגשים איזה קצין בסלון ביום שישי בערב, שומעים סיפור, והופ! יש כתבה. כשיש גל טרור כותבים על כך גם כאלה שמעולם לא ראו ערבים, ולא דרכו אף פעם בחברון. זו דרך העולם".

"המילחמה הקשה ביותר לסיקור", הוא אומר, "היתה מלחמת ההתשה. היא דרשה את המאמץ הגדול ביותר. טלפונים יומם וליל, תאור הפעולות, הפצצות יום יומיות, הרוגים, מלחמה ללא סוף. השלב האחרון של מלחמת לבנון היה דומה. מכל הניצחון הגדול של מלחמת ששת־הימים זכורה לי דווקא התחושה הקשה בתקופת ההמתנה. אני לא אשכח איך בליל עשרים ושניים במאי, 1967, התעוררתי בבוקר ושמעתי בחדשות של שש, את ההודעה שנאצר סגר את המיצרים. פתאום תפסתי שאין מנוס ממילחמה. אשתי עמדה שם, ליד הכורסה הזו, ובכתה. את זה לא שוכחים. זה טבוע עמוק, הרבה יותר מכיבוש ירושלים, למשל."

זאב שיף, נשלח לסקר מלחמות רבות בעולם. מווייטנאם חזר ב־1966 עם מסקנה: "ראיתי שם איך כוח יכול להפוך לחסר משמעות. כוח זה לא הכל. ראיתי את המעצמה הצבאית הזו, אמריקה, מפעילה כוח עצום שהופך לחסר אונים. אי־אפשר לפתור את הכל עם עוצמת אש. שימוש בכוח ללא תכלית או דק לשם כוחנות צריך בהכרח להוליד תיסכול נורא."

וייטנאם, רחוקה ככל שתהיה, מובילה אותנו ישירות למציאות הישראלית. כמה הבזקים ממלחמת לבנון: "אני זוכר היטב את אחד הסיורים הראשונים באזור הצפוני לג'וניה, היינו קבוצה קטנה של עיתונאים. כבר מהרגע הראשון הרגשתי רע. ראיתי את כל החבר'ה האלה שמסתובבים עם מטפחות מטורזנות על המדים, כאילו הם יוצאים למועדון לילה בפריז. אני גם שומע ערבית, והאוזן שלי קלטה שיחות ביניהם על הריגה ואונס של נשים פלשתינאיות, והסברים למה וכמה זה טוב. הגענו לביבלוס ונכנסנו לקפה, ושוב גרמה לי שאני בין ניצה לקאן. נשים יפות, קפה של אחר־הצהריים, לבוש נאה, וברקע התפגזות. פתאום תפסתי שנקלענו לתיאטרון אבסורד. את זה לא שוכחים."

כדאי להזהר ממנו

לפני שנים מספר הגיעה קבוצת הכתבים הצבאיים מישראל לסיור מקצועי בארה"ב מטעם מחלקת המדינה. החבורה זכתה, כיאה לנדיבותה של אמא־אמריקה, ללימוזינה מפוארת, מגורים בהילטון, וליווי צמוד של קצין בדרגת קפטן עם כרטיס־ביקור רשמי. באחד הימים הגיעה החבורה למסעדה במדינת קולורדו. זאב שיף רצה כניסה דרמטית. הסתכל שיף במבט תודר על כתבו הצבאי של "דבר", יונה שימשי, (היום המזכיר־הכללי של אגודת העיתונאים), והחליט מיד למנותו לבנו של השאח הפרסי המודח. איתן הבר, כתבו הצבאי של "ידיעות אחרונות", יעקב ארז, כתבו הצבאי של "מעריב", והירש גודמן מ"ג'רוזלם־פוסט", הרכיבו משקפי שמש "ריי־באן" ולבשו תזות של "גורילות". ואילו שיף עצמו, התמנה לצורך העניין לתפקיד המזכיר הראשי של בן השאח. הוא נכנס למסעדה, קרא לרב המלצרים, ולחש לו בקול שקט אך תקיף, שנמצא כאן בנו של השאח, והוא מבקש לא לעשות מזה רעש. המלצר המרוגש פינה מייד שולחן לפמלייה, ורץ להפיץ את השמועה.

יונה שימשי דווקא אהב את התפקיד. "הגורילות" פחות. לשיף לא היה פנאי לזוטות כאלה. הוא נטל את מפית השולחן, ניער אותה היטב, ברך אותה על צוארו של בן השאח, ובנאמנות רבה ניגב גם את שפתיו. המלצר הנרגש הגיע עם המרק. "המזכיר הראשי" חטף את הצלחת, נטל כף, לגם מהמרק, הביט בשעונו שלושים שניות בדיוק, ואז בנידיראש אישר למזכיר אגודת העיתונאים המלכותי, ללגום. שיף אדם יסודי, לא ויתר על אף אחד מגינוני הטכס המקובלים.

הפעם החברים התמוגגו. אבל משיף, הם מספרים, צריך להיזהר. כשהתפרצויות חוש ההומור שלו פעילות, זה לא תמיד נעים לקורבן. הוא, למשל, טומן מזלגות וסכינים בתיקיהם של עמיתיו למקצוע, ואחר־כך הולך להלשין, ומציג אותם כקלפטומנים ממשפחה טובה. במקרה אחד הגיח בהסתר תחתוני בתולה סקסיים בתוך כיס מעילו של פקיד בכיר. שיף, שלא אוהב לפקשש בעניינים אלה, צילצל בערב לאשת הפקיד, וביקש ממנה שתחפש את פנקס הטלפונים שלו בכיס המעיל של בעלה. אגב, אף אחד מהחברים אינו כועס עליו, לכל היותר יאמרו: "הוא כמו ילד תינוק שאי־אפשר לכעוס עליו".

עוד הבזק: "ישבנו יום אחד בחדר האוכל של מפקדי הפלנגות. היו שם באשיר ג'מאייל ואלי חובייקה. כשיצאנו, שוחחתי עם אחד מראשי הפלנגות, ושאלתי אותו אם היה מעוניין שחיל האוויר יפציץ את ביירות. הוא אומר לי, כן. אתם צריכים להפציץ אותם, אבל אם תעשו את זה, באשיר לא יוכל להיות נשיא. זה הטריד אותי מאוד. הוא רמז לי שבאשיר רוצה להיות גם נשיאם של המוסלמים ומכאן הבינותי שהוא לעולם לא יכול להיות ידיד אמת שלנו."

חששותיו ממילחמת לבנון, שלא התבדו, קשורים בעקיפין למשפט שאמר בראיון עיתונאי לפני שנה: "אני חי עמוק בתוך השואה". היום הוא אומר: "אני לא עברתי את השואה, אבל כבר כילד לא פיספסתי שום חומר שנכתב על השואה. וכשאני אומר, שעבורי מלחמת ששת הימים אינה הכותל ולא שמחת הניצחון, אלא דווקא הבדידות הפתאומית, ותחושת הנטישה – אין לי ספק שזה קשור לאסוציאציות של השואה. התחושה הרווחת של 'נראה להם, נעשה להם' לא קיימת אצלי, אולי בגלל שאני זוכר היטב מה קרה לנו. המסקנה שלי אחרת, אני חושב שהדבר החשוב ביותר הוא לא לבזבז את עצמנו. ובמלחמת לבנון ראיתי קודם כל את ההיבט של הביזבוז הלאומי של חיי אדם. אותו דבר חשתי בקשר לארוע בראס בורקה. וראי שזה דבר נוראי, אני לא רציתי לפתוח את העיתון, כדי לא לראות את התמונות. אבל האינטרס שלנו הוא אך ורק לשמור את מצרים מחוץ למעגל הלחימה. אני לא רוצה לאהוב את המצרים, לא רוצה לסלוח."

במאבקו העיקש במלחמת לבנון, יצר לו תדמית פוליטית של יונה. "אני לא יונה מטורפת", הוא אומר. "אני בעד עונש מוות. זכורה לי שיחה עם מחבל, שירה באוטובוס בשנת שבעים־ושמונה. הוא ירה בנער ורחף מישהו לאש. המחבל לא ידע שאני ישראלי, והוא אמר לי,' כשישחררו אותי אני אעשה את זה עוד פעם'. לא רוצה שתהיה להם עוד אופציה. אבל אני רוצה שלום. ואני בעד פשרה. אני אזהר מאוד אם אצטרך, למשל, לנתח את הסיכונים הבטחוניים מהחזית המזרחית. אני יודע שהעמדות הפוליטיות שלי לא ישפיעו על הניתוח. זה מחייב אותי להיות זהיר. זהיר מאוד."

מתינותו של שיף (לפחות עד מלחמת לבנון) היתה אהודה על הפוליטיקאים, והוא הוזמן להנחות את העימות הטלוויזיוני בין בגין לפרס במערכת הבחירות שמונים ואחת. לאחר מלחמת לבנון, סיכוייו להנחות עימות דומה, אפסו. שיף לא מודאג. "נדמה לי שרבים בליכוד חשים שאני יותר מדי ביקורתי כלפיהם, אבל באמת היה בי כעס רב על הטעות שהם עשו." על העימות הוא אומר: "ראיתי את זה כמחמאה, ששני הצדדים רואים בי אדם שינחה את העימות בהגינות. לא הייתי מרוצה מהעימות, מהסינטטיות שלו. כשהתכוננתי – עשיתי כמעט עבודת דוקטורט. החיסרון אצלנו היה שהעימות נוהל תחת שרביטן של שתי המפלגות. אם מישהו החליט שהכוס שלו לא נראה טוב בגלל החטטים, או לא מצלמים אף אחד מקרוב. זה מאוד הציק לי. למחרת היום עמדתי ברחוב ליד הבית, ופתאום עוצרת מכונית שחורה גדולה, נפתחת הדלת, ויוצא אברהם שפירא עם סיגר גדול, ואומר לי: מר שיף, תגיד לי מי באמת היה טוב יותר. תספר את האמת, רק לי. הוא חיכה שאני אגלה לו סוד מהחדר. מצחיק."

גם אם שיף אינו אהוד היום על הליכוד, הרי שהגינותו המקצועית מעולם לא היתה מוטלת בספק. טעויות? שיף זוכר אחת, וגם היא לא מהתחום הצבאי. "אני לא אשכח אף פעם טעות נוראה שעשיתי. היו לי סקופים על מעילות בבנקים. באותה תקופה קיבלתי ידיעה על מעילה נוספת בבנק הלוואה וחיסכון בעיר קטנה. כתבתי את הידיעה בזהירות נוראה, אבל עשיתי טעות אחת: זה לא היה בנק הלוואה וחיסכון, אלא בנק מילווה וחיסכון. בשבילי זה היה לקח בלתי רגיל." ועוד משהו: "כתבתי ביקורת ארוכה על הספר של רפול, שיצא לא מזמן לאור. באיזה מקום, בפתיחת המאמר, כתבתי שאיני יודע איזו השפעה תהיה לספר, כיוון שרבים מבין תומכיו של רפול לא קוראים ספרים, ואלה שלא תומכים בו, לא ימצאו תשובות לתהיות. לרגע, בשעת הכתיבה היה לי ספק אם להשאיר את הקטע הזה או להורידו. בסופו של דבר – השארתי. היום בדיעבד אני מצטער שהשארתי אותו, כי פגעתי בהרבה אנשים אלמונים."

תפישת העיתונות שלו מוגדרת: "הפוליטיקאים מצפים מאיתנו שנהיה כלב שעשועים. יש שסבורים בטעות שהעיתונות צריכה להיות כלב מטורף ונושך. אני מאמין באמצע – העיתונות צריכה להיות כלב שמירה. תפקידו של פרשן צבאי, הוא לא להסביר איך לנצח במילחמה, אלא איך למנוע אותה. זה האלף בית."

מיכל קפרא

טיול

סופשבוע

כסלו תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
צילום: שמאול רחמני
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

הדייגים חוזרים מהים לעכו.

7. לחצי האי עכו

בחצי האי עכו, העיר הים־תיכונית הכי יפה בארץ, נזכרים רק בסוכות, עם פסטיוואל התאטרון.

רק נגמר הפסטיוואל ועכו נשכחת עד לשנה הבאה. והדבר מפליא מאד, כי מה עושה את הפסטיוואל לתאטרון אחר אם לא העיר עצמה. החומות, הצריחים והכיפות הירוקות, הדקלים, הים משלושת העברים, השיטוט בסמטאות, והשוק עם ארגזי הפטרוזיליה ושלל היום של הדייגים. מבחר אדיר של דגים ופירות ים, סרטנים כחלחלים שנישלו ממעמקי הים, ונמל הדייגים והכיכר הוונציאנית עם תריסי התכלת והפנסים הכחולים וציורי הקיר. וכל זה רק מוביל למסעדות הנהדרות של עכו בכוכים ובקימרונות, שהם קרירים בקיץ ונותנים מחסה חמים בחורף.

עברו חלפו ימי רודוס העליזים. עכו העתיקה משופצת ושוחזרת, נקיה ומריחה כמו כלה אחרי הגשמים הראשונים, מחכה לישראלים שישימו אותה על מפת הכיופים. במרחק שעה וחצי מתל־אביב, ומתאימה מאין כמוה לטיולי הנוער.

להכנס לעכו ברחוב בן עמי עד הים במערב. מי שבא ברכב פרטי יפנה שמאלה ויסע לאורך הים, ברחוב ההגנה, עד למגרש החניה ליד המגדלור. בדרך רואים בית בהאי בתכלת לבן. לעלות ליד המגדלור על החומה, מעל הים. ללכת מזרחה עם הרי הגליל המערבי באופק. לרדת במדרגות לחאן אל־עומדן הוא „חאן העמודים", לכיכר הדייגים וליד מסגד סינאן באשא – לפנות לתוך העיר ולשוטט בסמטאות עד לשוק ולרחוב אל ג'זאר. ושם אפשר להיעלם לעשר דקות מתחת למיפלס הרחוב ב„אולמות האבירים" של העיר הצלבנית שנבנתה בגורם פני הים. והלא בעיר התורכית אנחנו הולכים, שנבנתה על העיר הצלבנית, ולצאת בצידו השני של הרחוב ולהכנס לחמאם שהיום הוא מוזיאון עירוני בעל חן ויחוד משלו. ואפשר גם להכנס לחצר מסגד אל־ג'זאר עם הדקלים והכיפות הירוקות.◀

ללכת על הנמל העתיק

מחפשים משקיע

בין השיטוטים בעכו אסור להחמיץ את „חאן אל עומדן" – חאן העמודים הגדול והמפואר ליד נמל הדייגים. החאן, משופץ ונקי מצפה למשקיע שיקים כאן מלון יחיד ומיוחד במינו, כמו בספרד. הצעות רציניות יש להגיש לחברה לפיתוח עכו.

מהחאן יוצאים לנמל הדייגים ולציורי הקיר בסימטאות לידו.

מרקו פולו עבר פה

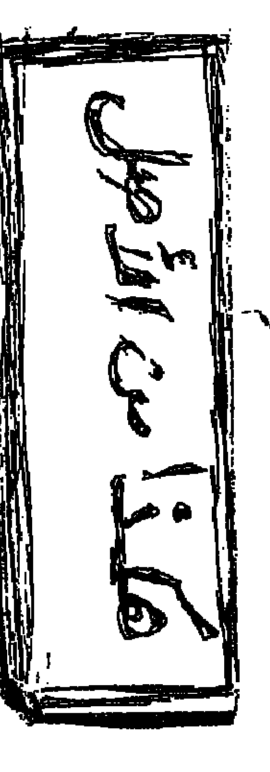
באמצע המאה ה־12, תחת שלטון הצלבנים היתה עכו לראשונה לעיר בינלאומית חשובה. בעכו, העיר הגדולה והעשירה בממלכתם, מעדו מלכי ירושלים הצלבנית שבאו לגאול את ארץ הקדש מידי המוסלמים. אלפי מהגרים מאירופה המערבית נתנו לה אופי קוסמופוליטי. ספינות מכל ארצות הים התיכון עגנו כאן בנמל מיבטחים. סוחרים איטליה, שזכו למונופול על המסחר הימי נפגשו כאן עם יושבי המקום מדורי דורותם נוצרים־מזרחיים, מוסלמים ויהודים. בעכו נפגשו אנשים ממוצא ומרקע תרבותי ודתי שונה, וכאן נוצר ניב לשוני מיוחד, „השפה הפראנקית". מילים מהלשון הערבית נשזרו לתוך הלשונות הרומאניות באירופה המערבית. עכו הצלבנית נכבשה על־ידי צבאות סלח־א־דין, ונכבשת מחדש במסע הצלב השלישי. על־ידי צבאו של מלך אנגליה, ריצ'ארד לב הארי. לאחר כיבוש ירושלים על־ידי המוסלמים, בשנים 1191 – 1291 היתה עכו לבירת ממלכת ירושלים הצלבנית, ואז היו בה כ־40,000 נפש. כמו היום, יופיה, התנועה הבלתי פוסקת בה ונופה בין הרי הכרמל לרכס הרי הגליל עד ראש הניקרה קסמו לבאים בשעריה. למרות המלחמות הבלתי פוסקות, חלב ותפת בה המיסחר בנתיב הראשי בין מערב אירופה לאסיה המרכזית המזרח הרחוק. סוחרים כמו מרקו פולו יצאו מעכו למזרח וחזרו למולדתם כשהם מביאים עימם את סוד ייצור הזכוכית למוראנו שבונציה, ואת סודות ציור המשי למילאנו.

באפריל 1291 נפלה ממלכה קולוניאלית זו. צבא של ממלוכים, חיילים מקצועיים ומוסלמים, עלו ממצרים, הרסו את העיר והעבירו חלקים מבנייניה המפוארים למצודת קהיר ולמסגדיה. כפריים מהסביבה גזלו את אבניה לבניין בתיהם.

שרידי המבצר הצלבני של מיסדר ההוספיטאלרים ע"ש יוחנן הקדוש, נתנו לעכו את שמה הצרפתי „סאן ז'אן דאקרא".

כאן לעכו, במה שנותר מעכו הצלבנית, אתר שנודע בשם „אולמות האבירים", שם נתגלה שמן מעפר ונאספה – מבנה יפהפה עם קמרונות מצולבים וקשתות מחודדות ובו חקוק באבן, שושן צחור, סמלם של מלכי צרפת.

מעריב

חאן אל־עומדאן בעכו
צילום: שמואל רחמני

טיול

סופשבוע

(המשך)
והחצר ההרמונית ושעון שמש משיש לבן. ואת המסעדות כבר הזכרנו הט־עם של החומוס עם פסיפסי הבשר והפטרוזיליה במסעדה הקטנה של אברהים אבו־רודה. ואפשר להמשיך ולשוטט על החומה המזרחית מעל לגן, ליד חניון האבירים.

ואפשר גם אחרת. להכנס מרחוב בן עמי, לפנות שמאלה לרחוב ויצמן ולחנות כאן. לשוטט ברגל קודם על החומות המזרחיות ואחר כך לרחוב אל־ג'זאר ולשוק, לנמל, לחאן, ולטיי־לת על הים ולמגדלור.

האיש שהטביע את חותמו על עכו, שבנה מחדש את חומותיה והו־סיף לה מיבצר אדיר ומסגד מפואר ושווקים וחאנים רחבי ידיים הקיימים עד היום, הוא ג'זאר פחה, עריץ תורכי שמשל על עכו כשלושים שנה בשנים 1775 — 1840.

האיש שאהב חיים צנועים נטולי מותרות התמסר לבניין עכו בעבודות כפיה של כל הפלחים באיזור. צבאו מנה כ־15,000 חיילים ואת ענייני הכספים ניהל בשותפות עם יועצו הי־הודי, חיים פרחי. פרחי שהיה שותף לשליט במונופול על הסחר בעכו המ־שיך לייעץ לג'זאר גם לאחר שזה כרת את אפו וניקר את עינו האחת.

בימיו נבנתה אמת המים שהוליכה את מי מעיינות כברי לעכו, וטחנות קמח נעו בכוח המים על נחלי נחלי הגעתון והנעמן שהיו בימינו לתעלות ביוב.

בסימטה מאחורי ככר הדייגים.

על חומותיו של ג'זאר פחה, נשבר ב־1799 חלומו של נפוליאון לכבוש את עכו ולחזור לפריס דרך קושטא (איסטנבול) כ„קיסר המזרח".

לא צריך להיות היסטוריון של הארץ, על מלחמותיה וכובשיה, בוניה ומחריביה כדי להנות עכשיו מעכו היסטורית, שטופת שמש חורפית. עיר מזרחית יפיפיה, אשר בה ובעכו החדשה, הצמודה לה, גרים 40,000 תושבים כמו בימיה הגדולים, בעבר. רובם יהודים, וכעשרת אלפים מהם מוסלמים הגרים רובם בעיר העתיקה. כאלף תושבים ערבים, נוצרים ומוסל־מים גרים עם היהודים בשכונת וולפ־סון החדשה, בשכנות טובה עם יהו־דים, בני הדור השני של העולים, ששוכנו בעכו לאחר מלחמת העצמ־אות. עכו איננה מאמינה בגזענות. חבר הכנסת, מאיר כהנא, לא הצליח למכור כאן את סחורתו המעופשת.

א ב ל כל מי שירצה לדעת יותר על עיר קטנה ושלווה הנושאת זכרו־נות היסטוריים מימי ריצ'ארד לב הא־רי, נפוליאון, ג'זאר פחה („הקצב" התורכי) והרמב"ן יוכל לקרוא על עכו ואתריה ב„קרדום" — דו־ירחון לידי־עת הארץ בהוצאת „אריאל" ירושלים 1983.

אלי שילר, עורך החוברת, המחזי־קה 238 עמודים, אסף לכאן סיפורים מרתקים על עכו, פרי עטם של טובי החוקרים. כל הסיפורים שבמסגרות מצוטטים מחוברת זו. סיפורים על עיר קטנה בארץ שפעמיים בתולדו־תיה היתה לעיר בעלת חשיבות בינל־אומית. לראשונה היה זה בשנים 1199 — 1291, בעת שהיתה לבירת ממלכת הצלבנים, ובשניה — במאה ה־18, בעת ששלט בה הפחה התורכי, ג'זאר. אז היתה לבירת א"י בפועל וזכתה לפרסום עולמי כעיר שנפוליאון לא הצליח לכבוש. עד ימינו היא העיר בעלת ביצורים החזקים והשלמים ביותר בארץ. קיומה נמשך ברציפות זה 4,000 שנה וכמונומנט היסטורי ארכיטקטוני, היא שניה בחשיבותה רק לירושלים. ייתכן שאם ירושלים העתיקה היתה בתחומי מדינת ישר־אל מאז 1948, לא היתה זוכה עכו שכל כך הרבה עמל וממון יושקע בשיחזורה, ובסילוק ערימות העפר ועיי האשפה שכיסו את יופיה. קודם עשתה זאת רשות הגנים הלאומיים ועכשיו — החברה לפיתוח עכו. בפעם הראשונה במדינת ישראל, יש בה ראש עיר, אלי דה קסטרו, שגדל בה, שאוהב אותה ושנותן עדיפות ראשו־נה לפיתוחה כעיר תיירות.

מיבצר עכו

אחיזת הקיסור החדשות שהיו גדולות מדי על נמל עכו, ופתיחת תעלת סואץ ב־1869 החזירו את עכו למעמד של כפר דייגים קטן ומנומנם.

הבריטים שכבשו את א"י עשו את המיבצר של ג'זאר פחה לבית סוהר מרכזי. אנשי המחתרות העבריות הכירו אותו טוב מבפנים. כאן ישבו 42 אסירים של ההגנה, וכאן הועלו לגרדום ארבעה לוחמים של אצ"ל ולח"י.

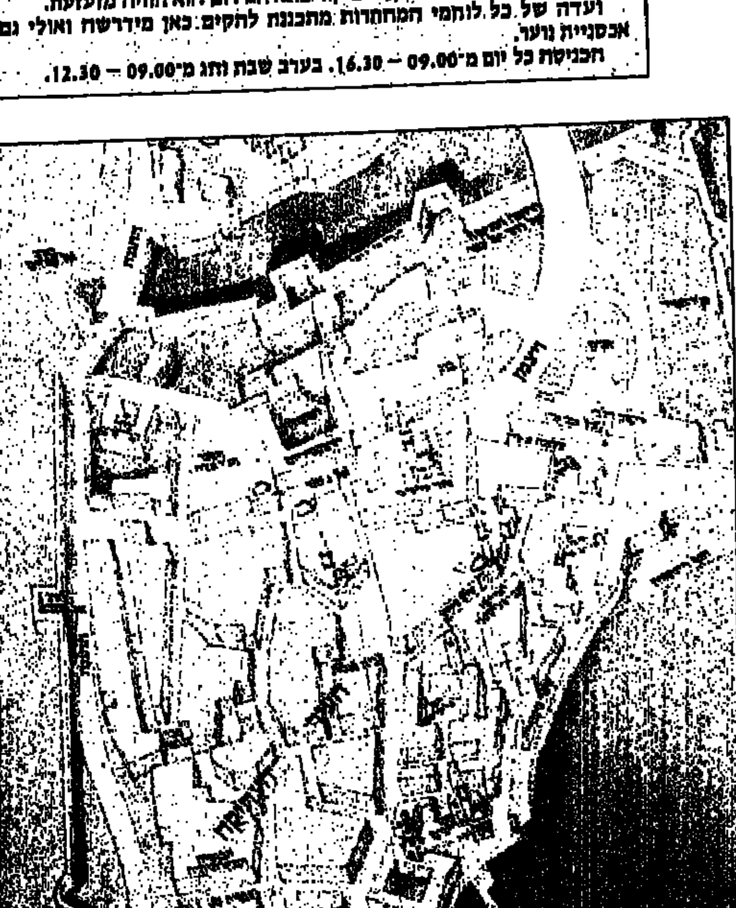
באביב 1947 פרצו לוחמי אצ"ל למיבצר במבצע צבאי נועז. כתוצאת מהפריצה נמלטו ממנו 29 לוחמים של המדינה בדרך, מהם 22 אנשי אצ"ל ו־7 לוחמי חירות ישראל.

תשעה לוחמים נהרגו ואחד־עשר נלכדו, מתוכם שלושה שהוצאו להורג בתליה במיבצר.

במדינת ישראל שימש המיבצר כבית חולים לחולי נפש. עכשיו המיבצר ריק, משופץ ויש בו מוזיאון־גבורה קטן שהכניסה אליו מרחוב ההגנה. הסרט „מאחורי הסורגים" צולם כאן, והביקור בתא הגרדום הוא חוויה מזעזעת.

ועדה של כל לוחמי המחתרות מתכוננת להקים כאן מדרשה ואולי גם אכסניית נוער.

הכניסה כל יום מ־09.00 — 16.30. בערב שבת וחג מ־09.00 — 12.30.

כל צבעי התקיטניות בשוק של עכו

מדריך

• טיול לעכו אפשר לש־לב עם הטיול משבוע שעבר (מס' 6) לחבל תפן ובבית חבד בכפר ינות. המרחק מעכו לי־נוח — 30 ק"מ

• אוטובוסים מחיפה — 271; 251. בשבת מ־09.00 בבקר מרחוב דני־אל בהדר.

• מודיעין אגד עכו — טל' 04-916333

מוניות שירות „כפר יאסיף" מעכו העתיקה רחוב בן עמי.

מוניות כרמיאל — טל' 04-985222

• רכבות מהירות מת"א ומחיפה לעכו — רק בימי חול. מת"א: 8.00; 12.00; 14.00. מחיפה־מרכז: 9.06; 13.19; 15.14.

רכבת אחת"צ מעכו — יוצאת ב־1646 מגיעה לת"א 1850.

רכבת אחרונה מעכו — 1848. מגי־עה לחיפה: 1920, לת"א: 2047.

• מ.ד.א.טל. 912333

• משטרה טל. 919811

• אכסניית נוע יפה בעכו העתיקה ת.ד. 1090, טלפון 04-911982

• מפה מצויירת של עכו („פוינט אאוט") נמכרת בכל חנות ב־500 שקל, תחילת נובמבר.

שטח פרטי

טדי קולק, ראש עיריית ירושלים

טדי קולק: גיבור הילדות שלי היה וינטו.

[illegible] קומה שלישית (בלי מעלית) ברחביה. נולד בוינה ב-1911. נשוי, אב לבן ובת. בימים אלה משלים עשרים שנה ראשונות בראשות עיריית ירושלים

בית זה לא פאווייה. אני רגיל לזה. זה נוח לי. זה הרגל שלי. זה סדר שלי. אני לא יכול לעשות לך על זה שירה. האינטימיות של הבית זו המידה גדולה אשתי, אבל בכל זאת, גם אני תרמתי משהו. זה איכשהו דירה שרואים שחיים בה, שלא ארכיטקט פנים עשה אותה, לאט לאט היא התפתחה. דירה די צנועה, כשנכנסנו הנה, ב-55, זה עדיין לא נחשב רחוב עשיר במיוחד. נוח לי כאן, נעים לי. אני אוהב את הבית. על הקיר תלויים רק דברים ששייכים לירושלים. רוברטס, ליר, אנה טיקו, ז'אן דוד ואחרים. אני מאד אוהב את הציור של רוברטס אבל אני יודע שזו לא אמנות גדולה. או ליר. אותו אני אוהב גם בגלל השירה המצחיקה שכתב. או שאגאל, הוא נחשב לצייר טוב, הצבעים שלו בהירים אבל איש לא יכול לדעת אם בעוד 50 שנה יחשבו אותו לצייר טוב. לוקח זמן עד שיצירה מוכיחה את עצמה ואני מעדיף לסמוך על הטעם של תקופות ארוכות. עתיקות, דברים שבמשך אלפיים שנה ויותר כבר הוכיחו את עצמם ועדיין הם יפים.

התחלתי לאסוף עתיקות לפני כ-40 שנה, בעין גב. הערבים היו מביאים דברים מהגולן. זה עניין אותי וקניתי קצת. עם הזמן זה נעשה מעין הרגל. בעיקר כל מה שקשור בירושלים מעניין אותי. ספר עתיק, מפה ישנה (ויש לי מאות מפות), ספר חדש שיש בו פרק על ירושלים. את רוב הדברים קניתי בתקופת הכליץ בלונדון, חיכיתי למקום באניה חזרה ובינתיים הסתובבתי באנטיקוואריאטים, בכל מיני חנויות מפוצצות שרצו להתפטר מהסחורה וזה עלה פרוטות. מפה כזאת, שעלתה גרושים, יכולה היום לעלות עשרת אלפים דולר, לי אין סכומים כאלה, לכן הפסקתי לקנות. פה ושם אני מוצא משהו קטן וקונה. עתיקות נהפך להובי יקר מאד ובהשוואה, אני מרוויח היום הרבה פחות מאשר אי פעם. את רוב הדברים הטובים, החשובים מהאוסף שלי, נתתי למוזיאון. וזה תענוג; פתאום אתה מרגיש כמו רוטשילד, נותן דברים שערכם 100-200 אלף דולר ויודע שקנית אותם בעד 50 לירות... נתתי גם דברים שאני מאד אוהב. מרוע? כל הזמן אנחנו מבקשים תרומות מזרים וכמעט שאין תורמים ישראליים (עכשיו יש איילה זקס) ורציתי לתת דוגמא שגם ישראלים נותנים, וביד רחבה. זה יותר חשוב מאשר להחזיק את הדברים בבית. נשארו כמובן גם דברים בבית, למשל מפות עתיקות. הנה, בפינה יש מפה במסגרת ומדי פעם אני מחליף את המפה. שלשום בערב היתה לי איזושהי מחשבה על חותם מסויים. הוצאתי את כל החותמות וחיפשתי ובדקתי ומיינתי. אח"כ זה הופסק ע"י משהו ולא מצאתי מה שחיפשתי.

בקולנוע הייתי פעם אחרונה לפני כשנתיים. הלכתי ל"סמדר" לראות את "אדומים". טלוויזיה לא יוצא לי לראות. אשתי רואה טלוויזיה ואם אני בבית ויש משהו – היא קוראת לי. מה שאני באמת אוהב זה לקרוא או לשוחח עם חברים. הנה זה שטילפן עכשיו, פרד גרוניק, היה סגן אלוף בצבא האמריקני, בא במסגרת מח"ל, היום נציג של חברות סרטים. לא יבוא לארץ בלי להתקשר וכשהוא בא, אנחנו מוצאים זמן. ובאים אנשים מעין-גב ומפה ומשם ואיכשהו מוצאים זמן להיפגש. מוסיקה? בשבילי זה דבר שלם; אני אוהב את אייזק שטרן כי אני אוהב אותו כתור בן אדם. נורא אהבתי את רובינשטיין מפני שהיה בליבו מקסים, אהב לאכול טוב, לשתות טוב, נשים יפות, היה מלא חיים ונוסף לזה היה פסנתרן טוב. או איציק פרלמן שהתגבר בצורה כזאת על המום שלו, איש מלא הומור טוב, יודע כל־כך יפה לשחק עם הילדים שלו, כל־כך אוהב לשמח אנשים

"מה מעליב אותי? שום דבר! יש מישהו שיכול להעליב אותי? אני יותר שווה מאשר כל אלה, או למה שמישהו יוכל להעליב אותי?"

ונוסף לזה הוא כבר נהדר. האמת היא שבשביל מוסיקה צריך ריכוז, יותר מאשר בשביל ספרות. פרק בספר אפשר לקרוא גם ב-12 בלילה, ולחזור על זה. במוסיקה לא. מוסיקה זה עסק יותר רציני, לזה צריך זמן והתמסרות. אני חוזר הביתה מאוחר, קורא עתונים ואח"כ ספרים. לפעמים פתאום יש לי איזו מחשבה ואני מחפש משהו בין הספרים. פה בבית, כולל מתחת למיטות, הכל מלא ספרים. אני קורא בעיקר ספרים שקשורים איכשהו בירושלים ויחד עם זה הם ספרות טובה. ספרות אחרת קורא רק מעט. לפעמים איזה שיר במוסף שבת. אוהב יותר בלדות, ספור בצורת שיר. בזמנו קראתי שירה באנגלית. אהבתי, למשל, את אוגדן נש. לשירה עברית למעשה לא הגעתי אף פעם.

את שואלת מה אני קונה. בגדים, למשל, אני קונה לבד; אוהב בגדים חלקים, לא צעקנים, ומתנות, לפני נסיעה אני נכנס ל"שרלוט" כדי לקנות מתנות. מה, אני אסמוך על טעם של מישהו אחר שיקנה בשבילי את המתנה? אני נותן למישהו מתנה או אני רוצה שתהיה לפי טעמי, או מה שאני חושב שהאיש יאהב. כל מתנה צריכה להיות מותאמת. מתנה גם צריכה לעלות פחות ממה שהיא נראית כי אין לי הרבה כסף. אני נותן, למשל, תחריטים ירושלמיים מלפני מאה, מאה וחמישים שנה, שאותם אפשר לקנות בזול בשוק הפשפשים בלונדון. אבל צריך לחפש. או תכשיטים. אני לא אוהב תכשיטים, אבל אחרים אוהבים. בכלל, אני לא אוהב לקבל מתנות. לפעמים אני יכול לקנות לעצמי דבר קטן שאני אוהב, אבל אני לא חושב שמישהו יכול לקנות לי מתנה שאתלהב ממנה. המשפחה שלי לא קונה לי מתנות.

"את רוב הדברים החשובים מהאוסף שלי נתתי למוזיאון. זה תענוג. פתאום אתה מרגיש כמו רוטשילד, נותן דברים שערכם 100-200 אלף דולר ויודע שקנית אותם בעד 50 לירות."

אתנחתא? "ברייק"? במוצאי שבת אני נוסע לניו־יורק. 12 שעות באווירון. אין טלפונים, אין שום דבר. בחו"ל סדר היום דחוס יותר. הרי אני נוסע כדי להשיג משהו. יחד עם זה אני נהנה כי רואה אנשים, הולך לאכול טוב. טיולים, בילויים, נסיעות – זה כבר מאחורי. עשיתי את זה לפני מאה שנה. כל מה שרציתי לראות, פחות או יותר, כבר ראיתי. אני נורא משעמם. בארץ ה"ברייק" הוא בזה שכל שעה יש משהו אחר. הנה אתמול, פגישה עם נציג "בורדה", אח"כ מישהו מהמשטרה, אח"כ מישהו בעניין משיכת תעשיה לירושלים, אח"כ ישיבת הנהלה, ראיון עם הרדיו, דיון עם מתנדס העיר על החניון. נו, ואח"כ תצוגה של פלקטים על ירושליים. זה ה"ברייק" ובלילה מאוחרת הלכתי למוזיאון, הדלקתי את האורות וראיתי תערוכה שלא הספקתי לראות. ובאמצע כל פעם העבר תופס אותך. הנה מטלפן בחור, שגייסתי למח"ל ב-48, וזה נכנס לך לתוך היום־יום. כמעט 50 שנה אני חבר במפלגת העבודה אבל לא הולך לאספות כי הם מתעסקים בדברים לא אמיתיים. כל יום מפרקים־לא־מפרקים ממשלה, היום שלום בין פרס לרבין והתחרות בין לוי־שמיר־שרון־מודעי, איזה שטויות! בעיריה אנחנו מתעסקים בדברים האמיתיים. ביוב, יתושים, רחובות, איסוף אשפה. לכן גם נשארתי ראש עיר. לא רוצה להתעסק בדברים שאי אפשר לממש אותם. בעיר אפשר. גומרים כביש, בונים בית־ספר, פותחים גן ילדים, מקלים על קשישים.

שבת יום עבודה. בבוקר באים חברי מועצה, שלא הספקתי לראות במשך השבוע, באים אורחים מחו"ל, שקשורים לירושלים. בצהרים, עפ"ר, באים הבת והבן. שעה של הפסקה משפחתית. ונשאר חומר לקריאה מהשבוע, ולהכין את השבוע הבא. להיות לבד? לפעמים לוקח ליומיים חדר בבית מלון. זה יכול להיות מלון קרוב מאד או קצת יותר רחוק. לא אומר לאף אחד איפה אני נמצא וסוגר את עצמי עם כמה ספרים.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: עדי אבישי

מה תוריך רצו שתהיה? סוחר או בנקאי.

מי היה גיבור ילדותך? וינטו.

מה החסרון הגדול שלך? יש לי המון. שאני לא יודע עברית. שאני לא חושב באופן שיטתי אלא אימפולסיבי, שאני מחוסר סבלנות לדברים קטנים. עוד?

מה מעליב אותך? שום דבר! יש מישהו שיכול להעליב אותי? אני יותר שווה מאשר כל אלה, או למה שמישהו יוכל להעליב אותי?

מה משעמם אותך? ישיבות, נאומים, פראזות.

מה אתה מתעב? את כהנא.

מה ישראלי בעיניך? זה עדיין לא מגובש. אנחנו מחוסרי סבלנות. כל יום מנתחים מחדש את שיטות החינוך, איפה טעינו, איפה לא טעינו. אי אפשר לעשות זאת מיכנית ובחינוך. צריך לתת לזה צ'אנס.

איפה אתה אוהב לנמנם? רק בנאומים.

מה אתה אוהב לאכול? הרבה. פירות למשל, בשר, יין טוב, דגים, שוקולד מריר.

מהו זיכרון הילדות החזק שלך? ביקור עם אבי במוזיאון, שייט על הדנובה, לחמניות וינאיות.

אילו היית מקבל "בוחטה" של כסף, מה היית עושה? משלם חובות. אח"כ עוזר לילדים להגיע לדירות ואח"כ עוזר לחברים לחוצים.

איזה זמר/ת אתה אוהב? שושנה דמארי.

איזה אישיות בת זמננו אתה מעריץ? בן־גוריון. ומזמן לזמן הוא עושה רושם יותר גדול. התפיסה שלו מצדיקה את עצמה.

איזה ספר אתה קורא עכשיו? ספר שהופיע באנגליה על תולדות היהודים הספרדים, "הדרך מבבל" מאת חיים רפאל, "המאה של מונטפיורי" מאת ליפמן, ו"בחצות ממלכת אוסטריה" מאת צבי אליאב.

מהי בעיניך אשה יפה? אני לא מחפש בובה. מחפש אשה מעניינת, עם חן, הם נוכחות, וזה צריך ללכת עם מידה די גדולה של יופי.

מה חשוב לך? יושר, הגינות, פשטות, התחשבות עם הזולת, קצת צניעות.

מה עוד אתה רוצה לעשות? להבטיח שירושלים תישאר עיר מלאת תרבות כללית ולא תיפול לידי אנשים החושים שרק הם מייצגים את היהדות. אני חושב שהיהדות שלי שווה יותר ועמוקה יותר משלהם, היא מלאת תוכן ולא רק צורות חיצוניות והיא תמשוך יותר יהודים לארץ. ירושלים צריכה להיות עיר פלורליסטית. יש לי איזה חוש אחריות. קיבלתי על עצמי משהו ואני רוצה לעשות אותו בצורה הכי טובה שאני מבין. אין לי תפיסות עצומות אבל יש לי התמדה ונאמנות ודבקות במטרה.

לאכול בחוץ

אצל עזרא ואלי ב"הדר"

"הדר" – מסעדה טובה ללא יומרות. מקום נקי, נעים, תפריט מגוון וקבוע. לא היית שם שנה, אתה חוזר – כאילו רק אתמול ביקרת שם.

עזרא ואלי, שני חברים. משפחות שעלו לפני הרבה שנים מחלב שבסוריה. השפעת העיר הרחוקה הזו מורגשת פה ושם במאכלי המסעדה, אם כי הסך הכל הוא "מטבח מזרחי־ישראלי", שנטל קצת מן המטבח הערבי המקומי, משהו מן המטבח הצפון־אפריקאי, קצת מהסורי־לבנוני, עם שיפורים והשלמות של המטבח הישראלי העכשווי.

"הדר" (רחוב אחוזת בית 1, ת"א, בצל מגדל שלום) היא מסעדה נעימה, טעימה ולא יקרה. היא גם כשרה. פתוחה רק בצהריים. משרתת בעיקר אנשי עסקים ועובדי משרדים מן הסביבה המסחרית הקרובה, אך יש גם כאלה הטורחים לבוא אליה ממקומות רחוקים יותר – אולי בגלל הטיב והמחירים הלא־פרועים. מי שבא לאכול בחופזה ובזול ככל האפשר – יושב למטה, במיפלס התחתון, מול הדלפק הנושא על גביו ומציג חלק לא מבוטל מן ההיצע. מי שמבקש לשבת ביתר רחבות, בשקט, אל שולחן המכוסה במפה – ומוכן לשלם קצת יותר – טורח ומטפס למיפלס העליון.

ושם, למעלה, אנו יושבים, נועצים מזלגנו בסלאט החסה ונזכרים באימרתו של ידידנו נתן השמן, האומר: תאכל חסה ולא יקחו אותך להדסה. מה יכול להיות יותר פשוט ובנאלי מסלאט חסה סטאנדרטי, אלא שכאן, ב"הדר", חותכים את החסה אחרת ממקומות אחרים – רצועות ארוכות מרוחב העלה – ומתבלים ביד נדיבה. וכל העסק טובל בתערובת שמן ולימון וטיפ־טיפה חומץ, והנה לך יופי של סלאט, שאינו משעמם את החיך. סלאט אחר שמגישים לנו הוא מלבבות ארטישוק, עם מיונית והרבה מיץ לימון, עם סלרי ופטריות. יופי. וסלאט נוסף הוא סלאט חצילים "רומני" – יש מסעדות המכנות אותו "יווני" – והוא אינו אלא חציל קלוי שנמעך יחד עם שום. פשוט וטוב, עם ריח קל של חריכה. היתה שם על שולחננו גם קערית עם מים ובתוך המים צפו פלחי צנון טרי. אתה רק שולף, ממליח ואוכל ונהנה מן התוצאות הטובות של ההשרייה במים.

עזרא ואלי עם מבחר מגוון של מנות: נעים, טעים ולא יקר. (צילום: שמואל רחמני)

אחר כך הגיעה צלחת גדולה עם מבחר מולאים – קישואים צנומים, חציל ננסי ועלי גפן. עלי הגפן היו לעילא ולעילא. לא בגלל המילוי, שהיה טוב כשלעצמו, אלא בעיקר בגלל עלה הגפן עצמו, שהיה מאיכות טובה (נקטף צעיר), נכבש היטב והושרה ברוטב פיקאנטי.

ממבחר הבשרים שהזמנו אנו מציינים לטובה את הקבאב, המוגש בצורת קציצה "אשכנזית" ממטבחה של אמא פולניה. אלא שהדמיון הוא בצורה החיצונית בלבד. נילוו אל הבשר טוגני תפוד טובים ומג'דרה שגרגירי האורז שלה היו יבשים ולא נדבקו איש לרעהו. כמנה אחרונה קיבלנו מוס־שוקולד וזהו הפריט היחיד בארוחה הזו שאנו לא ממליצים עליו.

המחירים, כאמור, מאופקים למדי למסעדה ששולחנותיה מחופים במפות ושלקינוח הידים והפה אתה מקבל מפיות מבד, להלן המחירים: מנות ראשונות – 2000 שקל. ממולאים – 3000 שקל. מנת קבאב עם שתי תוספות וסלאט – 6000 שקל.

מאו"ל

מכתבים

אכזבה בגליל־התחתון

לפני חודשים אחדים המלצת במדור (שהוא חביב עלינו מאוד) לבקר במסעדת "הגוקד" בכפר־תבור. הזדמנו לאזור ונכנסנו. אין מה להגיד – האוכל היה טוב מאוד...

מנה קטנה – מחיר גדול

חוטי הסריגה האופנתיים לעונה זו

מדור פרסומי

מאת ציפי אופק

החוט האופנתי לסריגה

"החוט הגאון" של "ריס/ צמר פנדה" ו־"מקור־החוטים/ צמר נילי"

חוטי הסריגה תוצרת "ריס/ צמר פנדה" ו־"מקור־החוטים/ צמר נילי" מקדימים בשנתיים את חוטי הסריגה המקובלים בישראל ★ חוטי סריגה שהפכו לחיט אופנתי בזכות הידע המיובא מאיטליה, דרך יפן ועד צרפת ★ נשים אופנתיות סורגות היום רק עם "החוט הגאון" ★ תחרות סריגה ארצית ופרסים בשווי מיליוני שקלים לדגמים הנבחרים.

שילוב מושלם בין מפעל בינלאומי, מודרני וממוחשב, לייצור חוטי־סריגה "ריס/ צמר פנדה" לבין חברת שיווק וותיקה ודינמית "מקור־החוטים/ צמר נילי" איפשר את ייצורו של "החוט הגאון" לסריגת־יד ולסריגה במכונה. השילוב הזה עשה מהפכה בעולם סריגת־היד בישראל ואיפשר את ייצורם של "הלהיטים האופנתיים" לעונת סריגה זו תוך הצגת מבחר רב ומגוון של חוטי סריגה, עם צבעוניות "משגעת", במחיר תחרותי מאד שהינו כרבע ממחיר חוטי יבוא זהים.

מלתחה שלמה במחיר פריט אחד

סורגות מקצועיות העוקבות אחר חידושי האופנה העולמית בתחום הסריגה, קלטו מייד את יתרונות הסריגה בחוטי "ריס/ צמר פנדה" ו – "מקור־החוטים/ צמר נילי". הן סורגות פריטי אופנה מגוונים עם "החוט הגאון" ומוכרות את מלאכת־ידן באמצעות בוטיקים ובתי־אופנה נודעים, במחיר העולה פי – 10 ויותר בהשוואה למחיר חוטי־הסריגה. מסקנה – את יכולה לסרוג לעצמך מלתחה שלמה הכוללת פריטים רבים במחיר פריט אופנתי אחד המוצג בחלון־ראווה של בוטיק או בית־אופנה יוקרתי..

הסוד של "ריס/ צמר פנדה"

מטוויות "ריס בע"מ" המנוהלות ע"י אינג' יצחק סטרוגו, דור שלישי בענף הטכסטיל, הקימו מפעל חדיש לייצור חוטי צמר וסיבים סינתטיים בבאר־יעקב. לאחרונה, קלט המפעל ציוד ממוחשב ומודרני המייצר כמעט את כל סוגי חוטי הסריגה הקיימים וככך הפך לאחד ממפעלי הייצור החדישים בעולם. ידע איטלקי ממפעלי LANA PANDA, טעם צרפתי וחוצפה ישראלית חברו יחד לעיצוב וייצור חוטי־סריגה אופנתיים מיוחדים המצטיינים באיכותם הגבוהה. "ריס/ צמר פנדה" מייצר חוטי־סריגה רבים ומגוונים החל מהחוט האקרילי הפשוט, דרך החוט המגורד דמוי האנגורה ועד לחוטים המיוחדים ביותר כמו המוהייר ארוך־השיער. המפעל קלט לאחרונה גם ציוד צביעה משוכלל וע"י כך כל תהליך הייצור, החל בטווית החוט דרך תהליך הצביעה ועד לגימור הסופי כולל האריזה האוטומטית – נעשים כולם בין כותלי המפעל בלי שימוש בגורמי חוץ. אך אין זה הכל. מהנדסי "ריס/ צמר פנדה" חוו את הנולד. ציוד חדיש ובלעדי שאינו מצוי עדיין במפעלים ישראליים אחרים מופעל היום להדפסת החוטים. חוט הסריגה עובר שלב של הדפסה, במקום צביעה או כתוספת לצביעה – תהליך המבטיח צבע אחיד ב־100% ומעניק ברק לחוטים המשתנים מגוון לגוון עפ"י אלומות האור. סוג הצבע, אורך ההדפסה והדוגמא נעשים בעזרת מחשב משוכלל – בתהליך אחד. אפשר להדפיס על חוט אחד עד 7 צבעים שונים והודות לכך הסריג מקבל אפקטים רב־גוניים מרהימים ביופים.

השילוב המושלם עם "מקור־החוטים/ צמר נילי"

על בעלי ומנהלי "מקור־החוטים/ צמר נילי" מספרים: הם נולדו על כדורים של חוטי צמר וחוטי סריגה. המשפחה עוסקת זה דורות ביבוא ושיווק חוטי צמר וחוטי סריגה – תחילה בארץ הולדתם תורכיה וזה 14 שנה בישראל.

מנהל החברה, ב. שלמה, קשור מזה עשרות שנים עם מרכזי האופנה באיטליה, יפן וצרפת המייצרים חוטים לסריגת־יד המיובאים על־ידו גם כיום לישראל ובעבר הרחוק, לתורכיה. קשר זה איפשר ל"מקור החוטים/ צמר נילי" להיות עם יד־על־הדופק לגבי כל הקשור באופנה העכשווית והעתידית של עולם הסריגה ומבטיח כי כל סורגת מומחית יכולה לזכות בחוטי־סריגה אופנתיים מעולים תוצרת ישראל או מיובאים, שלא כראי, מפאת הכמויות, לייצרם בארץ.

חוטי סריגה מיוחדים אלה מייצור מקומי ומייבוא, משווקים בישראל תחת השם "מקור־החוטים/ צמר נילי", ומיוצרים בלעדית עבורם. כל החוטים עוברים בקרת־איכות של מומחי "מקור־החוטים/ צמר נילי" בנוסף לבקרת־האיכות הנעשית ע"י היצרן. אגב, "מקור־החוטים/ צמר נילי" משמשים משווקים בלעדיים בישראל של מסרגות האיכות מאנגליה AERO המיוצרות במיוחד למניעת עייפות האצבעות בעת הסריגה. צוות אנשי המכירות של "מקור־החוטים/צמר נילי" נודע בדינמיות שלו ובלהיטותו אחר חידושי האופנה האחרונים בעולם הסריגה. הצוות מספק את חוטי־הסריגה למאות חנויות שיווק בארץ כאשר האספקה נעשית עד פתח החנות כולל אספקת צילומי דגמים חדישים לסריגת־יד מלווים בהוראות סריגה.

שיתוף־הפעולה בין "ריס/ צמר פנדה" לבין "מקור־החוטים/ צמר נילי" מהווה שילוב מושלם המבטיח לסורגת החכמה אספקה של חוטי־סריגה אופנתיים, באיכות עליונה ובמחיר נמוך ביותר.

חוטי סריגה אופנתיים המקדימים את האחרים

קשרי הידע והייבוא מאיטליה, דרך יפן ועד צרפת של "מקור־החוטים/ צמר נילי" בשילוב עם שיטות הייצור החדישות והממוחשבות של "ריס/ צמר פנדה" איפשרו את ייצורו של "החוט הגאון" בגוונים וסוגים אופנתיים, המקדימים בשנתיים לערך את סוגי החוטים האחרים לסריגה הקיימים בישראל. כל סורגת העוקבת אחר חידושי אופנת הסריגה במגזינים הבינלאומיים, יכולה להבחין באטרקטיביות וביופי המיוחד את חוטי־הסריגה של "ריס/ צמר פנדה" ו – "מקור־החוטים/ צמר נילי", המאפשרים סריגת דגמים שהם המילה האחרונה באופנת סריגת־היד. למעשה לא מצוי אף יצרן בישראל, פרט ל– "ריס/צמר פנדה" ו – "מקור־החוטים/ צמר נילי" המייצר חוטי־סריגה עד 7 צבעים בהדפסה אחת וככר את יכולה לדמיין לעצמך את האפקט החזותי המרהיב ביופיו.

איכות עליונה ומחיר מפתיע

חוטי־הסריגה של "ריס/ צמר פנדה" ו – "מקור־החוטים/ צמר נילי" עוברים הליכי בדיקת־איכות כפולים – של היצרן ושל מבקרי־האיכות ב – "מקור־החוטים/ צמר נילי". עובדה זו מבטיחה לך שתקבלי חוטי־סריגה באיכות עליונה בלי חשש מתופעה המקובלת של צבעים לא אחידים (ייצור ממוחשב בטוויה, בהדפסה ובצביעה – יחידי מסוגו בישראל). חוטי־הסריגה של "ריס/ צמר פנדה" ו – מקור־החוטים/ צמר נילי", כולל מסרגות האיכות מאנגליה AERO, משווקים במאות חנויות לאספקת חוטי־סריגה והוראות סריגה מרמת־הגולן בצפון ועד אילת בדרום.

בעונה זו תוכלי לזכות גם בפרסים יקרי־ערך הכוללים פרסים כספיים, טיסות "אל־על" לארה"ב ואיטליה ופרסים נוספים.

במחיר כ־10 שקלים חדשים בלבד את יכולה לסרוג לעצמך פריט אופנתי... משגע.

36 סוגי חוטים יפהפיים ב־360 גוונים

"ריס/ צמר פנדה" ו – "מקור־החוטים/ צמר נילי" מייצרים ומשווקים למעלה מ־36 סוגי חוטים לסריגת־יד, ב־360 גוונים מקסימים, וביניהם:

- ★ "גלקסי" מיוצר מחוט פלמא
- ★ "פולרים" מיוצר מחוט פלמא מודפס
- ★ "אנגורה־לוק" חוט אקרילי מגורד דמוי אנגורה
- ★ "טורונטו" חוט אקרילי מגורד דמוי מוהייר
- ★ "קשמיר־פרינט" חוט אקרילי מגורד מודפס דמוי קשמיר
- ★ "סופר מוהייר" חוט אקריליק מיוחד מגורד דמוי מוהייר
- ★ "שרונית" חוט בוקלה עדין
- ★ "שרונית־קשת" חוט בוקלה עדין מודפס
- ★ "תלתל" חוט בוקלה עבה לחורף הקר
- ★ "תלתלי־קשת" חוט בוקלה עבה מודפס
- ★ "שירן" חוט אופנתי בצבעים... שיגעון
- ★ "סימה" חוט מוהייר ארוך־שיער בצבעים אופנתיים
- ★ "סימה־קשת" חוט מוהייר ארוך־שיער בהדפס מרהיב

ועוד... ועוד... השטח צר מלהכיל את כל סוגי החוטים.

סורגים וזוכים... סורגים וזוכים בכסף, בטיסות "אל־על" ובפרסים.

הנה תקנון התחרות המאפשר לך לזכות בפרסים יקרי־ערך.

א. התחרות "סורגים וזוכים" כוללת פרסים חודשיים ופרסים הניתנים בתום התחרות. להלן מידע מלא.

1) מדי חודש במשך ארבעה חודשים רצופים, החל מגליון ינואר 1986 עד גליון אפריל 1986 של "עולם האשה", יפורסם הדגם שזכה בפרס הראשון של החודש ועוד שני דגמים שזכו למקום השני והשלישי.
   מגיש/ת הדגם שזכה בפרס הראשון באותו החודש יזכה בפרס כספי ע"ס – 250,000 שקלים. הזוכים במקום שני ושלישי יקבלו 20 חבילות צמר של "ריס/ צמר פנדה" ו־"מקור־החוטים/ צמר נילי" וכן סט אחד של מסרגות האיכות מאנגליה AERO.
2) בתום התחרות ייבחרו שלושת הדגמים הנבחרים ביותר. להלן הפרסים הסופיים:
   – פרס ראשון יהיה ע"ס – 2,500,000 שקלים + כרטיס טיסה הלוך ושוב לארה"ב בטיסות "אל־על" (לא כולל מס נסיעות והיטלים).
   – פרס שני יהיה ע"ס – 1,000,000 שקלים + כרטיס טיסה הלוך ושוב לארה"ב בטיסות "אל־על" (לא כולל מס נסיעות והיטלים).
   – פרס שלישי יהיה ע"ס – 500,000 שקלים + כרטיס טיסה הלוך ושוב לאיטליה בטיסות "אל־על" (לא כולל מס נסיעות והיטלים).
   – עוד 30 פרסי תנחומים יחולקו למשתתפים בתחרות. הפרסים יכללו, כל אחד, 20 חבילות צמר "ריס/ צמר פנדה" ו־"מקור־החוטים/ צמר נילי" ועוד סט מסרגות AERO.
3) הזוכים בכל הפרסים יוזמנו לטקס מיוחד שיתקיים בבית "עולם האשה" ביום שלישי, 8 באפריל 1986 בשעה 17.00. הפרסים הכספיים וחבילות פרסי התנחומים יינתנו במקום. תינתן גם הפנייה לקבלת כרטיסי הטיסה לארה"ב ואיטליה, הלוך ושוב, בטיסות "אל־על". תוצאות התחרות תפורסמנה ברפורטז'ה צבעונית בגליון מאי 1986 של "עולם האשה".

תקנון התחרות ופרטים מלאים בחנויות המובחרות בארץ לחוטי־סריגה וכן בגליון דצמבר 85 של עולם האשה

המלך ואן ליר

(המשך מעמוד 17)
הוא סיפר את סיפורם של הגבורות ההיסטוריים בניצוחם של ישראל אלדד, גאולה כהן, אלי אייל ואחרים.

את תפקיד הנקודה הלבנה על המסך השחור של משפחת ואן ליר ממלא אוסקאר, הבן הצעיר. לפני המלחמה, הוא פתח מפעל לייצור ציוד־קול לקולנוע, ונכשל. מפעל אחר שהקים – לציור אופטי – לא הצליח במיוחד גם הוא. אחרי המלחמה הוא נשאר באמריקה וניהל בשיקאגו את אחד המפעלים המשפחתיים. „אוסקאר הוא אדם שיודע לעבוד קשה", אומר וים, „אבל לא תמיד הלך לו. בגלל זה, להבדיל ממני, הוא נשאר שכיר". ב־56' אבא ברנארד הזמין אותו לעבוד בהולנד. אוסקאר סירב. למרות שהסכים לעבוד במפעלי ואן ליר, הוא העדיף לשמור על מרחק מקסימלי מאביו הנפוליוני. „אוסקאר", אומר אלוף הר־אבן, ממנהלי מכון ואן ליר, „הוא איש משכיל מאוד, בעל שני תארי דוקטור, איש רב־תחומי. בין העיסוקים שלו הוא גם מנגן, מנצח על תזמורות, גם תעשיין מוכשר מאוד. איש בעל דמיון יוצר, מאוד מסור לישראל". את הצדדים היותר 'ברנארדיים' באופי של אוסקאר, מפרט הר־אבן בזהירות רבה, אחרי הכל – אוסקאר הוא הממַמן העיקרי של המכון: „הוא אדם בעל תביעות רבות מעצמו ומאחרים, אדם שמאוד אכפת לו דברים, ששואל שאלות וניחן בחוש נוקב של ביקורת. יחד עם זה", הוא מזדרז להוסיף, „הוא גם איש שיחה נעים וחברה טובה מאוד לכוס קפה". במלים אחרות – אוסקאר הוא איש נחמד מאוד, אבל לא כשמתווכחים איתו.

ב־1958 נפטר אבא ברנארד. הוא הותיר את רכושו העצום ל„קרן ואן ליר", שמממנת „קבוצת ואן ליר", המנהלת את המפעלים. לילדים הוא לא השאיר פרוטה. כשוים ואוסקאר נפגשו בלוצרן, לאחר מות האב, גילו שבכל ששת המזוודות הענקיות, שהכילו את מסמכי הצוואה, לא כתוב בשום מקום, מהי מטרתה של הקרן. הם החליטו, ביחד, שהקרן תעסוק בפרוייקטים חינוכיים בכל מקום שבו יש למשפחה מפעלים, שזה בערך כל העולם. אגב, לבד מפעולות הקרן, מממנת „קבוצת ואן ליר", באופן ישיר, גם מפעלי חינוך, כולל „מכון ואן ליר".

בפרסומים על תולדות המשפחה כתוב, משום מה, שאוסקאר ויתר מרצונו על הירושה והוא זה שהקים את הקרן. העובדות כאמור הן שונות. הקרן היא רעיונו של ברנארד. אוסקאר מונה ליו"ר מועצת המנהלים. אגב, הפעילות של אוסקאר בקרן מביאה אותו כמעט כל חודש לישראל. „אנחנו לא נפגשים", אומר וים מבלי שישאל, „אין בינינו כמעט שום קשר".

אחרי מותו של ברנארד, שוב נדמה היה שהמשפחה הגיעה – לפחות באופן זמני – לשקט. וים נכנס למסלול פחות־או־יותר קבוע של איש עסקים ישראלי מצליח, בהבדל אחד – כל פעם שאחד ממפעליו התחיל להצליח, הוא מייד מכר אותו והתחיל חדש. אחרי „כימאוויר", הוא פתח, ביחד עם קיבוץ „מצובה", את חברת „מרעה ומִקנה הגליל". במשך שש שנים חיו הקפיטליזם והסוציאליזם זה בצד זה בהרמוניה. „באנשים האלה", אומר וים, „גיליתי את ישראל האמיתית, היפה, זו שחיפשתי ולא מצאתי בחיל האוויר". אחר־כך הוא עבד במשרד החקלאות שנה, בייעוץ, עזר למשטרת ישראל בחקירות, בעיקר למחלקה הנרקוטית. באותה תקופה הוא הקים גם תחנות לטיפול בילדים נפגעי שיתוק ילדים, „עד שבא ד"ר סאלק ולשמחתי, גמר אותי". המפעל הבא שלו היה מפעל לזכוכית סינטטית בכפר טירה. אותו מכר, ב־1968, לראובן הכט. בשלב מאוחר יותר, הוא החליט לעבור לקריירה קולנועית. בלי שום הכשרה מוקדמת, הוא הפיק, כתב וביים את הסרט „הצד השלישי של המטבע",

אם אמא פולי היתה ענייה – היו אומרים עליה שהיא משוגעת. אך היא הייתה עשירה כל כך ולכן אנשים אמרו שהיא „אקסצנטרית". איש לא הצליח להבין את רעיונותיה.

סרט דוקומנטרי על ישראל, שזכה במקום הראשון בפסטיוואל ברלין. „כשחזרתי לארץ", הוא מתלונן, „כל מה ששאלו אותי היה כמה זה עלה ומאיפה הכסף. במקום לסרט התייחסו לשם המשפחה שלי". במקביל לקולנוע, הוא פתח מפעל באמריקה שעסק במכירת רעיונות – בעיקר בתחום הכימי – למפעלים אמריקניים.

באותו הזמן, הדרדר מצבה של פולי. אם היא היתה ענייה יותר, אני מניח שהיו אומרים עליה שהיא משוגעת. אך היא היתה עשירה כל־כך ולכן אמרו שהיא „אקסצנטרית". מכון ואן ליר נחל כשלון אחרי כשלון. איש לא הצליח להגשים – או להבין – את רעיונותיה. ב־1969 היא פנתה לפרופסור יהודה אלקנה, שחזר בדיוק באותו הזמן מאוניברסיטאת הארוואר"ד, והציעה לו לנהל את המכון. אלקנה, שהוזהר מפני פולי, ענה לה שהוא מוכן לקחת את זה על עצמו בתנאי שהיא תתן לו יד חופשית בניהול למשך שלוש שנים. היא הסכימה. אלקנה התחיל לעצב את המכון בצורתו הנוכחית (ראה מסגרת). אחרי חצי שנה, פולי פרצה למשרד, צורחת: „אתם לא מגשימים את הרעיון שלי", היא זעקה, „כולכם החוצה". אלקנה הזכיר לה את ההתחייבות שלה, שניתנה, אגב, גם בכתב. „אם כך", היא אמרה, „לא תקבלו אף פרוטה". המכון עמד בפני סגירה. מה שהציל אותו היה התערבותו של אוסקאר, שהזרים כספים מקרן ואן ליר. ב־71', פגועה ומתוסכלת, פולי נסעה לארצות הברית רק כדי לגלות, שם, שהיא חולה בלאוקמיה. פרד סימונס ביקר אצלה בניו־יורק: „היא היתה אז במצב רוח פסימי מאוד. היא האמינה שסוף העולם מתקרב ושהיא היתה יכולה להציל אותו ולא נתנו לה, שהיא כשלון".

ב־73' פולי חזרה לישראל. כמה ימים לפני יום־הולדת שמונים היא נפטרה בבית חולים קטן בירושלים. היתה לה זקנה מכוערת, מובסת, קשה עוד יותר על רקע החיים הצבעוניים שחייתה: „הרגשתי עליה שבצעירותה היא היתה אישה מאוד שארמאנטית, מאוד יפה, המצב שלה – לפני מותה – היה קשה נפשית בדיוק כמו הפיזית", אומר סימונס. ליאה ואן ליר, אשתו של וים, היתה היחידה מבני המשפחה שביקרה אותה בבית־החולים. היא לא ביקשה מוים לבוא. הם אף פעם לא הסתדרו במילא, מוות עצוב.

ב־1976 וים וליאה עברו מחיפה לירושלים, לבית יפהפה, לא רחוק מגיא בן הינום. וים החליט אז להפך לעיתונאי. בגיל 63 הוא התחיל לעבוד ב„ג'רוזלם פוסט". הוא כתב בעיקר ביקורות משעשעות על ספרי־כיס, ספרי בישול, עד שנסע לביירות, לראיין את אנשי אש"ף במפקדותיהם. מאז הכתבה ההיא, הוא אומר, נתנו לו לכתוב על מה שהוא רוצה. בין השאר, הוא הדפיס פעם מונולוג של איש ס.ס. איתו התיידד. זמן רב עבר מאז ליל הבדולח.

מתי גם הכתיבה תתחיל לשעמם אותך?

ליאה: „נדמה לי שהיא כבר משעממת אותך".

וים: „אני לא יודע מה יהיה הדבר הבא שאעשה. אולי אכתוב רומן, אולי לא אכתוב בכלל".

עכשיו נשארו רק שניים. וים המקסים, ואוסקאר הפראגמאטיסט. באמצע השיחה אתי, ליאה צלצלה לוים ממכון וייצמן, אמרה שהיא תאחר קצת כי יש קוקטייל. וים מחזיק את השפופרת באלכסון, מרוחקת קצת מהראש, כאילו היא מאיימת. „שיזדפקו המשקאות", הוא שואג בעליזות, „בואי הביתה".

יאיר לפיד

בנין הסינמטק בירושלים: הכל התחיל מהתחביב.

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1950. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב
השבוע לפני 35 שנה

הצבא הקים אהלים חדשים במעברות

פלוגות מיוחדות של הצבא, בעיקר פלוגות השירותים (תחבורה, רפואה וכו') הגיעו למעברות הצפויות בהרי יהודה והחלו בהושטת עזרה לשוכני האהלים והצריפים.

הוקמו מאות אהלים חדשים במקום האהלים שלפי דעת העוסקים במלאכה לא יחזיקו מעמד בחורף ההררי הקשה באיזור ירושלים. כן החלו בהתקנת כבישים מתאימים להסרת התחבורה לכשיתבשו הנתיבות בעטיו של הגשם, וכן בהצבת קשר תקין בין המעברות והעיר.

הנהלת „המקשר" בעלת הרכיון היחיד בתחבורה העירונית בירושלים סירבה להקים שרות תחבורה בין המעברות והעיר מחשש של הסכנות. כפי הנראה יספק הצבא גם את התחבורה.

חברות של ויצ"ו וארגון ותיקי ההגנה וסתם עקרות בית החליטו להתנדב לעזרת יושבי המעברות ובמיוחד לטיפול בילדים. הורים רבים במעברות סירבו למסור את ילדיהם לטפול בבתים פרטיים בעיר. הם אמרו כי מוטב שהילדים יישארו אתם כדי שלא יצטרכו לנסוע תכופות לבקרם בערים השונות.

הצבא ניגש לפעולה במעברות

טיהור המחנה וריסוס ב די. די. טי.

דוד יעקובוביץ נידון למות

עונש מוות הוטל היום על ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב על דוד יעקובוביץ, בן ה־36, שנמצא אשם ברצח דניאל סקסורי, שמפרויזור ואיש קיבוץ, בטנסט אשתקד בגן מאיר בתל אביב. גזר הדין הוקרא באווירה מתוחה. כשהנאשם עמד רועד ומזיל דמעות, וצעקת אשתו נשמעות מהפרוזדור אחר שהוצאה לשם עקב התנפרצות לשמע החלטת בית המשפט.

בניתוח המסקנות, שארך כשעתיים וחצי, ציין ביה"ד, כי העדה הראשית – הצעירה שנאנסה – שהיתה עמוד התווך של ההכחות במשפט זה, עשתה רושם מצויין על בית המשפט, שהאמין אמונה גמורה לכנות דבריה. לעומת זאת התמוטט כליל האליבי של יעקובוביץ. כל העובדות, כפי שנמסרו על ידי הצעירה, שימשו שרשרת שלמה של גורמים לפתרון החידה הזאת ואין בה כל מסתורין.

בית דואר באילת

בית דואר יפתח בקרוב באילת, וכבר נשלמות ההכנות הדרושות לכך. לכבוד המאורע יופיע „בול אילת" וכן תורפס מעטפה מיוחדת. בטקס החגיגי ישתתף שר התחבורה ד"ר דב יוסף.

ניזוק רכוש עולים במאות אלפי ל"י

רכושם של כ־200 עולים חדשים, שהובא באניה „נחשון" שעלתה על שרטון בקרבת חוף ת"א, הושמד כליל או ניזוק קשה, והעולים עלולים להפסיד כל רכושם שהוטען על האניה. לדברי כ"ב העולים החדשים, שרובם מאו מגרמניה, מגיע ערכן הכולל של הסחורות הללו למאות אלפי לירות.

העולים מתלוננים, כי הם הופקרו על ידי הסוכנות שטיפלה בהעברת הסחורות הללו לארץ וקיבלה מהם תמורת זה סכומי כסף העולים בהרבה על מחירי המשלוח הרגילים, מבלי לבטח את המטענים. מלבד זה קובלים העולים, כי לא מצאו אוזן קשבת לטענותיהם במשרדי הסוכנות. יתר על כן, העולים מאשימים כי הסוכנות אף לא מצאה לנכון להודיע להם בשעתו, כי המטענים הוצאו מ„נחשון" והוכזו בנמל תל־אביב עוד לפני כששה שבועות.

סחר הרפואות

המסחר הסיטונאי ברפואות עומד לפני חיסול, לאחר שהוחלט לתת רשיונות יבוא לסיטונאים.

הרשיונות לייבוא רפואות חיוניות ניתנים במישרין לקופות חולים או לקואופרטיב של בתי המרקחת.

כתוצאה מזה כבר חוסלו כמה בתי מסחר לרפואות בירושלים ובחיפה. גם בתל אביב מתכוננים סיטונאי הרפואות לחסל את בתי העסק שלהם.

„מצרים עלולה להסכים כעת לו"מ עם ישראל"

בחוגים הפוליטיים הבריטיים בלונדון רבו הניחושים בקשר לשאלה אם המשבר הנוכחי ביחסי לונדון וקאהיר אינו עשוי להכביר את רצונה של מצרים לבוא לידי הסדר שלום עם ישראל.

כמה מציר הפרלמנט הבריטי גילו דעתם, כי ההתפתחות האחרונה ביחסי מצרים – בריטניה צריכים לשכנע את המצרים, כי קשיים גדולים נערמו על דרכם המדינית, ועובדה זו דיה כדי לעשות את מצרים נוחה יותר לקראת הסדר כלשהו עם ישראל.

אבן: אין סכנה להשתלטות קומוניסטית בישראל

בתשובו לשאלה במסיבת עתונאים בניו־יורק, אם יתכן שהקומוניסטים יתפסו את רסן השלטון בישראל, השיב מר א. אבן, שגריר ישראל בארה"ב, כי בניגוד למספר ארצות חלשה מאד התשפעה הקומוניסטית בקרב הפועלים בארץ, עם זאת הטעים, שישראל תילחם נגד כל פלישה מבחוץ או איום באלימות מבפנים.

כשנשאל, למה לדעתו על ארה"ב להושיט לישראל סיוע כלכלי בשעה שבארץ מושלת ממשלה סוציאליסטית, ציין מר אבן (לפי סט"א), כי ההתנגדות לקומוניזם חזקה בישראל דווקא בארגוני הפועלים התומכים במפלגה השלטת.

כן דחה אבן האשמה כאילו מדינת ישראל היא תיאוקרטיה. נכון שקיים רגש כללי של השתייכות על התרבות היהודית, אולם אין כפיה מטעם המדינה בעניני דת.

שופט מגדיר אפיו של „פוקר פתוח"

הגדרה של מהות „הפוקר הפתוח" ניתנה היום ע"י שופט השלום לוונברג בת"א במשפט נגד בעל מסעדה ומנהלו של עסק שבו נערך משחק האוארד. לאחר שהאשמים נקנסו ב־20 ל"י ו־7.500 ל"י, קבע השופט כי פוקר פתוח מתבטא בעיקר במאמץ שכלי ואין הוא משחק של מזל בלבד.

כ־2000 מכוניות פרטיות הורדו היום מהכבישים

באלפיים מכוניות פרטיות בקירוב הורדו הבוקר מהכבישים עם הפעלת צו הגבלת תנועת המכוניות הפרטיות.

הבוקר החל על ידי המשטרה בכל רחבי הארץ מבצע הורדת המכוניות שלא קיבלו רשיונות לנוע בדרכים. משמרות רבים של שוטרים תפסו עמדות בדרכים הראשיות של הארץ וערכו ביקורת הרשיונות של המכוניות הפרטיות.

בין אלה שנעצרו הבוקר בירושלים היו כמה חברי כנסת אשר לא הציגו רשיונותיהם בחלון המכונית. הם כמובן שוחררו מיד.

חיים ואוהבים

הרגלים של הכתה

היו לה פעם רגליים ארוכות וחטובות. הרגליים של הכתה. רגליים לשפת הים. רגליים שאפשר לפנק בזוג נעליים יקר („אז מה אם הוצאתי 25 לירות על נעליים מאיטליה? אני אוהבת להיראות טוב"), להלך בביטחון של מי שיודעת את ערכה בשוק החתיכות.

בשל הרגליים הללו („זה עניין של תורשה. לסבתא שלי היו רגליים שיגעון. אבל איש לא ראה אותן, כמעט.") היא הרגילה את עצמה להלבש בחצאיות קצרצרות. תקופת המיני היתה עבורה חגיגה – למירי היא לא נכנעה.

גם עתה אני רואה אותה לבושה בקצר ונעלה כסנדלים של 100 דולר. הרגליים שלה לא התענו. הן ארוכות וצנומות כבעבר, אבל הזמן לא היה טוב אליהן. קרה לה מה שקורה גם לבעלות הרגליים הלא מטופחות והפחות מפוארות: עתה הן רגליים של אשה בגילה. מגויידות. עור יבש, צפוד. רגליים שרצוי שלא להאיר באור הזרקורים. רגליים שכדאי לפנק בנעליים נוחות, רצוי עם תמיכה אורתופדית. רגליים שכדאי לכסות בחצאית רחבה ולא־קצרה.

אבל איש לא יאמר לה את זה. היא עדיין מתגאה כפני הראי לפני צאתה את הבית ומסתכלת על רגליה הארוכות.

ארוכות הן כן. פגשתי בה בתיאטרון. המון שנים לא התראינו. זכרתי שקראנו לה „הרגליים של הכתה". היא עדיין נוהגת בהתאם לתואר.

תיבת דואר

אני ליבראלי

האשה, כמוה כגבר, אינה בנויה למונוגמיה. הסיבה העיקרית לקשר הנישואין הוא חוסר יכולתה של האשה, לבצע בו־זמנית שמירה על דור ההמשך ועל מקורות המזון. להניח את תוולד וללכת לצוד ממוטה, זה יכול להסתיים בצייד מוצלח לא־פתות, של האריה את התינוק. הציד ושבילין הפכו לדרכי הגבר, כך גם הכביש והנהיגה בו. המאה העשרים הכתיבה את סכנות הקיום מחד והבאתה ליכולת שלא להרות לכל אחד מאידך־גיסא, והביאה את האשה לשוויון מלא עם הגבר. אז: או שוויון מלא ואז הפסקנה ליילל על הכביש שאתן חסרות תפיסה טכנולוגית ומבקשות את כתפי הגבר לבכות עליו – או השארנה את הכביש להמשיך ולהיות שדה הציד הגברי. אני ליבראלי, אבל הכביש, מסוכן. אני אגונן על האשה שהיא אשה, לא על זו הנלחמת בי בכלי הנשק שלי.

רחובות

יעקב שחורי

על תליינים ופוליטיקאים:

„העבודה המלוכלכת" כוועידות פוליטיות – הבישולים האמיתיים וההסכמים שאין איש מדבר עליהם בגלוי – נעשית בשעות הקטנות של הלילה: בין שעת־חצות ועלות השחר. תליינים ופוליטיקאים מטיבים לעבוד כאשר הערנות האנושית נמצאת בשפל.

על מחנכי הדור:

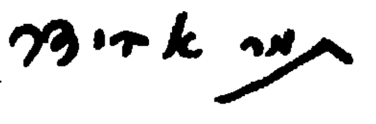
עד מתי ימשיכו המחנכים הגדולים להטיף לנו נגד הלחץ שאנו מפעילים על ילדינו, להביא הביתה מבית הספר ציונים גבוהים? שנה אחר שנה אנו מאזינים למורים ולמחנכים, הטוענים כי לא הציון הוא הקובע אלא פיתוח האישיות של הילד. ואז, לאחר שהם מסיימים להרצות לנו את תורתם, הם חוזרים אל האוניברסיטאות הטובות ומסרבים לקבל לשם את ילדינו, מפני שיש להם ממוצע ציונים בינוני.

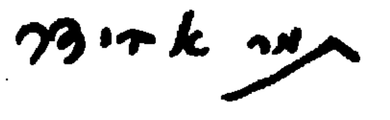
האזנה יעילה:

אל ראש שירותי הבטחון,

אני תמה אם אכן, לפי הוראתך, הטלפון שלי נמצא בהאזנה. ואם כן, בוודאי יש לך הקלטה של השיחה שניהלתי עם האינסטלטור שלי, גוסטב שיטפון, ב־19 לחודש ינואר בשנה שעברה. אם כן, אודה לך תשלח לי את סרט ההקלטה. ישנה בינינו אי־הסכמה ביחס לסכום שמר שיטפון נקב בו אז לגבי החלפת האמבט שלנו. אילו היתה בידי ההקלטה בתור הוכחה – היה הדבר יכול לחסוך לי 117.82 דולר.

בכבוד רב, ראסל בייקר

ספר בשני־דולר

בשנת 1972 יצא לאור ספרו של בעל־הטור ראסל בייקר (ניו־יורק טיימס, או־בסרוור, ועוד). שבע שנים לאחר מכן קניתי את הספר „שנתון ראסל לעניים" (הוצאת ראבלריי) בחנות וושינגטונית לספרים יד־שניה, ושילמתי תמורתו שני דולרים. היה זה ספר של הומור חכם ואנין, שמישהו בשם ארתור קיבל כמתנת יום־הולדת מזוג בשם ג'יני וגארט, אך הוא לא טרח אפילו לפתוח אותו, מפני שכאשר אני עלעלתי בו גיליתי שם דפים רבים דבוקים. גם אני לא פתחתי את הספר אלא עתה, בשבת של גשם, המזמינה קריאה בספרים עתיקים בני 13 שנה. חיה כייף, והוצאתי משם כמה מיכמנים:

הורות זה דבר מייגע:

הקסם של הילדים הוא יכולתם לערפל את זכרוננו, כך שכאשר אנו מהרהרים בעבר אנו זוכרים רק את הרגעים הנפלאים, הצחוקים המתוקים ודמעות הגיל – ולא את החוויות והנסיונות הקשים שהיו לנו עמם. מה שאנו שוכחים, זה שהורות פירושה ללכת עוד ועוד לאסיפות הורים של ילד א', ילד ב', ילד ג', של הבושה להיות מובסים ומנוצחים בהיאבקות חופשית עם ילד בן ארבע־עשרה, של התאהבות כתנו בת ה־14 בנגן סקסופון, של להתכונן יחד למבחנים משך חמש־עשרה שנים, של אימוני לוח־הכפל עד שהוא יוצא לכם מן האוזניים, ושל נסיון לשכנע את ילדכם בן התשע, שהוא חייב ללמוד על־אודות ליאוניד ברז'נייב, או שהוא לא יתקבל להארווארד.

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 29.11 ל־5.12

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
כושר השיפוט שלכם בענייני כספים לקוי השבוע. לא כדאי לדאוג יותר מדי, אך גם לא להיות יותר מדי אדישים. אוהבים יבקשו להתבודד השבוע. אתם נחושים לעבוד קשה ולהתקדם בהשגת מטרותיכם.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
יש כל מיני דברים שמרגיזים אתכם, ואתם מוכרחים לפרוק מעליכם את המעמסה. חשוב שאחרים ידעו מה מטריד אתכם. כדאי להיעזר לה־זממת השבוע, כי צפויות לכם היכרויות חדשות ומעניינות.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
תצטרכו השבוע להדביק הרבה פיגורים בעבודה. מכרים עשויים להועיל לכם בקידום הקאריירה. מבחינה חברתית, תצטרכו למלא התחייבות כלשהי בשעות הערב. ייתכן שתצטרפו למועדון ולפעילות חברתית.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
בעיה בתחום הקאריירה תצטרך לחכות לפתרונה. לא תשיגו הרבה אם תערבו עסקים עם בילויים. השבוע זה זמן טוב לחשלים עם אנשים שרבתם אתם. זה גם זמן טוב לבילויים ולרומאנטיקה. נצלו את זה יפה.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
אורחים יגיעו מחוץ לעיר ויביאו עמם הרבה בעיות. השבוע תוכלו להתעסק בהכנסת שינויים בבית. סטודנטים ותלמידים יעבדו קשה בימים אלה. בתחום הרומאנטי, זה הזמן הנכון לעשות את הצעד.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
המתכננים טיולים יצטרכו לשמור היטב על רכושם. השבוע גם עלולות לקרות תקלות בתקשורת. יהיו מספר התחייבויות שתצטרכו למלא בתחום הביתי. כדאי להביע רגשות רומאנטיים, כי הם יענו יפה.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
בני זוג עלולים להתווכח בענייני כספים ואופן בזבוזם. לא כדאי לצאת יחד לקניות. מישהו שאתם פוגשים בנסיבות חברתיות עשוי לעזור לכם לקידום הקאריירה. בשותפות, כל אחד צריך לתרום משלו.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
העבודה שאתם מבצעים בימים אלית עלולה לא להצליח כליכך. הישמרו מפני עייפות־יתר. דבר נוסף שעליכם להימנע ממנו הוא התרברבות. כדאי לצאת לבלות בחבורות, ויש גם סיכוי לפגישה רומאנטית.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
יש לכם רגשות מעורבים לגבי בילוי חברתי, ואתם נוטים לרצות להיות לבד. לא כדאי לטפח נטיות באלה – צפויים לכם רגעים יפים בחיק המשפחה. יכול להיות שתפגשו אהבה נושנה. מלאו התחייבויות.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
בעיה שקשורה בענייני הבית מטרידה אתכם, אך אל תניחו לזה להיראות. צפויים לכם זמנים יפים במחיצת חברים, ויש גם סיכויים טובים להתאהבות. מאמצים שכליים מוטב לדחות לשעות הלילה.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
אתם צריכים לנהוג בטאקט לגבי הממונים עליכם. חוסר מחשבה עלול להשאיר משקע מה. לפי שעה, כדאי לדחות את ההתפתחויות בתחום הקריירה, תצליחו להימנע מויכוח סוער. חבר יזדקק לעזרתכם.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
השבוע אתם צריכים להיזהר לא לאבד דבר מה בעל ערך. מטיילים עלולים להתקל בהוצאות בלתי צפויות. אין זה זמן טוב לצאת לקניות. הקסם שלכם פותח לפניכם דלתות השבוע, ותזכו לשמוע הרבה מחמאות.

פנטהאוז

יואל לב

גיבור מלחמה

כאשר מדברים בגנות המלחמה, אהוד גבעון מתכווץ בתוך עצמו כאילו פגעו בידיד קרוב שלו. לגביו המלחמה היא מנוף ששינה את כל חייו. הביאה לו תהילה. הביאה לו כבוד. חזר הביתה בשלום כמנצח. לכן אינו מבין מדוע אנשים מדברים בלהט כזה נגד המלחמות.

„אתה יודע שיש גם צד שני למלחמה" אמר אהוד לאורי, בלהט ויכוח שהתנהל בפנטהאוז של אורי, על המרפסת. העילה לויכוח היה צו־קריאה שזימן את אורי אחר כבוד לעלות צפונה.

אורי, שלא היה מעורה ברכילות של הבית המשותף, לא ידע בדיוק מה משמעות המלחמה לגבי שכנו מהקומה השישית. הוא ידע שהיו איזה פרשיות, ידע שבבית דיברו על משהו. אבל עכשיו, כשאהוד מדבר בהתלהבות על „היופי של המבחן הזה שקוראים לו מלחמה. על הכוח שהיא נותנת לבני־אדם", הוא נזכר במשהו, אבל לא יכול היה להצביע על אף סיבה אחת להתלהבות של שכנו. גבר בן 35. דק־גו. בעל עיני כלב שפלן, חתוכות באלכסון ומשוות לו הבעת אדם מוכה. שערו שחור. כמו רעמה.

★

אותו ערב סיפר לו אהוד את פרשת „הרומן שלו עם המלחמה": „אני הייתי כשלון טוטאלי עד שפגשתי את המלחמה". אהוד דיבר בבטחון של אדם שעבר מבחן קשה ועמד בו בהצלחה – ומכאן ואילך אין דבר שלא יוכל לו. „עסקתי בכל מיני מקצועות. סילקו אותי. היו לי לפעמים הצלחות קטנות אבל לרוב רק אכזבות, כשלונות והפסדים. את אשתי אתה מכיר. אבל אתה לא יודע את השנים הארוכות שבהן ירדה לחיי. זילזלה בי. השתלטה עלי. זה לא נעים. אבל היתה לי הרגשה שאין לי סיכוי להילחם בה. הייתי מוותר. קיבלה את הוויתור כפחד.

„ניסיתי להשקיע בילדים. לוקח אותם, מבלה איתם, נוטע בהם זכרונות בתקווה שאחר־כך, כשיגדלו, ייזכרו תמיד בטיול שעשו עם אבא. אבל הילדים ... הם לא למדו לכבד אותי. אתה יודע איך זה. אמא לא כיבדה, השכנים לא כיבדו, במקום העבודה לא כיבדו. ברחוב לא כיבדו, אז גם הילדים. אני זוכר שפעם שמעתי את הבן הגדול חיימקה, בן ה־14, אומר לשניים מהחברים שלו 'אבא שלי הוא כזה מין נמושה. בכלל לא גבר. אמא שלי נותנת לו פקודות והוא ממלא אותם כמו מטומטם. אני בחיים שלי לא אהיה כמוהו...' אני חושב שכבר אז בא לי הרעיון להתאבד. להיעלם."

★

"ואז התחילה מלחמת לבנון. גייסו את הגדוד שלי. הייתי אפסנאי, זאת אומרת הבן־אדם ששומר על האוהל, כשהחברה יוצאים לפאטרולים, לפתיחת צירים ולפעמים לפשיטות. ישבנו בצידון. כנראה שראו עלי שאני מרוכא.

יום אחר ניגש אלי המג"ד. שם יד על הכתף שלי ואמר: 'מה יש לך, שאתה חורש את האדמה עם האף?' הוא התחיל לדבר אלי בהבנה כזאת. אולי חיפשתי מישהו שיניח יד על הכתף וידבר איתי. אז אמרתי לו בפשטות שאני חושב ברצינות להתאבד".

שכן שאתה גר איתו באותו בית. ופתאום חשיפה כזאת. „המג"ד אמר לי, 'אם אתה רוצה למות, אז לפחות תעשה את זה בצורה מכובדת, שתביא כבוד למשפחה. שהילדים יזכרו אותך מתוך הערצה. כמו גיבור. בוא תצטרף לפעולות הסיירת. למשימות שיוצאים אליהן רק מתנדבים. תאר לעצמך שתוכל לקבל צל"ש ואז, איך הכבוד שלך יעלה. ואפילו נופל אדם במשימה כזו, הוא מובא למנוחות בלוויה צבאית מכובדת..."

★

לרגע השתתק ואחר–כך: „חשבתי שזה ילמד לקח כל מי שזילזל בי. הסכמתי להתנדב. בסתר לבי ידעתי שאין לי אומץ להתאבד. קיוויתי שאפול באחת הפעולות. יצאתי לסיורי־בוקר. פתיחת צירים. היינו חוטפים אש תופת ואני הייתי בין הראשונים שהלכו. אמרתי למג"ד – אם יש לך משימת התאבדות, שלח אותי. שלח אותי עם שלושים קילו חומר־נפץ על הגב, לתוך מיתחם סורי. אפוצץ שם את עצמי. מי שנמאסו עליו החיים. במקום סתם להתאבד בלי תועלת, למה שלא יקח איתו כמה רוצחים, כמו שמשון?

„הפכתי לגיבור. השתתפתי בחשיפת מוקשים ומטעני־צד. באופן אינסטינקטיווי משתתת, קופץ, מזנק, מסתער ויורה. אני חושב שלפחות שישה־שמונה מחבלים הרוגים היו עבודה שלי."

דיבר בלחש כאילו עכשיו הוא מגיע לעיקרו של דבר. „כל פעם שהיתה אפשרות לצלצל הביתה, החבר'ה נרחקו אל הטלפון. אני עמדתי בצד ושתקתי. מה יש לי לדבר עם הבית. מי מחכה לי שם. למי איכפת עלי. ואז – קיבלתי גלויה. מסתבר שהמג"ד היה בבית. סיפר לאשה ולילדים שאני 'אכבר גבר', אחד החיילים הכי טובים. מתנדב ראשון לכל המשימות המסוכנות והקשות. סיפר להם על פשיטה שערכנו על מוצב ואני זינקתי ראשון. הוא שם לב לכך שהילדים מקשיבים מהופנטים. ואז הוא סידר לי חופשה".

★

כשסיפר על כך, כמו הזדקף: „סידרו לי חופשה לארבע ימים. בבית קיבלו אותי כמו קינג. הבן מישש ביראת כבוד את הרובה. הבן השני לבש את השחפ"ץ והקסדה ועשה הרבה רוח. אשתי פינקה אותי עם הרבה 'פוציני־מוציניו'. בניתי את עולמי. הכל עניין של בטחון עצמי. בשקט אמרתי לאשה שהגיע הזמן שנתגרש ואחרי זה התחלתי לחיות באמת. יש לי עכשיו חברה שמעריצה אותי. הילדים מבקרים אותי לעתים קרובות. אנחנו מבלים נהדר. הבן הזמין אותי להרצות בבית הספר על המלחמה וכשאנחנו מדברים ואמא שלו מקשיבה, הוא אומר לה 'סליחה גברת זה עניין לגברים בלבד'. אתה רואה, יש אנשים שהמלחמה עוזרת להם".

★

הגיבור הפך למנהל כוח־אדם של מפעל מצליח. אבל עליו לספר עוד משהו לאורי. „בבית הייתי גיבור. ואז שכבתי ליתידה. אותו לילה היה עלינו לצאת לפאטרול אלים. ופתאום נתקפתי קרחת של פחד. כיסו אותי בשמיכות ואני הצטמררתי. פתאום הבנתי מה עשיתי. הייתי כמו אדם שהלך על קצה־גג, סהרורי. כשהתפקח, גילה גם את משמעות התהום שלמטה..."

מוסף מיוחד לדיור ובנייה

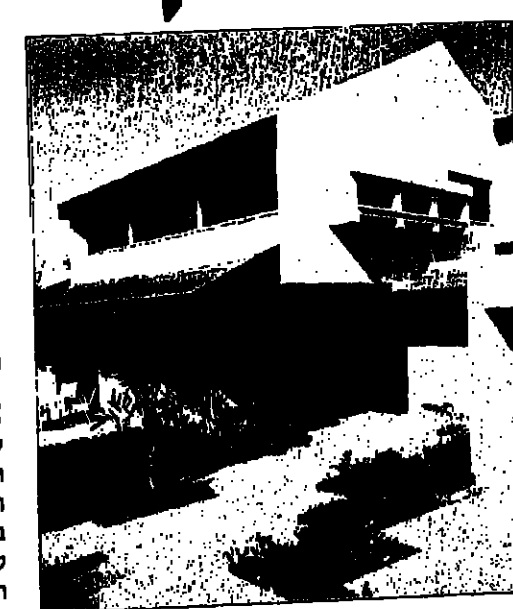
הפקה: זאב

עריכה: רות פנחסי

מגדל־אשכב

מגדל יוקרה של חב' אשדר בצפון ת"א

שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר.

רק להוסיף מים ולערבב.

שיטת בידוד מהפכנית קלה ויעילה

ענף הבנייה עושה צעד נוסף קדימה. שיטת הבידוד באמצעות טיח תרמי של תרמוקיר מאפשרת לך להשיג תוצאות טובות יותר בפחות מאמץ ובפחות הוצאות.

בשיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר, אתה בונה את הבנין בדרך הרגילה, עם בלוקי הבטון החסכוניים. רק לאחר שהבנין גמור, במקום הטיח הרגיל, אתה פותח את השקים עם התערובת המוכנה, מוסיף מים, מערבב ועוטף את הבנין במעטה מבודד באיכות גבוהה ויפה למראה. קל, נוח ועמיד לשנים רבות.

בידוד תרמי הומוגני ללא "גשרי קור"

הטיח התרמי מעניק לך פתרון לבעיה הגדולה של שיטת הבידוד הנפוצה באמצעות בלוקים מבודדים קלים. הוא מיושם באופן הומוגני על כל סמ"ר של הקירות החיצוניים, כולל קורות ועמודים, ללא צורך בפעולות מיוחדות. עם שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר, "גשרי קור" זהו מושג שאינו קיים עוד. כך השיטה עובדת.

ישום מהיר גם במבנים קיימים

שיטת הבידוד באמצעות הטיח התרמי של תרמוקיר מאפשרת לך בפעם הראשונה לבודד גם מבנים שכבר עומדים מאוכלסים. גם בניני מגורים רבי קומות.

שים פיגומים, הכן את התערובת ותוך ימים ספורים המבנה מבודד לחלוטין מפני שינויי טמפרטורה בחורף ובקיץ, מוגן בפני חדירת גשם ורטיבות ומפני התעבות מים.

יתרון בלעדי זה של שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר פותח בפניך חוג חדש של לקוחות.

סוף לסדקים בקירות

שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר מעניקה לך פתרון מיידי לכמה מן הבעיות המוכרות לך.

גמישות התערובת מאפשרת לך לחליק טעויות נפוצות של מישוריות בשעת הישום. הטיח התרמי פשוט מתאים את עצמו לפני המשטח. הוא מונע את השפעת שינויי הטמפרטורה על קירות המבנה, ובכך מגן עליהם מפני סדקים שנוצרים עקב התפשטות והתכווצות חומרי הבנייה.

הטיח התרמי אטים למים וללחות ומונע הווצרות טחב ועובש בקירות.

צחוק הגורל — יתרונות אלה הופכים את השימוש בטיח תרמי של תרמוקיר למשתלם, גם במבנים המבודדים בבלוקים קלים.

גימור יפה הוא חלק מן השיטה

הבידוד בשיטת תרמוקיר הוא פעולה משולבת של 3 שכבות. שכבת "תרמויסוד" עליה מניתים את הטיח התרמי, המורכב מכדוריות קטנטנות של פוליסטירן מוקצף (קלקר) ומקשרים הידרוליים שמבטיחים בידוד תרמי יעיל ויציב.

השכבה האחרונה היא ה"תרמופיך" שהיא, למעשה, טיח גימור המעניק לקירות החיצוניים את המראה היפה, בהתאם לדרישות של לקוחותיך. כדי לחסוך בזמן עבודה, אתה יכול לישם את שלוש השכבות במקביל.

15 שנים של הצלחה באירופה, ארה"ב ויפן

להצלחה ולאמינות של שיטת הבידוד התרמי באמצעות טיח תרמי יש קבלות. היא נמצאת כבר שנים רבות בשימוש נרחב בארצות תעשייתיות מפותחות, בעלות מודעות גבוהה לענין הבידוד התרמי וחשיבותו. השיטה זכתה להצלחה מרשימה גם אצלנו, במאות פרוייקטים.

תוכל לבוא לאתרים ולהתרשם במו עיניך.

שיטת הבידוד של תרמוקיר עונה על דרישות תקן (ת"י 1045) המתוקן.

חסכון, חסכון, חסכון

1. מחיר הבידוד של מ"ר בשיטת הבידוד של תרמוקיר נמוך ממחיר הבידוד של אותה יחידת שטח בשיטות האחרות. ובשיטת תרמוקיר התוצאה טובה יותר.
2. עם שיטת הבידוד של תרמוקיר אתה יכול לבנות בשיטות הבנייה הקונבנציונאליות, הטובות והחסכוניות, בלי להתפשר על איכות הבידוד התרמי.
3. אתה חוסך במאמץ ובכח אדם — ישום שיטת תרמוקיר יכול להתבצע ע"י הטייח.
4. ישום השיטה הוא פשוט ומהיר וחוסך לך זמן יקר.
5. אתה חוסך בהוצאות הובלה. שקי הטיח התרמי תופסים הרבה פחות נפח מבלוקים קלים מבודדים.

אתה חייב לדעת יותר

למרות הפשטות וקלות הישום של שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר, היא דורשת מקצוענות ומיומנות טכנית. התקשר אלינו טלפונית, או באמצעות התלוש המופיע כאן, ואנחנו נשמח לספק לך מידע טכני מפורט, בכתב ובאופן אישי. הצוות המקצועי שלנו, הנעזר בידע מחו"ל, עומד לשרותך בכל עת.

גזור ושלח. חוברת הסבר תגיע אליך בדואר. חינם.

לכבוד תרמוקיר בע"מ

שם ______

□ נא לשלוח אלי את חוברת ההסבר

טלפון ______

□ נא לזמן אותי ליום עיון במפעל

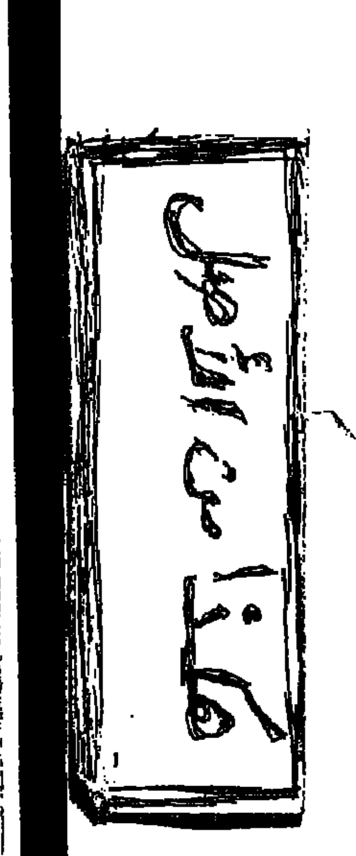
כתובת ______

□ נא לתאם לי פגישה עם איש מכירות בשעות ______

תרמוקיר

תעשיות לבנייה מתקדמת. קיבוץ חורשים.

ד.נ. השרון התיכון 45865, טל. 03-9369824/5

50 שנה בשטח

זה היסוד שלנו!

וזה לא סוד, 50 שנה בשטח הן יסוד איתן מאד.
הסתכל מסביב ותראה, בכל מקום בארץ שכונות ודירות
איכות של שיכון עובדים.
אין עוד חברה בישראל ששיכנה חצי מיליון דיירים מרוצים.

בוא ניסע לטבריה

במקום היפה ביותר בטבריה, על צלע ההר הצופה על הכנרת כולה, מוקמת „נוה הדר טבריה" ובה דירות המיועדות לענות על „צרכי נופש משפחתיים" או כשיכון קבוע לזוגות צעירים.

הרכישה היא מוחלטת ובלעדית, כך שניתן לשלב בה הנאה במשך כל ימות השנה והשקעה כספית טובה לטווח ארוך.

במרבית מקומות העבודה בישראל קוצר שבוע העבודה ל־5 ימים. שעות הפנאי המיועדות לנופש משפחתי הולכת ומתרבות, על כן רכישת דירה נוספת שתענה על צרכים אלה הופכת להיות חיונית לגבי משפחות רבות. עיר כמו טבריה, המציעה אפשרויות בילוי במשך כל ימות השנה, היא ללא ספק מקום מתאים מאד למטרה זו. נושא תיירות הנופש הפעיל התפתח מאד בשנים האחרונות בכל איזור הכנרת, כשבראש צועדת כמובן הפעילות הקשורה בתרבות המים, ובחורף – המרחצאות החמים שבמקום הם המהווים את מוקד המשיכה. יתרון נוסף של העיר טבריה הוא בהיותה ממוקמת במרחק נסיעה נוח לכל מקום בצפון ובמרכז הארץ. ועל כן רכישת דירת־נופש בה מאפשרת ניצול רב יותר של הדירה לא רק בחגים ובחופשות אלא גם בסופי השבוע.

זהו הנוף שישתקף מחלון דירתך.

נוסף לאפשרויות הרבות של ניצול הדירה במשך כל ימות השנה, על ידי כל בני המשפחה, יש לדירה מסוג זה יתרון בולט כהשקעה לטווח ארוך.

הקרקע עליה נבנית **„נוה הדר טבריה"** היא בבעלות פרטית. הדירה נרשמת בטאבו על שם הרוכש והופכת להיות נכס פרטי לכל דבר, שניתן לנצלו בזמן הנוח לך ובמשך כל ימות השנה. בניגוד לשיטות נופש אחרות המוצעות בשוק, יתרונה של דירת הנופש הוא בכך שאתה יכול לנפוש בה **בזמן הנוח לך** ובמשך כל ימות השנה. כן ניתן בקלות למכור או לממש את הנכס כמו כל נכס אחר.

„נוה הדר טבריה" נבנית בצמוד ל„טבריה קלאב הוטל" באיזור תיירות יוקרתי שלמרות היותו בעיר טבריה גופה הוא מרוחק משאון והמולה עירוניים. בכל דירה, המשתרעת על פני 82 מ"ר, יש חדר־מגורים עם חלון פנורמי הצופה אל הנוף. מטבח פתוח המשולב בחדר־המגורים ויוצר חלל פנימי גדול. לכל דירה יש מרפסת הצופה אל הכנרת. שני חדרי שינה, המופרדים על ידי מערכת של שירותים ואמבטיה, משלימים את הדירה.

מגורי קבע לזוגות צעירים

דירה מסוג זה יכולה לשמש לא רק כדירת־נופש משפחתית אלא גם כדירה נוחה ומרווחת למגורי קבע בעיקר לזוגות צעירים. מכיוון שהיא עומדת בקריטריונים של משרד השיכון ניתן לרכוש אותה בתנאים מועדפים של זוג צעיר ושל איזור פיתוח ובאותה עת ליהנות מאיכות חיים גבוהה יותר מזו המקובלת במרבית השיכונים הסטנדרטים.

חברת „דרוקר" היא העומדת מאחורי הפרויקט. חברה הידועה באיכות הבנייה הגבוהה שלה ובפרויקטים הרבים שבנתה בכל רחבי המדינה. מאחר והבעלות היא של קרקע פרטית, נרשמת הערת אזהרה בטאבו לטובת כל רוכש. ולפי דרישה ניתן גם לקבל ערבות בנקאית. פרוייקט „נוה הדר טבריה" נמצא כבר בתהליך מתקדם של בנייה. הדירות תהיינה מוכנות לכניסה בעוד כשנה.

חברת „דרוקר" החלה דרכה כחברה הבונה בעיקר בצפון הארץ. היא בנתה אז בכל אזורי הפיתוח בצפון: בעפולה, בנצרת, במגדל העמק, בכרמיאל, ביקנעם ובצפת. במשך השנים התרחבה פעילות החברה והיא החלה לבנות במרכז הארץ, בירושלים ואפילו באילת. חברת „דרוקר" לא התמקדה בבנייה למגורים בלבד אלא בנתה, כקבלן מבצע, מבנים ידועים כמו: בניין תדיראן, בית חרושת „אסם" ביקנעם ובפתח־תקוה, שדות תעופה בנגב, פרויקט בטחוני גדול בצפון הארץ ועוד. בשנה האחרונה בונה חברת „דרוקר" לתנועה הקבוצית.

חברת „סולל־בונה" רכשה את מרבית השליטה על החברה ובכך מוסיפה יתר בטחון ואמינות לפעילות החברה כיום.

לאינפורמציה ופרטים נוספים נא לפנות למשרד החברה: בחיפה, משרדי חב' דרוקר, קרית אתא טל.: 04-725941 ובתל־אביב, אבן גבירול 2, בית אליהו טל: 03-256404. בירושלים: בית „כלל" טל: 02-245630.

פנים הדירה – הוא המוקד. מחשבה ומאמצים רבים הושקעו בה על ידי הארכיטקט יעקב רכטר כדי להפוך אותה לבית אמיתי מרווח ונוח.

מבט מ הסלון המהודר אל הגן הפרטי של דירות הגן״ ואל הגבעות הנשקפות שעליהן יקום פארק רחב ידיים.

בכל רחבי המדינה פזורים בתים משותפים לרוב בתים אלה יצרו סטנדרט מגורים מקובל הנתון לבקורת רבה. רק חברות בניה בודדות אינן מוכנות להתפשר עמו. הן משקיעות מחשבה ומשאבים רבים כדי לבנות ברמה אחרת.

חברת „נוה״ חברת בת של החברה לנכסים ובנין בע״מ היתה החלוצה בתחום זה והקימה מרכזי מגורים מודרניים שבהם הושם הרגש בעיקר על פנים הדירה (בה מבלה כל אחד מאיתנו את מרבית זמנו) והן על הסביבה הקרובה כולה.

חברת נוה״ מציעה:

בית שראוי להתכבד בו

פרויקטים שקנו לעצמם שם כמו: „נוה אביבים״ שברמת אביב, „רמות נוה״ שבתכנית ל׳, „נוה אמירים״ שבהרצליה הם כרטיס הביקור של החברה ועתה מצטרפת אליהם שכונת מגורים חדשה: „מרום נוה״ המוקמת ברמת־גן.

שכונה זו, כמו אחיותיה הוותיקות, מיועדת לאנשים המעדיפים לחיות בקרבת העיר ולהנות מתרבות דיור מודרנית מבלי לוותר על השקט.

השטח המיועד לפרויקט „מרום נוה״ משתרע על־פני 160 דונם, מתוכם הוקצו 62% לפארק עירוני נרחב ולצרכי ציבור ורק 38% לבניה. זהו יחס הפוך מן המקובל והוא מהווה את הבסיס לתכנון המיוחד של השכונה.

מלאכת התכנון הופקדה בידיו האמונות של הארכיטקט יעקב רכטר, חתן פרס ישראל לארכיטקטורה. עם הרבה מעוף ותוך ראיה לטווח ארוך יצר יעקב רכטר דגם של שכונת מגורים מודרנית שתענה על צרכי התושבים גם בשנות האלפיים.

„מדובר בריכוז גדול של מגורים עם דגש רב על חללים ריקים פתוחים לנוף, הקפדה על פרטיות מידבית, רמת בטיחות גבוהה וגישה נוחה למרכזי שירותים. כל אלה יחד הם תופעה יוצאת דופן באיזורים האורבניים הישראליים״ אומר יעקב רכטר.

„פיסת הקרקע הגדולה שעמדה לרשותי בעת התכנון איפשרה לי להחליט שלא לחלק את כל השטח לחלקים קטנים מאוד אלא ליצור גן מרכזי אחד שישתרע על־פני 40 דונם ואת בתי המגורים לבנות בתיאום לאותו הגן.

מי שחי במקום כמעט ולא חש את קרבת השכנים אך מרגיש שייכות לקהילה שסביבו.

מסלולים נפרדים המתוכננים להולכי רגל יובילו את הדיירים הישר מביתם אל מרכזי הקניות והשירותים הסמוכים. הילדים יוכלו לגשת בדרך מוגנת, ללא צורך בחציית כבישים לאזורי המשחקים, הנכללים אף הם בשטח הגן, הרחק מן הכביש הסואן״.

מהו ייחודן של הדירות עצמן?

„תשומת הלב המירבית ניתנה לתכנון פנים הדירה. השאיפה לתרבות דיור אמיתית תמיד איפיינה את הדירות שבנתה חברת „נוה״ ולא פגמנו במסורת זו, להיפך. בפרויקט זה ניסינו לתת מגוון עשיר מאוד של דגמי דירות שתתאמנה לצורות חיים שונות.

בדירות מסויימות הושם הדגש על הפרדה מוחלטת בין חיי היום יום לבין חיי הלילה. אפשר לעבור בהן אל חדרי השינה מבלי לחצות את חדר המגורים ויש גם להיפך, דגם בו חדר המגורים הוא מרכז החיים של הדירה והכל עובר דרכו.

בדגמים מסויימים הקפדנו ליצור יחידה נפרדת לחלוטין לידה כניסה עם שירותים צמודים. דירות מסוג זה מתאימות לבעלי מקצועות חופשיים המקבלים קהל בבית, או למגורי הורים קשישים, בנים אחרי צבא, ואורחי המשפחה.

המגוון רחב מאוד. אין זה מגדל מגורים טיפוסי שבו כל הדירות שוות״ מסכם הארכיטקט יעקב רכטר.

הדירות שבונה חברת „נוה״ הן בית במלוא מובן המילה. בית לכל החיים העונה על כל צרכי המשפחה המודרנית. אם הבית תרגיש נוח בתוכו ובעלה יהיה גאה בו.

האוכלוסיה המגלה ענין בדירות של חברת „נוה״ מורכבת, מטבע הדברים, ממשפחות המחפשות דרך להיטיב את תרבות הדיור שלהן. הן מבוססות יותר מבחינה כלכלית, דרישותיהן גבוהות והן מחפשות את הטוב ביותר.

היכן בדיוק ממוקמת „מרום נוה״?

כמו בפרוייקטים הקודמים שלה שהיו קרובים מאוד למרכזים עירוניים, פנתה גם הפעם חברת „נוה״ למקום מרכזי ושקט ברמת־גן – עיר העוברת עתה שינוי משמעותי והופכת להיות אטרקטיבית ביותר לתל־אביבים ולמי שבאים ממקומות אחרים בארץ. „מרום נוה״ מייצגת בדרך תכנונה ובנייתה גישה חדשה למגורים בעיר, גישה המקובלת כיום במרכזי הדיור המודרניים בעולם המערבי״.

פנים הדירה הוא המוקד. נוחות מירבית, מרחב מחיה גדול ופרטיות הם מאפייניה. כמה שפחות שותפות עם השכנים. מים חמים, הסקה דירתית ואפילו לוח חשמל ניתנים לכל דייר בנפרד והם בשליטתו הבלעדית.

מה היקפו של פרוייקט „מרום נוה״?

בטווח רחוק מתוכננות במקום 1050 דירות. מתוכן 160 עומדות בפני השלמה בשלב א׳. (100 מהן כבר מוכנות ומאוכלסות ברובן ו־60 נמצאות בשלבי גמר).

מלבד שתי רצועות של בתי מגורים שיתחמו את הפארק הולך ונשלם במקום מרכז מסחרי בשטח כולל של 3,500 מ״ר שהוא רק חלק קטן מן השטח המסחרי המתוכנן לעתיד.

2 שטחים נפרדים מיועדים להקמת מועדוני ספורט ובריכות שחיה.

מעל למרכז המסחרי יוקמו 3 מגדלי משרדים ולמרגלותיהם תשתרע ככר עירונית גדולה. מדובר אף על כך שעיריית רמת־גן תעתיק למקום זה את משכנה.

„אנו מקפידים על הפרדה מוחלטת בין האיזור המסחרי הסואן לבין איזור המגורים ועומדים בהבטחותינו להקים רובע עירוני מודרני בעל אופי שקט״ – אומר זאב ברעם מנהל הפרוייקט.

חברת „נוה״ היא היוזמת היחידה של הפרויקט כולו ובידיה התכנון והבניה״.

בחברת „נוה״ אין קיצורי דרך ואין התחכמויות.

בדרך סולידית ואמינה בונה החברה כבר למעלה מ־30 שנה ומקפידה לשמור על עקרונותיה: תכנון מקצועי מעולה, רמת ביצוע גבוהה ואמינות ללא פשרות ביחסיה עם הדיירים.

היא איננה מסתפקת בכך שהיא נותנת להם מגורים בכתובת שראוי להתכבד בה אלא עומדת לשרותם עוד שנים רבות לאחר שבאו להתגורר במקום.

„מה שאנחנו נותנים הוא הטוב ביותר ולמה שאנו מתחייבים אנו מקיימים ללא פשרות״ אומר עקיבא דן מנהל המכירות של החברה.

„הבית היה ונשאר מרכז חייו של כל אחד מאיתנו ולכן עלינו להיות משוכנעים שקבלנו את הטוב ביותר. כל אדם הבא לקנות דירה בחברת נוה יודע בדיוק היכן הוא עומד גם מבחינת המחיר, גם מבחינת תנאי התשלום וגם מבחינת המוצר המוגמר שקבל״.

אקסלוסיבי? – כן בהחלט!

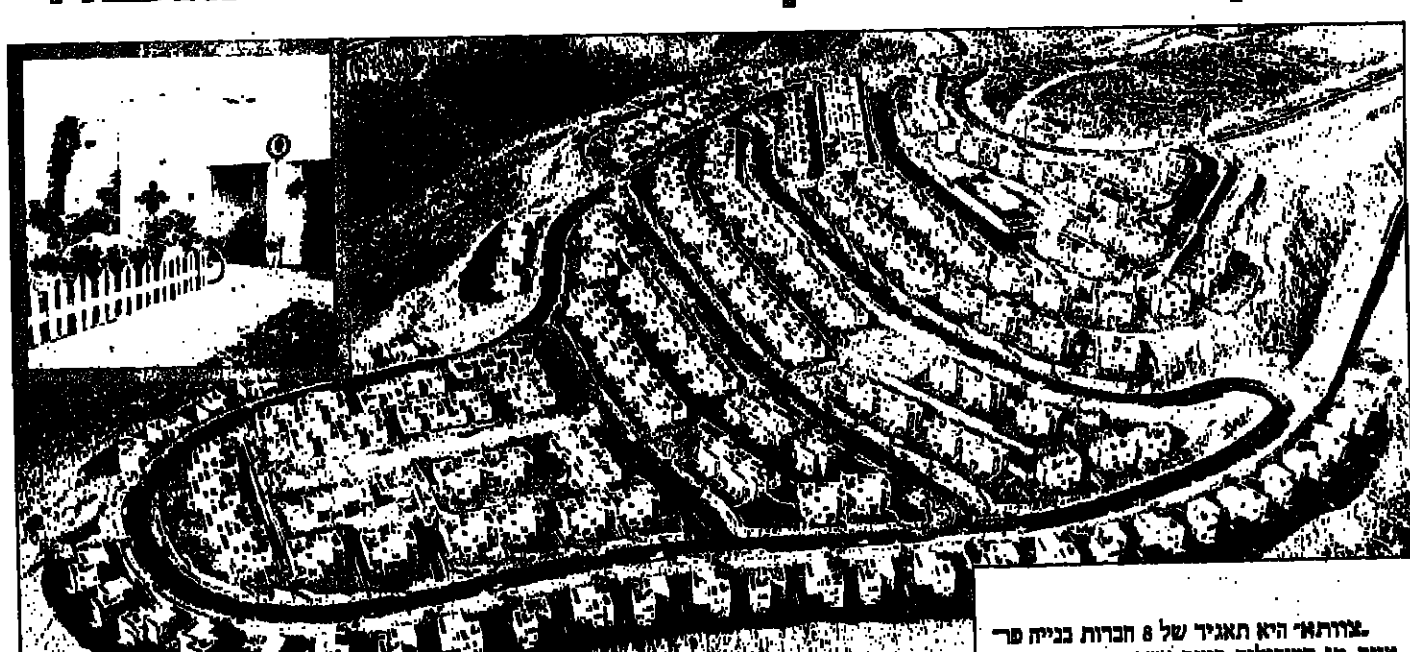
יקר? – לא! ודקא! בוא והוכח!

בפרטים נא לפנות אל: המשרד הראשי, רח׳ ארלוזורוב 58 ת״א, טל. 241166.

משרד האתר, רח׳ תרצה רמת גן, טל. 03-777137

בפרויקט „מרום נוה״ – הנבנה ברמת־גן מציגה חברת „נוה״ דגם חדש ושונה של אזור מגורים מודרני.

„חלקת אלוהים הקטנה" — באלפי מנשה

„ניתן לשלב איכות חיים עם רמת חיים". זו היתה המחשבה שעמדה מאחורי החלטתן של 400 משפחות שעזבו מקומות מגורים מסודרים במרכז הארץ ובאו להתגורר ב„אלפי מנשה". הם המירו דירה סטנדרטית בבית מרווח עם חלקת אדמה, גינה ודשא. המירו את שאון העיר, הלכלוך והצפיפות באוויר הרים צח ושקט למכביר. הם נתנו לילדיהם רמת חינוך גבוהה יותר ומקום נעים לגור בו.

„צוותא" היא תאגיד של 8 חברות בנייה פרטיות מן המובילות בענף אשר התארגנו במשותף לבניית העיר אלפי מנשה. 90% מן העיר ייבנו כמתכונת של וילות וקוטג'ים ואילו 10% בלבד כבניינים מדורגים.

„אנו עומדים בהשלמת שלב א'. איכלסנו כבר כ־400 יחידות, וכן פועלים במקום כל השירותים: בית־ספר מעולה, 5 גני־ילדים ומעון יום, מועדון ספורט נמצא בתהליכי השלמת בנייה, מרכז מסחרי ומרפאה" – אומר ירון לויט, מנהל המכירות של חברת „צוותא".

במבחר הקוטג'ים והווילות המוצעים למכירה יש בתים מ־4 ועד 7 חדרים, מ־200 ועד 500 מ"ר של קרקע כאשר השטח הבנוי נע בין 100 מ"ר ל־175 מ"ר. נותרו מספר קוטג'ים לכניסה מיידית. המחירים – 57,000 $ – 82,500 $ לא כולל מ.ע.מ. אך כולל כל הוצאות הפיתוח. לקבלת אינפורמציה נא לפנות ל: משרדי המכירות: בת"א, דיזנגוף 16, טל: 288939, 288067.

מאת: רות פנחסי

„אלפי מנשה", המתנשאת על גבעה גבוהה (כ־300 מ' מעל פני הים), משקיפה על כל השרון והשפלה ואף את הים רואים ממנה.

האנשים, המתגוררים בה מאז שנת 1983, עובדים בסביבה הסמוכה ומנהלים חיים קהילתיים למופת.

חיי תרבות וחברה תוססים. הקפדה על איכות הסביבה. במידה רבה, זוהי נוסחה חדשה להתיישבות שנות ה־80, עיר מודרנית המתוכננת מראש ל־2,500 משפחות. הכל בה נעשה מתוך תכנון מדוקדק. אין בה אנטנות טלוויזיה מכוערות אלא אנטנה מרכזית אחת וסידור כבלים תת־קרקעי. הפיתוח העירוני כולו נעשה בקו מודרני: רחובות רחבים, שדרות, שטחים רבים המיועדים לפארקים ולאמפיתיאטרון עירוני.

התושבים ביוזמתם הקימו עמותה ובונים במקום מועדון ספורט במתכונת של קאונטרי קלאב כחברת מניות. מועדון הספורט נמצא בעיצומה של הבניה והוא יופעל החל מ־1 יוני 1986. בו תפעלנה 2 בריכות שחיה, 5 מגרשי טניס, מגרשי כדורסל וכדורעף ובנייני ציבור.

כן יש כבר היום ב„אלפי מנשה" מרכז מסחרי ובו סופרמרקט ענק, חנויות נוספות וכן מרפאה ובה מיוצגות כל קופות החולים.

מרכזיית טלפונים נפרדת ואוטונומית ל„אלפי מנשה" פועלת זה כבר במקום. כל משתכן מקבל טלפון מייד עם כניסתו לביתו!

הגישה ל„אלפי מנשה" הנמצאת באמת במרחק של 5 דקות נסיעה מכפר־סבא היא נוחה במיוחד הודות לכביש חדש שנסלל ע"י החברה והוא אינו חוצה אף ישוב ערבי.

כביש המשך של חוצה שומרון, הנמצא כבר בשלבים סופיים של הבניה, יקשר ישירות את „אלפי מנשה" עם צומת מורשה ויחסוך זמן רב בנסיעה לתל־אביב ולמקומות אחרים בארץ.

„אלפי מנשה" מצטרפת אל שורת שכונות הווילות היוקרתית כמו: רמת אפעל, רמת פולג, נוה־מונוסון ואחרות כשהיא מציעה לתושביה מלבד בית יפה ומרווח גם ארגון קהילתי ורמת אוכלוסיה גבוהה.

כל אחת מן השכונות האלו החלה כשכונה מרוחקת ומנותקת ואנשים רבים חששו „להסתכן" ולרכוש בה בית אך היום הן כולן פורחות ומשגשגות והמחירים כהן מאמירים כשל הביקוש הרב.

אין כל סיבה ש„אלפי מנשה" לא תעבור אותו תהליך, מפני שיש לה עוד שתי תכונות שהן ייחודיות רק לה:

ראשית, זהו המיקום המיוחד – בגובה 300 מ' מעל פני הים שמשמעותו גם אקלים יבש וקריר. אין לחות במקום ובתקופת הקיץ, כאשר ברמת־השרון ובהרצליה סובלים האנשים מן הלחות הגבוהה וההזעה הבאה בעקבותיה, יושבים תושבי „אלפי מנשה" ונהנים מרוח קרירה.

שנית, הנוף הנשקף מכל קוטג' הוא עוצר נשימה. כל השפלה והחוף כאילו נכנסים לביתך.

תחילתו של המקום ב־150 משפחות, כולן באו מקרב קציני צבא הקבע ועובדי מערכת הבטחון. אחר־כך הצטרפו אליהן עובדי התעשיה האווירית, עובדי תדיראן, אנשי סגל של אוניברסיטאות ובעלי מקצועות חופשיים למיניהם.

אנשים שהמודעות שלהם לאיכות החיים יצרה אצלם את הצורך לחפש מקום כזה הגיעו לכאן ואמנם הם הצליחו להקים במקום חיי קהילה למופת. הם חיים כאן מתוך תחושה של שייכות עמוקה למקום והם גאים בו מאוד.

דגש מיוחד מושם על נושא החינוך. בביה"ס הקיים במקום לומדים 350 תלמידים מכיתה א' ועד כיתה ז', שבו משולבים גם חוגים למיניהם. הפעילות התרבותית מתמקדת סביב ביה"ס כאשר ההורים הם שותפים מלאים למתרחש בו. גם פועלים במקום 5 גני־ילדים ומעון־יום.

משפחת אלון הגיעה לאלפי מנשה מרמת־גן. גדעון אלון (46), מנהל מרפאה בתל־אביב.

„חיפשתי שקט ואוויר נקי. רציתי לברוח מהאקלים המעיק של כל איזור גוש דן, ומצאתי כאן הרבה יותר מזה. אוכלוסיה מעולה. פעילות תרבותית ענפה לילדים ולמבוגרים. אין כאן כל בעיה בטחונית. אנחנו ישנים עם דלתות פתוחות. זוהי שלווה אמיתית. הגישה למרכז הארץ נוחה מאוד. הבית מתוכנן היטב. יש בו מרחב וכן פרטיות מירבית להורים ולילדים".

ואכן, בית יפה יש למשפחת אלון, וגינה מטופחת ונוף הררי נשקף מכל חלון.

„זוהי חלקת אלוהים הקטנה שלי" – מצהיר רמי כפיר קצין בצבא קבע שנמצא באלפי מנשה מראשיתה. הגאווה ניכרת היטב על פניו. יש לו חצר וגינה ובה נטע עץ זית ותמר וגפן והוסיף ושיפץ, והכל במסירות ובאהבה ובקשר עמוק למקום.

בירושלים:

בית טוב ב„מקום בצמרת"

„מקום בצמרת" – שכונת יוקרה ירושלמית ממוקמת באזור מרכזי שדרות ש"י עגנון (סוף רחוב הפלמ"ח) מאפשרת גישה נוחה לשירותים עירוניים ונותנת תשובה לאנשים המחפשים תרבות דיור גבוהה בלב העיר.

בניית שלב א' של פרוייקט „מקום בצמרת" נסתיימה והדירות כבר מאוכלסות ברובן נותרו למכירה מספר דירות בנות 4 ו־5 חדרים ודירת 6 חדרים אחרונה.

מאת: רות פנחסי

חדר מגורים של אחת המשפחות המתגוררות [illegible]

מגיע הרגע בו רוצה כל משפחה לשפר את תרבות הדיור שלה. עברו שנים, מצבה הכלכלי השתפר. הילדים כבר בגיל הנעורים וזקוקים לפינה משלהם. צרכי המשפחה השתנו, הטעם התעדן והדרישות גבוהות יותר. ברגע כזה יש המעדיפים את היציאה אל מחוץ לעיר, אך יש כאלה שלא יוותרו על המגורים בתוך העיר עם כל היתרונות המשתמעים מכך.

לאלה מיועד פרוייקט המגורים „מקום בצמרת" הנותן תשובה נכונה לאוכלוסיה שרוצה להישאר במרכז העיר ועם זאת לחיות באיכות חיים גבוהה יותר.

„חיפשנו דרך להישאר באזור מרכזי אך להתגורר בשכונה חדשה. מרבית השכונות החדשות נבנו מחוץ לעיר. היה לנו ויכוח משפחתי. בעלי רצה בית מחוץ לעיר ואני העדפתי להישאר בעיר, להנות מכל שרותיה ולא להשתעבד להסעות אינסופיות של הילדים". ממשיכה ומספרת [illegible] את הדירות של „מקום בצמרת". לבסוף, המיקום, הנוחיות והתכנון הנהדר של הדירה הם שהכריעו את הכף. היום אני יודעת שלא פגמתי באיכות החיים של משפחתי, להפך, הכל קרוב מאוד ונוח. הילדים מנהלים את חייהם באופן עצמאי לחלוטין. והדירה היא פשוט „משגעת", מרווחת מאוד, נוחה ומותאמת היטב לצרכי[illegible] הוא נקודת מוקד חשובה בדירה. זהו [illegible] על עמק המצלבה, בניין הכנסת [illegible] השכונה חדשה ומודרנית, בית הספר [illegible], גני ילדים סמוכים ועורקי תחבורה [illegible] ועם זה הרבה שקט ופרטיות [illegible] הדירה הקודמת עד שראינו את „מקום בצמרת". היה לנו ברור מיד [illegible] נהדר. כל אחד מן הילדים נהנה [illegible]

„שנתיים חיכיתי עם כסף מזומן ביד עד שראיתי את תכנון הדירה של „מקום בצמרת" ומיד החלטתי וקניתי. זהו תכנון נהדר, הדירה בנויה כך מרווחת שכל אחד מוצא את פינתו" – אומרת אחת הדיירות

שותפות שמצאו ביניהם הדיירים שוררת במקום אווירה נעימה, ויחסי השכנות יפים ותרבותיים.

– במה ייחודן של הדירות?

הדירות של בנייני „מקום בצמרת" תוכננו ע"י הארכיטקט [illegible], חתן פרס ישראל לארכיטקטורה. הן מצטיינות במרחב פנימי גדול במיוחד (יש דירות בהן מגיע שטח הסלון ל־55 מ"ר) וייחודן הנוסף טמון בחלונות [illegible] (TEA FOR TWO) [illegible]

הבנייה המעולה והגמר של „סולל בונה" שהם על פי דבריו ב„רמת גימור שלא מכירים בירושלים". עוד נקודה שמציין אורי היא המודעות הרבה לפתיחות לנוף.

– היכן ממוקמת השכונה ומה מוצע למכירה?

„מקום בצמרת" נבנית בקרית שמואל שבירושלים – רח' ש"י עגנון (סוף רחוב הפלמ"ח) מול גבעת האורנים. צמוד ל„מקום בצמרת" נמצא מרכז מסחרי הכולל סופרמרקט וחנויות אחרות. קווי תחבורה ציבורית לכל חלקי העיר נמצאים בהישג יד. מרבית הדירות של שלב א' מאוכלסות כבר. נותר מספר מצומצם של דירות בנות 4 ו־5 חדרים ודירת 6 חדרים אחרונה. כמו כן נמשכת מכירת קוטג'ים בני 6 חדרים עם גינה צמודה.

ומסיים רוני טוקטלי, מנכ"ל חברת „מקום בצמרת":

„סיימנו בשעה טובה את בניית שלב א' תוך שאנו משלימים גם את בניית כביש הגישה למקום. כביש זה משמש גם את שכונת רסקו הותיקה ואת האיזור כולו.

אנו חושבים שיתרונן של הדירות שלנו הוא במיקומן המיוחד בלב ירושלים וביכולתן להציע תרבות דיור אחרת.

כדי לסייע למתעניינים הפוטנציאליים אנו מציעים אפשרות לשלם 60% מערך הדירה בעת חתימת החוזה והיתרה ב־6 תשלומים שווים מיום הכניסה לדירה. את החזקה על הדירה ניתן יהיה לקבל כנגד ערבות מתאימה ולאחר השלמת התשלום הנדרש במעמד חתימת החוזה.

מאחר והדירות מוכנות לאיכלוס מיידי דרגת הסיכון היא אפסית. הלקוח קונה נכס ומקבל אותו מייד. במבט לעתיד הרוכש אצלנו דירה לא רק מקבל תמורה מלאה לכספו אלא אף זוכה להשבחת ערך הנכס שבידו.

אנו מבטיחים יחס אישי ומסור של הצוות ואוזן קשבת לכל בקשה של משתכן.

ולכם המתעניינים שלא מתפשרים על פחות מן הטוב ביותר, שמרו לעצמכם מקום טוב בצמרת ירושלים.

בפרטים נא לפנות:

„מקום בצמרת", מרכז כלל, קומה 9, טל: 02-232687, 244842 ירושלים

[illegible] השקעות בע"מ, א. יצחקי בע"מ, כדורי בע"מ, שגיא בע"מ.

בנק טפחות

מאת: רות פנחסי

המשכנתא היתה ונשארה מרכיב משמעותי בתח־שיב המשפחה המתכננת רכישת דירה. בישראל המ־משלה נותנת משכנתאות בהיקף ניכר ולזמן ארוך (עד 20 שנה).

מאז יולי 1979 ניתנות מרבית המשכנתאות בה־צמדה מלאה למדד וזאת בשל שיעורי האינפלציה הגבוהים, אך בריבית נמוכה יותר מזו שהיתה מקוב־לת לפני־כן.

ההלוואות הממשלתיות ניתנות באמצעות 15 בנ־קים למשכנתאות וביניהם הבנק הגדול ביותר הוא בנק „טפחות" (בנק „טפחות" מחלק כ־40% מהמשכ־נתאות ואילו ביתרה מתחלקים כל האחרים).

התחזר החודשי בעת קבלת ההלוואה ומהו ההחזר הצפוי עקב ההצמדה למדד, ולשקול האם יוכל לע־מוד בתשלומים לאורך זמן.

מהי שיטת ההצמדה המקובלת היום?

ההלוואות לזכאים וכן ההלוואות הנוספות ניתנות ברובן בהצמדה מלאה למדד מאז יולי 79'. עד אז ניתנו ההלוואות ללא הצמדה אבל בריבית גבוהה שהגיעה לגובה של עשרות אחוזים. כתוצאה מן הרי־בית הגבוהה היה גם התשלום החודשי ההתחלתי גבוה מאוד ורק מעטים יכלו לעמוד בו (וזאת למרות שבמשך הזמן חלה שחיקה גם בו).

בבנק „טפחות" מדגישים כי על פי השיטה החד־שה שבה התשלומים החודשיים צמודים למדד הרי־בית על ההלוואה נמוכה ביותר וההלוואות של מש־רד השיכון אינה עולה על 5% בשנה ולכן גם התנאים גם לדירה החדשה ואין הוא צריך להתמודד עם פרעון יתרת ההלוואה.

יחד עם זאת מציינים בבנק כי הלווה או הזכאי רשאי בכל עת לסלק את ההלוואה או חלק ממנה אם ירצה בכך.

מהו תהליך קבלת המשכנתא?

בנק „טפחות" הוסמך לטפל בהוצאת תעודות זכ־אות לכל סוגי הזכאים – זוגות צעירים, הטבת תנאי דיור, פתרון צפיפות דיור, בודדים ואחרים. הבנק בודק את גובה הניקוד של הזכאות ובמקביל מתחיל בביצוע הליכי ההלוואה.

בכל אחד מסניפי „בנק טפחות" הפזורים בארץ ניתן לבצע את כל הכרוך בזכאות לקבלת משכנתא. בפנייה אל הבנק על הזוג הצעיר להצטייד ב:

א. העתק של תעודת נישואין. (צילום)

ב. תעודת זהות. (צילום)

ג. אישור על שירות או פטור משירות צבאי.

במידה והחוזה על רכישת הדירה כבר נחתם יש להביאו גם כן.

לאחר שהוצאה תעודת הזכאות מתחיל תהליך קבלת ההלוואה הכולל החתמת ערבים ושיעבוד הדירה.

הודות למיחשוב הנהוג היום בכל סניפי בנק „טפחות" זורז באופן משמעותי כל התהליך לקבלת המשכנתא. ועם המצאת כל המסמכים מקבל הלווה מיד את ההמחאה.

כיצד תנוהל ההלוואה לאחר ביצועה?

אחת לשנה שולח הבנק ללווה את מצב חשבונו ויתרת ההלוואה שנותרה לו לתשלום.

התשלום החודשי נעשה באמצעות הבנק המסחרי בו מתנהל חשבון הלווה.

שינוי מהפכני חל בדרך הטיפול במשכנתאות. העסקה כולה נעשית בבנק. אין כל צורך בהתרוצצות בין משרדים ממשלתיים. קביעת הזכאות, הנפקת התעודה וביצוע ההלוואה נעשים ביעילות ובמהירות על־ידי הבנק

הממשלה היא הקובעת את תנאי המשכנתאות (דהיינו: אורך התקופה, שיעור הריבית ההצמדה וכו') ואילו הבנק מטפל בכל התהליכים הקשורים בכך. העסקה נעשית בבנק ולא במשרדים ממשלתי־ים.

היום, כל ההליכים הקשורים במשכנתא החל מק־ביעת הזכאות דרך הנפקת תעודת הזכאות ועד לבי־צוע ההלוואה נעשים בבנק וחוסכים טירחה וזמן.

זהו חידוש שאולי איננו ידוע די בקרב הציבור כי כל הפעילות הכרוכה בקבלת המשכנתא מתרכזת היום בבנק ולא במשרדים ממשלתיים.

מאחר ותעודת הזכאות מונפקת בבנק, במקרים שלזכאי יש כבר חוזה לרכישת דירה או שהוא עומד בפני רכישה, הוא יכול במקביל לאישור הזכאות להתחיל בהליכים של קבלת ההלוואה. בבנק „טפ־חות" רואים בצעד זה משום זירוז משמעותי.

ממה מורכבת המשכנתא?

המשכנתא לזכאים מורכבת היום משני חלקים: הלוואה של משרד השיכון והלוואה משלימה.

ההלוואה של משרד השיכון צמודה למדד לתקו־פה של 20 שנה בריבית של 0.5% על־פי תנאי הזכאות.

התשלום החודשי בהלוואה כזו מתעדכן אחת ל־3 חודשים לפי המדד.

הלוואה משלימה צמודה אף היא לתקופה זהה אך התשלום החודשי מתעדכן כל חודש.

בנוסף לכך קיימים הסדרים מיוחדים עם חברות הבנייה למתן הלוואות נוספות מכספי החברה.

תנאי הלוואות אלו נקבעים על־ידי החברות הנותנות אותן.

בבנק „טפחות" מבקשים להדגיש כי חשוב לאדם הלוקח על עצמו הלוואות, מעבר לאילו הניתנות על־ידי משרד השיכון לבדוק בקפידה מה יהיה התשלום ההתחלתי נמוך מאוד. כל זוג צעיר או כל זכאי אחר יכול היום להרשות לעצמו לקחת משכנ־תא בסכומים גבוהים מאוד.

לדוגמא: ההלוואה המינימלית הניתנת לזוג צעיר יחד עם ההלוואה המשלימה מסתכמת ב־28.5 מיליון שקל (כ־19,000 $). התשלום החודשי ההתחלתי עבור ההלוואה הנ"ל הוא: 205,470 שקל. אילו נית־נה ההלוואה ללא הצמדה היה צורך לקבוע ריבית בשיעור הקרוב לשיעור האינפלציה שעלה בשנה האחרונה על 400%. נניח שהריבית שהיו גובים הי־תה „רק" 100% לשנה. במקרה כזה היה הלווה מש־לם סכום של: 2,375,000 שקל לחודש!!!

כבור שהתשלום החודשי בשיטה הצמודה עולה עם עליית המדד אבל במרבית המקרים גם השכר ויתר מרכיבי ההכנסה משתנים באותה מידה.

בבנק „טפחות" ערים לעובדה כי בחודשים האחד־רונים התעוררה בעיה עקב שחיקת השכר אולם בעיה זו אינה נובעת משיטת ההצמדה אלא מקורה במדיניות הכלכלית הנהוגה היום במשק ועל־כן רו־אים בה תופעה זמנית חולפת.

כן מציינים בבנק כי עקב השחיקה הזמנית כש־כר הופחת התשלום החודשי בגובה של 20% בשלו־שת החודשים האחרונים: ספטמבר־אוקטובר־נובמ־בר. הפחתה זו תשולם על־ידי הלווה בתום תקופת ההלוואה.

כמובן שבשיטת ההצמדה גם יתרת המשכנתא הולכת וגדלה עם עליית המדד אולם יתרה זו אינה צריכה להפריע ללווה כל עוד אין הוא מתכוון לפ־רוע את ההלוואה פרעון מוקדם.

בבנק „טפחות" רוצים להדגיש כי חשוב לזכור שגם אם הלווה מחליט לאחר תקופה מסויימת להי־טיב את תנאי מגוריו ולהחליף דירה הוא יכול. במר־בית המקרים, לגרור את ההלוואה שלקח באותם

למה „טפחות"?

בנק „טפחות" הוא בנק המשכנתאות הגדול ביותר בארץ ומבצע היום כ־40% מן ההלוואות לדיור.

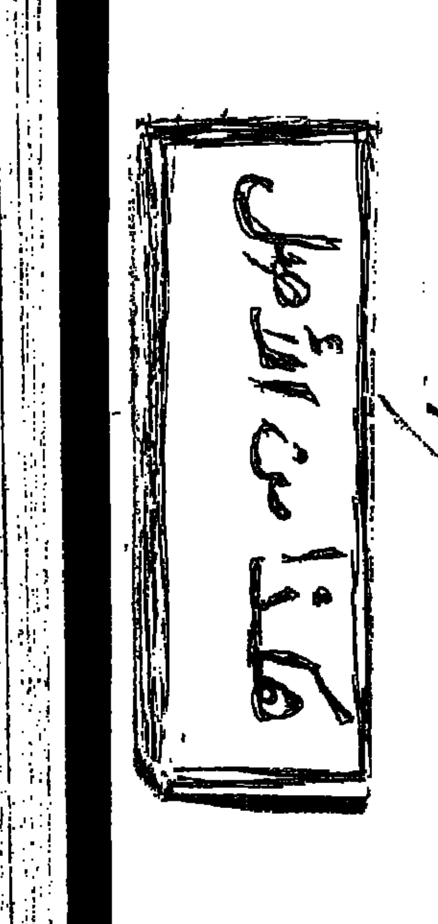
מאז הקמתו ועד היום מאופיין הבנק ברשת הסניפים הענפה שפיתח בכל רחבי הארץ.

לבנק „טפחות" יש היום 23 סניפים וסניפונים וכן 12 נציגויות ב„בנק המזרחי". בשיטה זו, יכול כל זכאי לקבל מן הבנק את השירותים הנדרשים במקום הסמוך לביתו.

מאפיין נוסף של בנק „טפחות", המייחד אותו מיתר הבנקים למשכנתאות הוא הקשר של הסני־פים למחשב המרכזי. כל סניפי בנק „טפחות" מחוברים ישירות למחשב על־ידי מסוף בשיטת ה־on-line יטה המאפשרת העברת מידע למחשב או ממנו ועדכונו באופן מיידי.

כתוצאה מריבוי הסניפים ומן המיחשוב מהווה כל סניף של בנק „טפחות" יחידה עצמאית לכל דבר וכתוצאה מכך ניתן שירות מיידי ללקוח. שירות זה חשוב ללקוח לא רק בעת קבלת ההל־וואה אלא גם במשך כל תקופת החזר ההלוואה לצורך בירורים, גרירת משכנתא וכו'.

בונים ומוכרים גם היום

מאת אברהם גולד

שוק הדירות של היום שונה מכל מה שידענו. המיתון הכללי בשוק זה עמוק. התמונה הכללית: יורדים מהפיגומים, לא יוזמים פרוייקטים חדשים. למי זה טוב, ימים יגידו. בינתיים ברור שאוכלוסיה לא נהכרח מצומצמת באיזורי המדינה השונים, ממשיכה ותמשיך לצרוך דירות. מישהו צריך לטפל בה.

מי שבוחן את פעילותה הנרחבת של חברת הבניה הממשלתית „שיכון ופיתוח", דווקא היום, יכול להבין כי לא רק שיקולי רווח מיידים מנחים את קברניטיה. חברה זו, בין המובילות את ענף הבניה בארץ, מציעה היום, בו־זמנית, מספר פרוייקטים ניכר, בחלקם בבניה חדשה. והעיקר: היא מציעה אותם בתנאים הנחשבים לאטרקטיביים ביותר בשוק.

למי שמחפש הסברים, מגלה דוד מור, יו"ר מועצת המנהלים של „שיכון ופיתוח" כי פעילות זו הינה נגזרת טבעית מתפקידה וממעמדה של החברה, כחברה ממשלתית. „כמו כל חברה, מתפקידנו לייצר רווחים", אומר מור. „אך באותה מידה הפעילות שלנו חייבת להיות רציפה, לספק צרכים שוטפים של כל רבדי האוכלוסיה בכל נקודה בארץ, ולא פחות חשוב – להבין את היכולת הכספית הריאלית של הצרכנים שלנו".

פעילות דומיננטית בשוק

התוצאה הישירה של מדיניות זו באה לידי ביטוי בשורה של הטבות – בחלקן מהפכניות – מהן נהנים רוכשי דירות רבים בכל רחבי הארץ. בחודשים האחרונים ניכרה פעילותה הדומיננטית של „שיכון ופיתוח", שתיעלה אליה יותר פניות ורכישות – גם בהשוואה לימים של פרוספריטי בענף.

„שיכון ופיתוח" הפתיעה את השוק החל באוגוסט האחרון ועד להטבות־שיא, ממש בימים אלה. עוד היום יכולים רוכשי דירות ב„שיכון ופיתוח" ליהנות מהנחות ענק של עד 24 מיליון שקל (!) ובונוסים נוספים. מי שבדק את ההצעות ומכיר את המקובל בשוק, גילה כי מדובר בהנחה מלאה ואמיתית (גובה ההנחה – לפי האתר ומחיר הדירה), אליה הצטרפו הטבות נוספות באתרים מיוחדים.

שיכון ופיתוח איפשרה ללקוחותיה להשתחרר גם מסכנת הצמדה. הפטנט: „חסימת הצמדה" לחלק מהתשלומים, או לחלק מהמחיר.

התנאים המיוחדים כוללים גם משכנתא כפולה עד לסכום מקסימאלי של 22 מיליון שקל. בחלק מהאתרים היא מציעה אפילו „משכנתא שלישית": את האפשרות למתן משכנתא גם לרוכשי הדירה הקודמת של לקוחותיה. עם מספרים כאלה, הוכיחה „שיכון ופיתוח", כי גם בימים קשים מאד אין טעם לוותר על חלום של רכישת דירה. הדרך אולי קלה יותר עכשיו. למי שגם זה קשה, אפשר לספר על תנאי תשלום מיוחדים. בחלק מהמקרים ניתן להגיע להסדר תשלומים של עד 20 חודש.

צריך בטחון בקניה

היו"ר דוד מור יודע כי מה שמריץ היום יותר לקוחות דווקא למשרדי המכירות של חברתו הוא צירוף של יתרונות. „אמנות היא מרכיב מרכזי בשיקולי הרכישה היום", אומר מור. „לומדים היום שצריך בטחון מלא בקניה. ואם מקבלים גם הקלות משמעותיות ברכישה, הרבה יותר טוב".

מור יודע כי כל היתרונות האלה לא מספיקים. הוא לא שוכח כי כל מי שמגיע למשרדי המכירות, יודע לברוק, לפני כל דבר אחר, את המוצר שהוא קונה. במילים אחרות: את הדירה שמציעים לו ושהוא מעוניין לרכוש. גם כאן לחברה כמו „שיכון ופיתוח" יש „יתרונות גודל", כפי שהוא מעדיף להגדיר. יתרונות אלה באים לידי ביטוי באתרים טובים ומועדפים, פיתוח סביבתי מלא, ולא פחות חשוב: יכולת טכנולוגית גבוהה בהקמה, שמשמעותה איכות בניה וסטנדרטים גבוהים.

היא מציעה „שיכון ופיתוח" סדרה רחבה של פרוייקטים כאלה. אחד הטריים שבהם, שכונת „רימון", בקריית־אונו, ממוקם בסביבת סביון. מה שנקרא „סביבת איכות". הדירות באתר זה מוכיחות כי חתך הפרוייקטים של חברה זו אינו בהכרח עממי. בקרית שרת, חולון, נחטפו תוך חודשיים 30 דירות ועתה החלה בנייתו של בניין חדש נוסף. גם ביהוד, זוכה „שיכון ופיתוח" להצלחה יפה השלב הראשון בפרוייקט רחוב ויצמן הסתיים וגם שם החלה בניית בניין נוסף.

הדירות נחטפו

הריצה לדירות „שיכון ופיתוח" חוזרת על עצמה גם באתר הבניה בגבעתיים. הדירות באתר זה נחטפו תוך זמן קצר ונותרו שם דירות בודדות. בתכנית לבנות בקרוב בניין נוסף.

הרשימה חלקית כמובן. במשרדי המכירות אפשר להתבונן ביתר עיון במפה המיוחדת של „שיכון ופיתוח". אפשר להחליט איפה בעצם, רוצים לחיות. צריך לזכור רק דבר אחד: בתנאי השוק של היום, מציעה „שיכון ופיתוח" הרבה יותר מבית טוב. היא מציעה, קודם כל, דרך נוחה להגיע לזה, ובעיקר: בטחון.

חברת דנקנר – ממשיכה בתנופה

דנקנר בניה ופיתוח בע"מ מקבוצת דנקנר, הוקמה לפני כשנה ומחצה בניהולו של רפי ביסקר. (34), בוגר הטכניון בהנדסה אזרחית שכיהן קודם כמהנדס ראשי בחברת בניה פרטית גדולה באזור הצפון. כשהגיע רפי ביסקר לקבוצת דנקנר, הוצב בפניו האתגר – הקמת חברת בניה, במגמה להרחיב את תחומי פעילותה המגוונים של הקבוצה. בראיון עמו, מספר מנכ"ל דנקנר בניה ופיתוח בע"מ, על הצלחה של החברה בבנית פרוייקט „נאות דנקנר" בחולון, הפילוסופיה שעומדת מאחורי הצלחה זו ועל תכניות החברה בעתיד.

שאלה: ענף הבניה נתון בשנים האחרונות במשבר מתמשך ויודעי דבר טוענים שהשפל יעמיק וילך, חברות בניה גדולות נתונות בקשיים וקבלנים פרטיים מגיעים עד כדי פשיטת רגל.

תדמית ענף הבניה בקרב ציבור קוני הדירות ירודה ביותר. במצב בזה בו נתון שוק הדירות בארץ, במה שונה חברת דנקנר בניה ופיתוח בע"מ ומדוע שירכשו דירות דווקא אצלכם?

רפי ביסקר:

חברת דנקנר בניה ופיתוח בע"מ פועלת במסגרת קבוצת דנקנר המאופיינת בפריסת פעילותה הכלכלית על פני תחומים שונים ומגוונים – תעשיה, כימיקלים, טכנולוגיה עתירת ידע, ולאחרונה גם בתחום הבניה. מחזור העסקים של הקבוצה מסתכם ב־60 מיליון דולר בשנה, מרביתו מיועד ליצוא.

יציבותה הכלכלית של הקבוצה, יוצרת מצב בו אין אנו תלוים במגמות ובמשברים העוברים על ענף הבניה. חברת דנקנר בניה ופיתוח בע"מ הוקמה למרות השפל בענף כי אנו דוגלים במדיניות הגורסת כי רכישת דירה, המהווה מרכיב חשוב ביותר בתהליך קבלת ההחלטות של המשפחה, תעשה בעתיד רק בחברות יציבות ואמינות המכלכלות צעדיהן בתבונה, גם בתנאי השוק הקיימים.

פעילות נכונה בתחום הבניה מבוססת לדעתי על שילוב נכון של שלוש צלעות המרכיבות כל פעילות בענף זה – קרקע, הון ויכולת ביצוע. מעטות החברות במדינת ישראל המאגדות בתוכן את שלוש הצלעות. במירב המקרים החברות הפועלות בענף הבניה ניזקקות לשתף גורמי חוץ כאחת או שתיים מהצלעות, דבר שגורר אחריו תלות, המביאה לערעור מהיר בפעילות בעת שפל.

דנקנר בניה ופיתוח, הינה אחת מהחברות הבודדות המאגדות בתוכן את שלוש הצלעות, גם יחד. העובדה שדנקנר בניה ופיתוח בע"מ משוחררת מכל תלות בגורמי חוץ, מאפשרת לה, הצלחה בפעילות והחשוב מכל יכולת לעמוד בהתחייבות ללא כל סיכון וחשש.

שאלה: „נאות דנקנר" בחולון היה הפרוייקט הראשון שלכם, לאחרונה פורסמה מודעת תודה של 85 משפחות הגרות בשכונה, מודעה יוצאת דופן, שהרי יחסי קבלן דייר אינם במרבית המקרים נינוחים. המודעה מוכיחה אחרת וכן גם דבריך. כיצד הגעתם למערך יחסים שכזה, והיכן עומד עתה הפרוייקט?

רפי ביסקר: אענה תחילה לחלק השני של השאלה. לפני כשנתיים וחצי החילונו בבניית הפרוייקט הראשון בקרית בן גוריון בחולון שכלל 117 יחידות דיור מתוכן נמכרו 112 דירות שאוכלסו בימים אלה. את הדירות קיבלו הדיירים כחודשיים לפני המועד הקבוע בחוזה.

פרוייקט שני הנמצא עתה בבניה הוא בן 68 יחידות דיור המיועדות לאכלוס באוגוסט 1986 מתוכן נמכרו כבר 63 דירות. התחלנו פרוייקט נוסף בן 54 דירות המיועד לאכלוס במאי 1987 וכבר עתה נמכרו 20 דירות.

בתקופה הקרובה תונח אבן פינה לפרוייקט יוקרתי חדש במקום בן 205 דירות, שיבנו בבניינים נפרדים והמפרט הטכני שלהם יהיה עשיר ומגוון, בסה"כ כוללת תכנית הבניה בקרית בן גוריון בחולון 1300 יחידות דיור. סוד ההצלחה לדעתי טמון במדיניות המנחה את החברה: להיות שונה מאחרים וקצת יותר טוב, פרוש הדבר שאנו לא מוכרים רק קורת גג לאנשים. מטרתנו לשלב איכות חיים, איכות בניה ומחיר סביר.

בעיתות אלו מובלט ביתר שאת היתרון היחסי שלנו על פני חברות אחרות, כיוון שאנשים מחפשים לא רק דירה, אלא גם איכות חיים ובראש וראשונה בטחון לכספם. אני מצדד בכך וחושב שהצרכן צריך לקבל את המירב תמורת כספו ו„נאות דנקנר" בחולון הינו פרוייקט היכול לשמש דוגמה ומופת לפילוסופיה המנחה את קבוצת דנקנר בכלל ואת חברת הבניה בפרט.

אנו מעניקים לדיירים איכות חיים וסביבה הכוללים מדשאות, מגרשי משחקים, בריכת שחיה, חדרי כושר ומקלטים, שער סגור לשכונה המופעל על ידי שלט רחוק ובטחון מלא לכספם.

במסגרת הרצון לתת יותר, הקמנו חברת אחזקה המנוהלת על ידי החברה והדיירים במשותף שמגמתה לטפל בכל הקשור לתפעול יעיל של השכונה: גינון, ניקוי חדרי מדרגות, תיקון מעליות, טיפול שוטף בבריכת השחיה. מנהל חברת האחזקה נמצא בשטח ופותר מיידית כל בעיה של הדיירים.

יצרנו ציפיות גבוהות אצל הדיירים מתוך מגמה לבנות ולהתמודד עם הבעיות המתעוררות ולהביא לפתרונן. עד עתה, ואני מקווה שגם בעתיד, הדרך בה אנו נוקטים הוכיחה עצמה מעל ומעבר למצופה.

שאלה: ולבסוף, מהן התכניות לעתיד?

רפי ביסקר: בעתיד הקרוב אנו מתכננים להתחיל בבנית פרוייקט גדול ויוקרתי בצפון ת"א ואף כי מדובר בקהל יעד שונה, מדיניות החברה לא תשתנה. גם בצפון ת"א, כמו באזורים אחרים, תמשיך החברה להעניק ללקוחותיה דיור המצטיין באיכות סביבה ואיכות חיים גבוהה.

הזדמנות לרכוש דירה בזול

המיתון במשק יצר מצב חריש בשוק הבנייה. חברות בנייה וקבלנים צמצמו את היקף הבנייה של דירות ומבקשים להקטין את מלאי הדירות הבלתי מכורות. ואילו הציבור מבקש לנצל את המצב על מנת לרכוש דירות במחירים נמוכים ובתנאים נוחים יותר. התוצאה היא, שעיסקות ממשיכות להתבצע גם בתקופה קשה זו במשק.

אחת הסיבות לביצוע עיסקות של רכישת דירות חדשות הוא המצב שנוצר בשוק ההון. השפל בבורסה והעדר אפיקי השקעה כספיים המניבים רווחים נאים הניעו לא מעט חוסכים להעדיף את השקעתם של כספים פנויים בהחלפת דירות או בקנית דירה נוספת עבור בן משפחה. במקום להסתכן בהשקעת הכסף באחד מאפיקי ההשקעה הכספיים, הם גם מנצלים את המבצעים של כמה מחברות הבנייה הנותנים הנחות או נותנות תנאי תשלום נוחים. בעיסקת רכישה זו אפשר לחסוך סכומים לא קטנים, אך בתנאי שחלק גדול מהסכום משולם במזומן. בקרב חברות הבנייה מעריכים, שאחת הסיבות לגידול במכירת דירות מאז סוף אוקטובר הם כספי פדיונות המניות הבנקאיות של הקשישים. מעריכים שחלק מכספים אלה הוזרם לרכישת דירות ע"י בני המשפחות של הקשישים.

עדיפות לדירות גמורות

אולם בולטת התופעה שברכישת דירות מעדיפים חלק גדול מהקונים לרכוש דירות שבנייתן הושלמה או נמצאות בשלבי בנייה סופיים. קנייה במצב זה, מעריכים הרוכשים, היא בטוחה יותר ומונעת סיכונים כאם צריך להמתין שנה־שנתיים עד להשלמת הבנייה של הדירות. גם לחברות הבנייה ולקבלנים התברר, שככל שבניית הדירה נמצאת על סף סיום, קל יותר למכור אותה. הרוכשים יודעים מתי הם יקבלו לידם את הדירה תוך זמן סביר. גם במצב זה, אפשר לבצע את העברת הדירה בספרי ה„טאבו".

בכל מקרה, כל הרוכש דירה בתנאי המשק הנוכחיים חייב להקפיד על קבלת ערבות כספית לכסף שהוא משלם לחברת הבנייה או לקבלן. הכוונה היא לערבות בנקאית הצמודה למדד מחירי הבנייה. לעיתים קבלת הערבות הכספית הזו כרוכה בתשלום נוסף, אבל היא חיונית גם כשמדובר בקבלן בעל מוניטין שעמד עד כה בכל התחייבויותיו ומוכן ל„פזר" הבטחות כי לא יסתבך ויוכל למסור את הדירות במועד.

חיונית בדיקה ב„טאבו"

גם בעת ביצוע רכישת דירה חדשה הנמצאת בבנייה, רצוי לבדוק בספרי ה„טאבו" אם הוטלו שיעבודים שונים על המגרש שעליו היא נבנית. בדיקה זו עשויה לגלות כי השיעבודים האלה מטילים על קונה הדירה סיכונים רבים עד כדי כך שרצוי לבחון היטב כדאיות קניית הדירה. ייתכן שהקבלן מוכן למכור את הדירה בתנאים נוחים למדי, אבל הקונה נוטל על עצמו סיכונים כספיים רבים במשך חודשים לא מעטים. זאת במידה שהקבלן אינו מוכן לתת ערבויות כספיות מתאימות באמצעות הבנק.

ברור שבתקופת מיתון במשק, העקרון המנחה חתימה על חוזים לרכישת דירות הוא — ככל שהסכום המשולם במזומן גדול יותר, כך גדולה יותר ההנחה הניתנת לקונה הדירה. לפעמים מסתבר, כי הקבלן או חברת הבנייה מוכנים לתת הנחה בשיעור של 10–15 אחוז ממחיר הדירה, תמורת קבלת כ־70 אחוז ממחיר הדירה במזומן. לכן, בתנאים מסויימים כדאי לעשות את המאמץ ולגייס חלק ניכר מסכום רכישת הדירה במזומן, על מנת ליהנות מן ההנחה. אבל הדבר מותנה בכך, שהדירה נמצאת בשלבי בנייה מתקדמים ונותר זמן קצר בלבד עד להשלמתה.

ירדו מחירי הדירות

מחירי הדירות במשך החודשים האחרונים ירדו בערכים דולריים. בהעדר ביקוש משמעותי לדירות מצד אחד והיצע של דירות מצד שני יצר מצב שחלה ירידה מסויימת במחירי הדירות. בהשוואה למחירי הדירות בשנה שעברה. גורמי הבנייה נאלצו להוריד את המחירים כדי שיוכלו למכור דירות שנותרו במלאי שברשותם. אף חלה ירידה במחירי הדירות היקרות, כגון „פנטהאוזים" או דירות גדולות באזורי יוקרה בצפון תל־אביב, רמת־השרון ורמת־גן. הדבר נובע גם מהעדר קונים וגם מרצון חלק מבעלי דירות אלה, בעיקר משקיעי חוץ, למכור דירות אלה מחשש שתימשך ירידת מחירי הדירות בשנה הבאה בשל החרפת המיתון במשק.

הקבלנים וחברות הבנייה נמנעית כמעט מהגברת קצב הבנייה או אפילו התחלות הבנייה באתרים חדשים. הם מעדיפים להקטין עד למינימום את מלאי הדירות הבלתי מכורות שברשותם. אסטרטגיה זו מבוססת על ההנחה, כי בסופו ששל דבר יווצר מחסור בדירות חדשות, ואז תתחדש העלאת מחירי הדירות והם יצליחו לפצות את עצמם על ההפסדים הנוכחיים במכירת דירות.

מדיניות זו מהווה בבחינת הימור. אבל גורמי הבנייה טוענים, כי כיום נגרמים להם הפסדים ניכרים כבנית דירות חדשות ומשום כך מעדיפים לצמצם את הפעילות עד למינימום ההכרחי, כאשר הם שוקדים בעיקר על השלמת הדירות הנמצאות בשלבי בנייה חדשים. הם נמנעים כמעט מלהתחיל בבנייה באתרים חדשים או של פרוייקטים יוקרתיים.

ירידה בהתחלות הבנייה

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, חלה ירידה בהתחלות בניית דירות חדשות בינואר־ספטמבר השנה. בתקופה זו הוחל בבניית 15,200 אלף דירות, לעומת 17,700 אלף דירות בתקופה המקבילה אשתקד. ברביע השלישי של השנה הוחל בבנייתן של 3,300 דירות, לעומת 4,000 דירות ברביע הקודם של השנה. בתשעת החודשים הראשונים של השנה הגיע מספר הדירות שבנייתן נסתיימה ל־18,600 דירות, מהן כ־ 5,300 דירות בבנייה הציבורית, לעומת 20,100 דירות בתקופה המקבילה ב־1984, מהן 6,200 דירות בבנייה הציבורית.

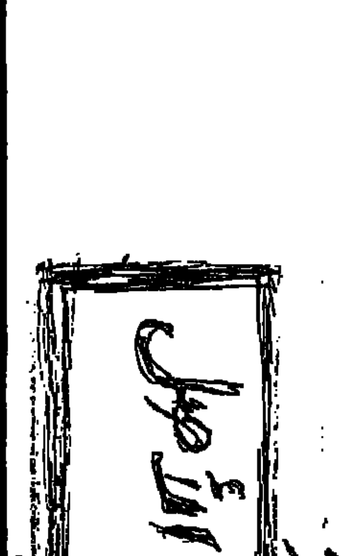
עקב הירידה בהתחלות הבנייה של דירות חדשות נוצר מצב מעניין, שהיקף גמר הבנייה של דירות היה ברביע השלישי של השנה גדול מהיקף התחלות הבנייה של דירות. חלה ירידה נוספת במלאי הדירות הנמצאות בתהליך בנייה. בסוף ספטמבר השנה נמצאו בשלבי בנייה שונים כ־51,000 דירות, לעומת 53,0000 דירות בסוף יוני. מתוך 51,000 הדירות בבנייה בסוף ספטמבר השנה, כ־35,000 דירות נבנות במסגרת הבנייה הפרטית וכ־16,000 דירות במסגרת הבנייה הציבורית.

חיסול המלאי — יגרום לעלית מחירים

נתונים אלה מצביעים על מה שעתיד לקרות בענף הבנייה בשנים הקרובות. היצע הדירות החדשות יילך ויקטן, והדבר עשוי ללחוץ להעלאת מחירי דירות באיזורים המבוקשים.

אמנם הקבלנים וחברות הבנייה אינם מסתכנים בבנייה חדשה ולא ממהרים להתחיל בבנייה באתרים שונים. אך גם במציאות הזו, רכישת דירה חדשה מקבלן או מחברת בנייה מחייבת זהירות מירבית. יש לדאוג לקבלת כל הבטחונות המתאימים והאישורים בטרם מבצעים תשלומים. גם רצוי, להימנע ככל האפשר מקנית דירה „על הנייר", כלומר שטרם הוחל בבנייתה או נמצאת בשלבים ראשונים, אלא להעדיף קנית דירה שנמצאת בשלבי גמר או כבר הושלמה. ייתכן, שהדבר יהיה כרוך בתשלום גבוה יותר, אבל יהיה זה תמורת בטחון טוב יותר לקונה שלא יהיה נתון בדאגה מתמדת במשך שנתיים־שנתיים וחצי עד שתיגמר בנית הדירה.

בתקופה זו של מיתון במשק ושפל בענף הבנייה הכרחי לנקוט בשורה של צעדים להבטחת ההשקעה בקנית דירה חדשה.

— מוסף מיוחד לדיור ולבנייה, מוגש לצרכן מטעם חברות הבניה בישראל

חברת „שיכון עובדים" במבצע מיוחד

למשלמים במזומן מציעה חברת „שיכון עובדים" רווח נקי בערכים דולריים של 24% לשנה.
חברת „שיכון עובדים" נותנת בטחון מלא מפני כל סיכון. מאחוריה מעל 50 שנות בנייה ויצירה. היא עמדה בתהפוכות הזמנים ויכלה להם. רכישת דירה ממנה היא עיסקה בטוחה.

על מנת לעורר את שוק רוכשי הדירות יצאה חברת „שיכון עובדים" בהצעה שקשה לסרב לה. היא נותנת היום לרוכשי הדירות להרוויח 24 אחוז בערכים דולריים לשנה (2% לחודש) על כל סכום שמקדימים ומשלמים במזומן. שיטה זו מבטיחה את הרוכשים מפני עליות שער הדולר ואף מציעה להם רווחים על כל הקדמת תשלום, הטבה על בסיס יציב כמו הדולר, היא אטרקטיבית מאוד בשל השקט הנפשי והבטחון שהיא מעניקה לרוכש.

אם תוסיף לתנאי המבצע המיוחדים המבטיחים את ערך כספך ואף מוסיפים עליו את עוצמתה האדירה של החברה, אלו הן שתי תשובות לבעיות המטרידות ביותר את הרוכש — אמינות ובטחון בהשקעות.

חברת „שיכון עובדים" ממשיכה ובונה בכל רחבי המדינה. לאחר עשרות שנות נסיון אין היא חוששת גם מפני תקופות של האטה.

חברת „שיכון עובדים" איננה קבלן בניה היא חברה משכנת במלוא מובן המלה. מעולם לא הסתפקה בבניית בתים אלא דאגה להקים שכונות שלמות. אין כמעט ישוב בארץ שלא תמצא בו את בנייניה החל מדירות עממיות לקליטת עליה ועד לשכונות יוקרתיות. החברה המשיכה בתנופתה והרחיבה עוד ועוד את מעגל פעילותה. היא זוקפת לזכותה הישגים אך איננה מסתפקת בהם.

חברת „שיכון עובדים" מחפשת את הדרכים הטובות ביותר לתת תשובות לבעיות המתעוררות בשוק הדירות ובפרט רואה לפניה את בעיותיו של האדם הרוכש המשקיע בדירה את מיטב כספו. עליו להיות בטוח כי עשה את העסקה הטובה ביותר עבורו.

„שיכון עובדים" היא חלק מסיפורה של המדינה. היא לא בנתה רק איפה שהיה כדאי. היא בנתה איפה שהיה צריך. היא „סוס קרבות" ותיק ובעזר רבים אחרים כשלו בדרך היא ממשיכה בדרכה להיטיב ולשפר את תנאי מגוריהם של מאות אלפי משתכניה. הקונים ב„שיכון עובדים" דירות בונים על בטוח. החברה דאגה שלא יסכנו את כספם.

במבצע הנוכחי אתם מבטיחים את עצמכם מפני עליות שער הדולר וככל שתקדימו בתשלום במזומן תרוויחו יותר בערכים דולריים.

זה נכון שיש לך כתובת — „שיכון עובדים"!

מרכזי המכירות:
ת"א — לה גרדיה 58 טל: 03־390721
ירושלים — רח' הלל 8 טל: 02־233396
חיפה — רח' החלוץ 43 טל: 04־660915
באר־שבע — מרכז הנגב טל: 057־72540
אשדוד — רוגוזין 25 טל: 055־57732־3

חדשות מעולם הבנייה

„קשתות רמט" — פרוייקט מגורים חדש בפסגת זאב, ירושלים

■ חברת רמט החלה בימים אלה במכירת הדירות בפרוייקט החדש והאחרון שבפסגת זאב, ירושלים.

במסגרת זו ייבנו דירות בנות 4—3½—3 חדרים, הכוללות דירות־גן ודירות עם מרפסות שמש. בדירות 4 החדרים — שרותים צמודים לחדר ההורים — על כך נמסר ע"י חברת רמט.

זכאי משרד השיכון שירכשו דירה בקשתות רמט, יהנו מאמצעי מימון מיוחדים, הכוללים הלוואת מקום בגובה 6.500.000 ש' ותשלומים נוחים, במסגרת „המסלול האישי" שמעניקה רמט ללקוחותיה.

נוה סולג, נתניה

חברת רמט, הפועל בכל תחומי הבניה וההנדסה האזרחית מזה 43 שנים, בונה גם בנוה סולג בנתניה. לאור ממצאי בדיקות שנעשו, הוחלט על בניית דירות בנות 2 חדרים + הול, נוסף לדירות 4—3½—3 חדרים.

אמצעי המימון שיעמדו לרשות הזכאים ממנים את החלק הארי של תשלום הדירה, הואיל וכנוה סולג ניתנת הלוואת מקום מיוחדת והלוואת חברה, בנוסף כמובן למשכנתאות השונות.

ערבות בנקאית צמודה לכל רוכש

ביבנה הולך ומוקם בית מגורים בתכנון מעניין, המשלב בטיפוס סביבתי. בבנין זה דירות בנות 5—4—3½—3 חדרים ודירות פנטהאוז.

כבאר שבע מציעה החברה דירות בנות 4—3 חדרים וקוטג'ים וכן דירות מפוארות בליבה של אשדוד.

דלתות הארגז — דלתות איכות

■ למפעל „הארגז" דגמים חדישים של דלתות, משקופים לדלתות ומבחר חלונות נאים.

אחד הדגמים — „פרסטיז" מציע דלת מעץ אורן פיני המתאימה לכניסה ולפנים הבית.

ניתן להזמין את הדלת גם בעץ קליר או מרנטי.

עוד מציעה חברת „הארגז" דלתות למטבחים ולשירותים בציפוי פורניר וציפוי פורמייקה.

כל הדלתות עוברות תהליך כבישה חמה, המבטיח מישטח חלק ואחיד. הדלתות עמידות בפני רטיבות וניתן להזמינן גם במידות מיוחדות. כל הפריטים נושאים תו־תקן של מכון התקנים.

מבנים טרומיים רב־תכליתיים מתוצרת „הארגז"

■ מפעל „הארגז" מציע מיבנה מגורים טרמי חדיש עם בידוד מעולה וגימור דקורטיבי. למיבנה, בן שני החדרים פלוס שירותים, מקלחת ומטבחון, חידוש ארכיטקטוני: גג רעפים סינטטי על בסיס כטומני, עם גרגרי גרנוליט צבעוניים. גגות מסוג זה מצויים בשימוש בווילות (לא טרומיות) בקיסריה, אך במיבנים טרומיים זהו חידוש. מיבנה זה, בעיצוב אחר, יכול ליהפך גם למשרד, והוא מצטרף לשורה של מבנים ניידים, פריקים, עמידים ונאים מתוצרת „הארגז".

תרמוקיר. תעשיה יפה.

למפעלי התעשיה הקבוצים הידועים באיכות מוצריהם, הצטרף לאחרונה מפעל נוסף שכבר מוניק את תעשית הבניה בארץ קיימה — מפעל תרמוקיר בקיבוץ חורשים ליד פתח תקוה. המפעל שהוקם על פי ידע גרמני (חברת רודיוס), בהשקעה של 2.5 מיליון דולר, הינו מהחדשניים והמשוכללים בעולם בתחום ייצור מוצרי בניה מבודדים. ניצול חכם ויעיל של תהליכי הייצור הממוחשבים ובקרה אוטומטית מתתוחכמת מאפשרים להפקיד את קו הייצור בידיהם של שני חברים בלבד ולהגיע לתפוקה של 1000 שקים במשמרת. עיצוב חדשני שובה ואסתטיקה של „בית מרקחת" מעמידים אותו בשורה הראשונה, עם המפעלים היפים בארץ. המפעל מייצר כיום סוגים שונים של טיח תרמי על בסיס גרגירי פוליאסטירן מוקצף (קל־קר) ובתוך שנתיים הוא ייצר 22 סוגים שונים של חומרי בניין מבודדים חוסכי אנרגיה.

מוצרי תרמוקיר הינם בעלי תכונות בידוד מעולות ומשתלבים באופן אורגני בתהליך הבניה. ניתן להשתמש בהם לבידוד פנים וחוץ, גגות, קירות, צנרת ועוד. הם גם עמידים לאש, נושמים, ומקטינים את תופעת עיבוי המים על הקירות. ישומם במבנים משפר בהרבה את הנוחות התרמית של הדיירים ומעלה את רמת הבריאות ואיכות החיים.

לדעת שר האנרגיה מר משה שחל, אשר היה אורח הכבוד בטקס חנוכת המפעל, עשוי בידוד נכון של מבנים קיימים ומבנים חדשים לחסוך למשק המדינה כ־40 מיליון דולר בשנה.

השר הוסיף כי עם השלמת המפעל בקיבוץ חורשים והמעבר לייצור מקומי במקום יבוא החומרים מחו"ל, יבטיחו מוצרי תרמוקיר את מקומם הראוי בבניה הפרטית והציבורית בישראל.

ביוני 86 עתיד להכנס לתוקף תקן חדש של מכון התקנים המחייב לבצע בידוד בבתים חדשים. הטיח התרמי של קיבוץ חורשים שעמד בכל הדרישות של מכון התקנים יתחיל לעבוד שעות נוספות.

המוצרים משווקים בשקי נייר רב שכבתיים ובמשקלים ובנפחים בהתאם לסוג החומר. הם ארוזים על משטחי עץ ומכוסים יריעות פוליטילן העמידות בפני קרינה ורטיבות, שיטת אריזה זאת מאפשרת את שימור המוצר לאורך זמן ומקלה על היישום בשטח.

חדשות מעולם הבנייה

קנייה בטוחה — מרצפות „נמליט"

הרצפה הינה ראי הבית. זאת יודעת כל אשה. ריצוף נאה מעניק לבית הפשוט ביותר אווירה נעימה ויוקרתית.

מיבחר המרצפות הקיים בשוק הינו גדול, וקשה מאוד להחליט במה לבחור. מאחר וההוצאה אינה קטנה, ולא כל אדם מתמצא בבדיקת איכותן.

מרצפות ומדרגות „נמליט" הינן קנייה בטוחה בכל מקרה. הן מופיעות בשלל דוגמאות של מוזאיקה, שיש ומרצפת רגילה, בגדלים ובעוביים שונים, כאשר החומרים לייצורן הינם מתוצרת חוץ, או מתוצרת מקומית מעולה ביותר. הן מיוצרות ברמת גימור גבוהה, במתקנים חדישים ומשוכללים ותוך ביקורת איכות מתמדת.

איכותן המעולה של מרצפות „נמליט" אינה מפתיעה. זו הינה תוצאה ישירה מהידע והנסיון שנצברו במפעל, בעמל ופיתוח של 60 שנה. ברור, לכן, מדוע מרצפות ומדרגות „נמליט", הנושאות תו תקן ישראלי, מפארות בנייני ציבור, מלונות פאר, מוסדות להשכלה גבוהה, בתי חולים, מיבני משרדים ובנייה פרטית יוקרתית.

ניתן למצוא מיבחר עשיר של דוגמאות באולם תצוגה מרהיב, ברחוב השיש 27 במפרץ חיפה או באולמי תצוגה ברח' המסגר 42 ת"א, וברח' אבן גבירול 8 ת"א, כאשר ייעוץ מקצועי ושירות אדיב מקבלים את פני הפונים. בחודש דצמבר מחכות לקונה גם הנחות מיוחדות, בין 30%-50%. אכן, לא קשה להחליט: מרצפות רק ב„נמליט".

נוה כרמית — מגורים בגדול

■ נוה כרמית – נס ציונה הינו רובע מגורים חדש הממוקם בין ראשון לציון ורחובות. הקירבה לערים אלו ולתל־אביב מאפשרת לך לזכות ביתרונות של שרותי העיר מחר, ומגורים במושבה ירוקה ובאוירה נינוחה, מאידך.

הרובע נמצא גם בקירבה לקרית המדע ולעמק סורק. מיקום זה של נוה כרמית מקל על דיירי הרובע העובדים בקריה, ע"י קיצור הזמן הנדרש על מנת להגיע למקום עבודתם ולחזור ממנו.

הרובע משתרע על פני שטח נרחב וכולל 14 בניינים, דירות בנות 5, 4, 3 חדרים ודירות גג ברמה גבוהה ביותר.

נוה כרמית מתוכננת לנוחות התושבים והגשמה מכסימלית של צרכיהם.

הרובע מתאפיין במרחב גדול בין הבתים, המבטיח לתושבים מרשאות ירק, טיילות וצפיפות נמוכה בהרבה מהמקובל בארץ.

בנוה כרמית חידוש נוסף ובלעדי. בחלק גדול מן השכונה אין כבישים, רק מידרכות וירק. חידוש זה מבטיח את בטיחות הילדים המשחקים מחוץ־לבית. השכונה מתוכננת כך שהמרכז המסחרי, בית הספר, בריכת השחיה ומתקני הספורט נמצאים בקירבה נוחה לבתי המגורים, אך יחד עם זאת מרוחקים מספיק כדי לא להוות מטרד לדיירים.

הבניינים בנוה כרמית הם בני 7 ו־8 קומות וכוללים דירות 5, 4, 3 חדרים ודירות גג, כשדירות חמשת החדרים מרוכזות בבניינים נפרדים.

הדירות בנוה כרמית גדולות בשיטחן מהמקובל בענף הבנייה בארץ:

שטח דירת 3 חדרים הוא 83 מ"ר נטו. שטח דירת 4 חדרים הוא 104 מ"ר נטו. שטח דירת 5 חדרים הוא 132 מ"ר נטו.

תכנון הדירה הוא מעולה. שטח הדירה מנוצל באופן מכסימאלי תוך שימת דגש מירבי על הצד האסטטי. בכל דירה מטבח מפואר, כל הכלים הסניטריים צבעוניים תוצרת איטליה אסטרה, גם הפורסינה והקרמיקה הצבעונית תוצרת חוץ, חימום מים סולרי, הכנה לטלפון חוץ, אנטנה מרכזית ומעלית משוכללת. לכל דירה חניה צמודה, משטחי החניה מרוצפים באבנים משתלבות (במקום אספלט).

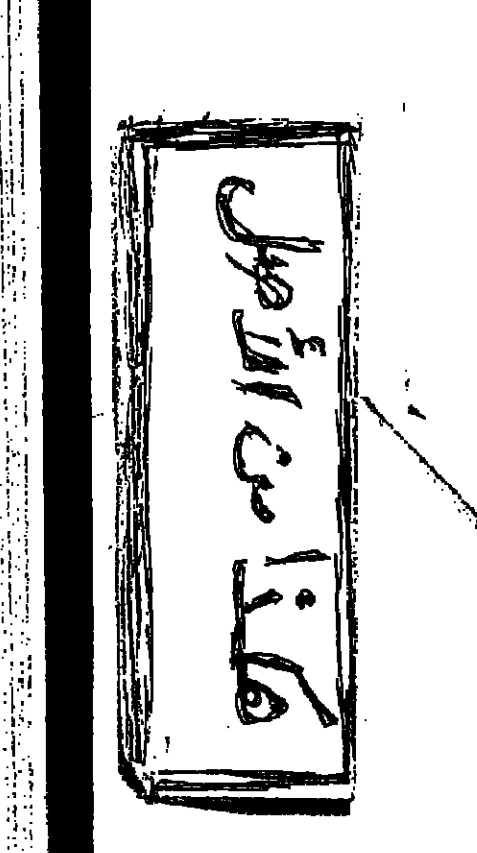
פרוייקט נוה כרמית נבנה בסטנדרטים גבוהים ביותר, כך למשל, הבניינים מצופים בציפוי אקרילי המונע רטיבות, בצבעים שאינם דוהים עם הזמן.

הרובע תוכנן ע"י האדריכלים בעלי השם „פינצ'י – רווה".

דווקא בימים אלה חשוב לדעת אצל מי קונים דירה. חברות הבניה שמשון זליג בע"מ ואחים דוניין בע"מ בנו עד היום מאות דירות, וביניהן את נוה כרמית בראשון לציון.

המוניטין של חברות אלו נרכש הודות לדבקות בעקרונות מסחר הוגן, ידע מקצועי ונסיון רב. אנשי החברה ילוו אותך בכל השלבים, החל מרגע קניית הדירה ועד לכניסתך אליה – כל לקוח נהנה מיחס אישי וצמוד.

P.B.S D1

בשטח הסיוע במשכנתאות — התקדמות מרשימה

מאת: רות פנחסי

הזוגות הצעירים כבר לא יוצאים היום להפגנות, ולא במקרה. תפנית משמעותית מאוד חלה בתחום הסיוע לדיור. המשכנתאות הניתנות היום (על פי ניקוד של זכאות כמובן) מהוות את החלק הארי מעלות הדירה. ולא רק זאת, אלא שחלה אף מהפיכה בהליך קבלת המשכנתא והיום היא נחתמת ככל עסקה אחרת אך ורק בבנק. לא עוד המתנה ליד דלתו של הפקיד הממשלתי, שחיקה בביורוקרטיה ובזבוז זמן.

– כיצד נקבע הסיוע? מהם הקריטריונים? – שאלתי את אמנון אשורי מנהל אגף איכלוס של משרד הבינוי והשיכון.

„הסיוע נקבע עפ"י שיטת ניקוד. הקריטריונים הקובעים את גובה הניקוד הם חברתיים־כלכליים.

„קריטריון אחד הוא משך זמן הנישואין וזאת מתוך הנחה שככל שעבר זמן רב יותר מאז הנישואין והדירה לא נרכשה, סימן שהיו קשיים. מ-5 שנים ומעלה זוכים ב-700 נקודות.

„הקריטריון השני הוא מספר הילדים במשפחה. הניקוד האופטימלי של 700 נקודות ניתן למשפחות של 5 ילדים ויותר. ולבסוף הקריטריון השלישי מתייחס למצבה של משפחת המוצא – כמה אחים ואחיות יש בה ומהו מצבה הכלכלי, כאן בעצם אנו עוסקים בסיוע חברתי".

– האם אתם חושבים שנתתם תשובה לבעיית הדיור של הזוגות הצעירים?

ת. „מנתונים שאספנו עולה כי סה"כ נישאו כ-25 אלף זוגות צעירים בשנה האחרונה. ל-16 אלף סייענו במתן הלוואות. כ-3000 זכו לסיוע בשכר דירה.

„בקבוצה שנותרה יש להביא בחשבון את אלה ההולכים להתיישבות, התנחלות, מצפים וכד', אלה שאינם זכאים כי הצליחו לרכוש דירה וכן את אלה הרוכשים דירה החורגת בגודלה מן הסטנדרט שלנו העומד על 82 מ"ר.

„רמת הסיוע הזאת היא ברמה של זוגות צעירים של כ-1600 נקודות. זוהי קבוצה עם סיוע מכסימלי. אני מוכרח לציין שאנו זוכים לתגובות רבות מאז הפעלת התכנית".

מר על יחס נכון בין ההכנסה לבין ההחזר החודשי. אנו מעריכים כי לאורך זמן השכר יעלה ועל כן מתייחסים לתקופה הנוכחית כתקופת ביניים מוגבלת המחייבת פתרון זמני.

„מי שסובל בעיקר מנטל המשכנתא הם אלה שלא הסתפקו בהלוואות משרד השיכון ולקחו הלוואות משלימות גדולות. כאן מדובר ברכישת דירות חדשות שהן בד"כ יקרות יותר, כדי לקבל הלוואה כזו הלווה צריך להוכיח לבנק יכולת החזר וערבויות חזקות. אם אמנם עמד בכך הרי שהלווה שייך לקצה היותר 'חזקה' של האוכלוסיה".

– מן הנתונים שפורסמו לאחרונה עולה כי מספר העולים החדשים הרוכשים דירות קטן באופן יחסי ממספר הזוגות הצעירים ורבים מהם מעדיפים להישאר במרכזי הקליטה. מדוע?

ת. „הסיוע הניתן לעולים חדשים מגיע לגובה של 35 אלף דולר. זהו סיוע הגבוה ממחיר הדירה הממוצעת שקונה זוג צעיר. לדאבוני אני רואה את הבעיה בשיטת הטיפול של משרד הקליטה.

„משרד השיכון רואה הישג גדול בכך שדאג שכל הטיפול בזוג הצעיר ייעשה רק בבנק וישחרר אותו מן הצורך לפנות לפקיד ממשלתי.

„היינו רוצים לראות מצב דומה בקרב העולים החדשים במרכזי הקליטה.

„מאוגוסט 84 ועד יולי 85 נתנו סיוע ב-2000 הלוואות כלומר סייענו ליותר מ-800 עולים. היינו רוצים שהעולים החדשים לא ישחקו בביורוקרטיה ממשלתית ויטופלו אף הם רק בבנקים.

„עשינו מבצע לפינוי מרכזי הקליטה וכן ניתנו הלוואות גדולות יותר אך גם הוא לא 'הזיז' את העולים".

★ משרד הבינוי והשיכון יכול לרשום לעצמו הישג לא מבוטל לא רק בהיקפי הסיוע לזוגות הצעירים אלא אף בשינוי מהפכני בשיטת הטיפול.

– מדוע בעצם לא לעודד מגורים בתנאי שכירות?

ת. „הדירות בשכירות מפתות לכאורה. זוהי קורת גג לזמן ארוך בשיכון ציבורי. אך אם מסתכלים לאחור רואים כי אנשים שקיבלו בעבר הרחוק דירות בשכירות מתגוררים היו בדירות שאינן משביעות את רצונם ולעומתם אנשים שרכשו דירות נהנו מן הסובסידיה הגלומה במשכנתא והחליפו אותן בהתאם למצבם הכלכלי והחברתי. ועצם אפשרות הבחירה גורמת להם שביעות רצון. הם נשארו עם נכס משפחתי ויש באפשרותם לממשו. גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה חברתית מצבם טוב יותר.

– כיצד אתם מגיבים לתנודות השונות בשוק הדירות?

ת. „אנחנו רואים את תקציב המדינה ככלי לביצוע מדיניות נכונה של הממשלה שמשמעותו פעולות אנטי מחזורית. לדוגמה: בנובמבר הוגדל הסיוע ריאלית בכ-12% וזאת לנוכח השפל במחירי הדירות ובענף הבנייה. במיוחד לאור הרכישה המעטה של הציבור, הענף סובל מתרדמה של השוק. היציבות מושגת בכך שלמרות השפל ואי עליית המחירים העלינו את הסיוע. אם היתה הצמדה לא היינו יכולים לעשות זאת ואז במקום לעודד את האפשרות של קניית דירה היינו מכבידים את הנטל. זוהי כעין הסכמה בין משרד האוצר לבינינו שאנו פועלים לפי הצרכים". מסכם אמנון אשורי.

★ הגישה הבסיסית אומרת העדפת סיוע ברכישה על פני עידוד מגורים בתנאי שכירות.

במקרים של משפחות חד־הוריות הסיוע עבר מצוין. הדירות שנרכשו נתנו בטחון".

– שומעים היום רבות על זוגות צעירים שלקחו הלוואות צמודות ונקלעו בשל כך לקשיים כלכליים. מהי תגובתך?

ת. „הצמדת ההלוואות החלה ביולי 79 כאשר היה ברור שהלוואות לא צמודות איבדו את משמעותן

★ המשכנתא מהווה חלק הארי מעלות הדירה והיא ניתנת על פי שיטת הניקוד למרבית הזוגות הצעירים הנזקקים. את תופעת ההחזר החודשי הגבוה רואים במשרד השיכון כתופעה זמנית.

„מנתונים אלה אפשר לקבל תמונה כי נתנו פתרונות שכסו את אלה שהיו אמנם זקוקים לסיוע".

– ומה לגבי הרווקים?

ת. „רווק זכאי להלוואה החל מגיל 27. רווקים בגילאים של 35–27 מקבלים סיוע נמוך יותר מזוגות צעירים. אך מעל גיל 35 מקבלים סיוע זהה לחלוטין לזה הניתן לזוגות צעירים. קבוצה נוספת הזוכה לתשומת לב מיוחדת מצידנו אלו הן המשפחות החד־הוריות. הקבוצה העיקרית בקרב משפחות אלו הן הגרושות או הרווקות שילדו ללא נישואין. ולהן אנו מפעילים תכנית נסיונית ובה דרגות שונות של סיוע בהלוואות צמודות או לא צמודות בהתאם לתמונה הכלכלית המלאה ובמספר השנים שעברו מאז הנירושין.

בשל האינפלציה הגבוהה והפכו למענק. הבעיה האמיתית היא שחיקת השכר ולא ההצמדה. עובדה שעד שנת 84 לא עלתה הבעיה של הכבדת הנטל כי השכר הריאלי היה כל הזמן בעליה ולכן החלק היחסי של המשכנתא ירד למרות ההצמדה. כאשר מדובר בזוגות צעירים קל וחומר שזה נכון כי הכנסתו של הזוג הצעיר גדלה עם ההתפתחות וההתקדמות בעבודה.

„בשנה האחרונה חלה שחיקה משמעותית בשכר ולכן גדל אמנם הנטל. משרד הבינוי והשיכון נתן תשובה לבעיה במתן השתתפות של 20% מן ההחזר במשך שלושת החודשים האחרונים. השתתפות זאת באה לפצות על השחיקה ולחזור למצב הקודם השו-

– ומה תמונת המצב המשתקפת בעיני חברות הבניה?

עונה על כך רוני שטייניץ המנהל המסחרי של חברת „שיכון ופיתוח". „במשך תקופה ארוכה מאוד היה שוק המכירות לזכאים חלש ביותר. בחודשים האחרונים כשהחלו הורדות המחירים והפער בין המשכנתא לבין מחיר הדירה נהיה סביר, חזר השוק לחיים. העידכון האחרון של חודש נובמבר נתן דחיפה משמעותית עוד יותר כי החברות לא העלו את המחירים. היום לדעתי, מחירי הדירות קרובים מאוד למחירי העלות".

– האם אתם מתכננים שיפור בתנאי המשכנתאות לעומת אלה המקובלים היום?

„אנחנו מנסים כרגע למצוא אופציה חדשה של משכנתא שעיקר יתרונה יהיה בהחזר התחלתי נמוך – כ-150 $ לחודש. הכוונה היא לתת הלוואה משולבת מכספי בנק וחברה בסדר גודל של כ-15 מליון שקל (שהם כ-10 אלפים דולר) לתקופה של עד 10 שנים. סכום זה יעזור למכירת דירות בשוק החופשי בעיקר לאלה הזקוקים לעבור מדירתם הנוכחית לדירה גדולה יותר", מסכם רוני שטייניץ.

עם עו״ד דב ברזילי, יו״ר המועצה לצרכנות

„ההשקעה בדירה היא ההשקעה הגדולה ביותר שאדם או משפחה משיקעים לצרכיהם ולא לעסקיהם.

דירה נקנית באחד משני מצבים: או כאשר היא גמורה, בין אם זו קניה מקבלן ובין אם זו דירה מיד שניה. או כאשר היא עדיין איננה בשלבי בניה, לפעמים אפילו בתחילתה.

חלק מהדברים שהקונה צריך לברוק טובים לשתי האפשרויות וחלק מן העצות מתייחסות לרכישת דירה שעדיין איננה קיימת – „על הנייר".

במונחים של החוק דירה משמעה: „מקרקעין". מקרקעין נרכשים במסמך בכתב – בחוזה כאשר הבעלות עליהם או רישום הבעלות המתבצע ברוב המקרים על־ידי רישום בספר הנכסים – לשכת רישום המקרקעין, הידוע בשפה העממית טאבו.

– מהם הדברים שרצוי לבדוק לפני רכישת הדירה? (בשתי האפשרויות).

★ מי הבעל הרשום של הדירה או של הקרקע שעליה עומדים לבנות את הדירה.

אפשר לבדוק זאת בלשכת רישום המקרקעין, כאשר אנחנו יודעים את מספר החלקה והגוש. אם זה נעשה במשרדו של עו״ד אפשר לדרוש ממנו שיצהיר אם זה רשום ועל שם מי. גם אם הרישום הוא על שם המוכר יש לבדוק האם זה נקי כלומר האם הקרקע או הדירה איננה משועבדת או ממושכנת לבנק, לצד שלישי או לבעל חוב כלשהו.

כאשר אנחנו קונים דירה שעדיין לא בנויה, כלומר בקרקע רצוי לבדוק, ואפשר להסתפק בהצהרה שאמנם הקבלן הבונה יש לו את כל ההיתרים לבנות את הבנין בו הוא עומד למכור דירה.

יש חוק הנקרא: „חוק מכר דירות" שהוא מיועד להבטיח את ההשקעה של רוכש הדירה. הוא בא להגן על הרוכש אם הוא רוכש מבונה את הדירה. לא מתאים למקרה של רכישת דירה מיד שניה אך הוא טוב גם במקרה והדירה בנויה כבר ובין אם לא נבנתה.

המטרה של החוק, לתת בטוחה לקונה על התמורה שהוא משלם עד שהוא מקבל את הדירה ואת רישומה.

המצב הקיים היום בחוק הוא די מטעה מאחר והחוק איננו מצמיד את כספי הרכישה אלא מבטיח את המחיר השקלי הנומינלי כלומר הסכום הנקוב בשקלים.

יש מגמה לשנות את החוק כך שתהא החובה להבטיח את כספי הרוכש תוך הצמדתם.

יש קבלנים וחברות קבלניות שביזומתם מציעים בטחון צמוד.

כאשר מדובר על דירה שהמסירה שלה היא במועד מאוחר יותר, יש לדאוג שבחוזה תהיה בטוחה או פיצוי על איחור במסירה.

★ רישום הדירה – יש לדאוג, שיהיה ברור מועד רישום הדירה על שם הרוכש בלשכת מרשם המקרקעין, בדירה בנויה, או מיד שניה, לרוב ניתן לבצע את ההעברה מיידית ואפשר להבטיח את הרישום תוך קשירת מועד הרישום למועד התשלום. לדירות המיועדות לבניה, אין אפשרות לבצע את הרישום על שם הרוכש אלא לאחר גמר הבניה, כאשר הליכי הרישום, בעיקר בגלל הצורך לרשום את הבית כבית משותף, לוקחים לרוב שנה, שנתיים ובמקרים מסויימים אף הרבה יותר.

רצוי לקבל את התחייבות הקבלן לביצוע העברה במועד ברור ולוודא כי, להוציא המניעים האדמיניסטיביים אין מניעה בהעברה. או בידי העורך־דין המטפל בהעברה כל המסמכים להעברה.

★ טיב הדירה – בדרך כלל בדירה בנויה יוסף סעיף בחוזה בו הקונה מציין כי הוא ברק את הדירה, בדיקת קונה ומצא אותה מתאימה לצרכיו. רצוי אכן לבדוק את מצב הדירה, לברר מהם הליקויים, אם ישנם בה, כי חתימה על הצהרה המאשרת בדיקה מחייבת גם אם בפועל לא נעשתה. לגבי דירה שנקנית „על הנייר" או בתהליך של בניה, יש לערוך בדיקה לפני קבלת החזקה בדירה, על מנת לוודא כי הדירה נבנתה בהתאם למפרט הטכני ולתכנית אשר חייבים להיות מצורפים לחוזה הקנייה, וכן לבדוק, עד כמה שניתן, את טיב הבניה עבודה, חומרים, גימור וכו׳.

לא לחתום על אישור קבלה ללא בדיקה.

בדירות הנקנות בתהליך של בניה, קבלן יתן אחריות לטיב הבניה והחומרים לפחות לשנה. יש חברות הנוהגות לתת לגבי חלק מן הבניה כגון: יסודות, רטיבות, גג, אחריות לתקופה ארוכה יותר.

רצוי להתריע על כל ליקוי שמתגלה בתקופת האחריות או לאחריה מיד עם התגלותו ולדרוש מהמוכר תיקון הליקוי.

כלל שהוא יהיה כללי ובשל המצב הכלכלי הקשה ובשל קשיים שעשויים להיתקל בהם חלק מן הבונים (והיו דברים מעולם) יש לקחת בין השיקולים החשובים של ממי לקנות והיכן לקנות, מיהו המוכר, מהימנותו כקבלן בונה וחוסן הכלכלי עד כמה שהדברים ניתנים לבדיקה.

רצוי גם לבדוק היכן בנתה החברה ממנו אנו רוכשים, לפני כן ולהתעניין אצל רוכשי דירות קודמים ממנו על התנהגותו.

החוק נקרא: „חוק המכר – הבטחת השקעת רוכשי דירות".

– מהן הדרכים להבטיח את רוכש הדירה מטעי הקבלן?

★ רישות הערת אזהרה במשרד מרשם המקרקעין על החלקה בה נבנה בית. ההערה מציינת שבחלקה הזו נרכשה הדירה על ידי הקונה.

★ קבלת ערבות בנקאית או ערבות אחרת כשהן צמודות (החוק עדיין איננו מחייב הצמדה אך ניתן לדרוש אותה) המבטיח את ההשקעה על פי גודלה כלומר על כל תשלום.

★ תשלום בהתאם לשלבי הבניה – דהיינו, לא לשלם מעבר למה שהושקע בבניה בהתאם לשלביה כולל ערך הקרקע.

חוק המכר קובע: 25% בחוזה (בהנחה שזהו שווי הקרקע), עד 40% בהתחלת בנייה. השלמה לעד 60% – בגמר השלד. השלמה לעד 75% – בטיח פנים. השלמה לעד 90% – בטיח חוץ, ו־10% בגמר הבניה, כלומר בשעת המסירה.

ניתן לשלם הכל אך תמורת ערבות בנקאית.

קבלנים חייבים להיות רשומים בפנקס הקבלנים וישנו הממונה על מרשם הקבלנים הנמצא בירושלים ובפניו אפשר גם להתלונן על ליקויי בניה או התנהגות של קבלן במידה והוא רשום.

ישנה ציפיה שקבלנים החברים בארגון הקבלנים, עוברים ביקורת נוספת של הארגון. נראה שקבלן מאורגן יש לו כביכול גב אך זה לא תמיד נכון.

להיפך לעתים קבלנים קטנים עומדים ביתר קלות מאחורי התחייבויותיהם.

עם המהנדס ראובן כץ מומחה לנושא איכות הבניה

מהן המלצותיו של המהנדס לאדם הרוכש דירה לגבי בדיקת איכות בנייתה?

בראש ובראשונה על הקונה לבדוק את המיפרט הטכני של הדירה.

עפ״י חוק המכר הכללי „על המוכר לתת לקונה, לפי דרישתו, הזדמנות נאותה לבדוק את המימכר". כלומר על הקונה לקבל העתק חתום של המיפרט, על כל תיקון בו חייבים שני הצדדים לחתום ויש למלא את כל סעיפיו.

אם יש אי־התאמה, ניתן לתבוע את הקבלן לדין.

קבלנים רבים מנסים למנוע מן הדייר לבדוק את הדירה. על הדייר לדעת כי על פי החוק הקבלן חייב לאפשר לו לבדוק את הדירה וניתן לכפות זאת עליו.

המיפרט הטכני מתייחס בפרטי־פרטים לחומרים שבהם ישתמש הקבלן ולתיאור מלא של הדירה.

חובת הקבלן למסור דירה כך שכל פריט יתאים למקובל ולסביר וחובת הקבלן להוכיח שאומנם כך הוא.

על האנשים לבדוק את המיפרט הטכני לפרטי־פרטיו ולעמוד על ביצועו. רצוי להתייעץ לפני שחותמים עליו וכדאי לא רק לשים לב ולמלא את כל הסעיפים, אלא אף להוסיף עליהם.

נקודה שניה וחשובה היא האחריות. שנת האחריות של הקבלן היא מושג ערטילאי. היא איננה מתייחסת לשנה אחת בלבד. החוק מדבר על זמן סביר מבחינת סוג הליקוי ומבחינת זמן התגובה של הדייר. לדוגמה, אחריות לצבע לא תימשך 7 שנים וגם לא שלוש, אך אחריות לצינור מים חייבת להימשך לפחות 10 שנים.

חובתו של הדייר להודיע לקבלן על הליקוי שנתגלה סמוך ככל האפשר למועד האירוע ורצוי במכתב רשום שהעתקו נשאר בידי הדייר.

בזמן הבניה רצוי לפחות פעם אחת להזמין מהנדס לפני תחילת עבודת הטיח, כדי שאפשר יהיה לראות צינורות גלויים, שיטות בידוד ואיטום וכו׳.

מהם הגורמים הבטיחותיים שעל הדייר לבדוק אותם?

הדבר הראשון והחשוב הוא המעקות – רבים מדי המקרים העצובים של נפילת ילדים ממרפסות. גובה המעקה המינימלי חייב להיות 1.10 מ׳, כאשר הוא מתייחס למיפלס הגבוה ביותר הקיים על הריצפה.

הזכוכיות – חייבות להיות בעובי מינימלי התואם את האלמנט ואת דרגת הסיכון. הזכוכית הזולה, שקבלנים רבים משתמשים בה, איננה בטוחה, ועלולה לסכן חיי אדם.

חשמל – חשוב לבדוק בשעת הבנייה. קווי החשמל חייבים להיות, על־פי החוק, אנכית או אופקית, רק מעל 1.80 מהרצפה – זאת ניתן לראות רק לפני הטיח.

הקבלן חייב לספק מיפרט המראה היכן עוברים חוטי־החשמל, כדי למנוע אסונות.

גז – מספיקה הדלקת מתג חשמלי בדירה הרוויה בגז כדי להביא לפיצוץ של כל הבית.

חתך קטן בצינור הגז יכול לגרום לדליפה בחדר־המדרגות וכך בבניין כולו.

אסור בשום אופן שמערכת־הגז תעבור בחדר המדרגות. היא חייבת לעבור בנפרד. לפעמים היא עוברת אפילו קרוב למערכת־החשמל וגורמת סיכון עוד יותר גבוה.

